بِسْـــــــــــــــمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

el-B AKARA SÛRE-İ CELÎLESİ
Medenî(; Medîne-i Münevvere döneminde inmiş)dir.
286 âyet-i kerîmedir.

O Rahmân ve O Rahîm olan Allâh'ın ismiyle!

1- Elif! Lâm! Mîm!

Bazı sûrelerin başlarında bulunan bu gibi hece harfleri birbirine eklenmeden okundukları için "Hurûf-u mukatta'a" ismini almıştır.

Bu harfler, gerçek manalarını sadece Allâh-u Te'âlâ'nın bildiği müteşâbih âyetlerdendir.

Bunlar; Kur'ân-ı Kerim'in özünü ve özetini teşkil eden birtakım sırlar ve şifrelerdir. Allâh-u Te'âlâ'nın isimleri, Kur'ân-ı Kerim'in isimleri, başlarında bulundukları sûrelerin isimleri ve Allâh-u Te'âlâ'nın kasemleri oldukları hususunda birtakım rivayetler mevcuttur.

Bizim bunlara karşı vazifelerimiz şunlardır:

a) *Okundukları şekliyle zahirlerine inanmak,*

b) *Allâh-u Te'âlâ'nın kendilerinden murad ettiği manayı yine Allâh-u Te'âlâ'ya havale etmek,*

c) *Âl-i İmrân Sûresinin 7 ve 8. âyet-i kerimelerinin beyanı vechile; kalbinde bâtıla meyil bulunan kimselerin yaptığı gibi, kesin mana vermeye yeltenmemek,*

d) *Kalplerimizi kaymaktan muhafaza etmesini Allâh-u Te'âlâ'dan niyaz etmektir. Geniş malûmat için bakınız! (Rûhu'l-Furkan: 1/117-123; 3/330-355)*

2- İşte sana! Bu (Kur'ân-ı Kerîm)**,** (Mûsâ ve Îsâ (Aleyhimesselâm)ın müjdelediği) **o** (mükemmel) **Kitaptır! O**(nun, Allâh-u Te'âlâ tarafından indirilmiş olduğun)**da hiçbir şüphe yoktur.**

(O, emirleri terk etmekten ve yasakları işlemekten hakkıyla sakınan) **müttakîler için**(, dosdoğru yola ileten) **büyük bir hidâyet** (; bir saadet ve selâmet rehberin)**in ta kendisidir.** (Gerçi o, herkese doğru yolu göstermekteyse de, sadece takva sahiplerini o yola bilfiil ulaştırmaktadır.)

3- O (takva sahibi) **kimseler ki;** (duyularla hissedilemeyen, akılla da varlığı bilinemeyen, ancak peygamberlerin bildirmesiyle anlaşılabilen) **gayb**(î iman esasların)**a iman etmektedirler, o** (farz) **namaz**(lar)**ı hakkıyla kılmaktadırlar ve kendilerine rızık olarak vermiş olduğumuz** (mal ve yiyecek gibi) **şeylerden** (zekât ve fitre gibi malda bulunan hakları yerine getirmek için) **infakta bulunmaktadırlar**(, karşılık beklentisi taşımaksızın Allâh yolunda bağış yapmaktadırlar).

itibarHaber

4- Yine onlar; sana indirilmiş olan (Kur'ân)**a da, senden önce** (geçmiş peygamberlere) **indirilmiş olan** (diğer semavi kitap)**lara da iman etmektedirler.**

Âhirete (inandığını birçokları iddia etmekteyse) **de** (şek ve şüphe taşımayan kesin bir imanla) **sadece onlar yakînen inanmaktadırlar.**

5- İşte sana! Onlar, Rablerinden (gelen) **büyük bir hidâyet üzere** (tam manasıyla sabit)dirler **ve yine işte sana! Ancak onlar** (, tüm korkularından kurtulup, bütün isteklerini elde ederek) **felâha ericilerin ta kendileridir.**

6- Şüphesiz o kimseler ki kâfir olmuşlardır;

(inanmadıkları takdirde başlarına gelecek tehlikeyi iyice anlatarak) s**en onları uyarmış mısın yahut kendilerini uyarmamış mısın,** (bir şey değişmez. Zira her iki durum da) **onlara göre eşittir;** (ne yaparsan yap) **iman etmezler.** (Bu yüzden üzülmene değmez!)

7- (Çünkü) **Allâh onların kalpleri üzerine de, kulakları üzerine de mühür basmıştır. Gözlerinin üzerinde ise**(, hakkı anlamalarına mâni olan) **bir nevi** (manevi) **örtü vardır.** (Buna mukabil) **onlar için** (iki cihanda da, mâhiyetini Allâh-u Te'âlâ'dan başka kimsenin bilemeyeceği) **pek büyük de bir azap vardır.**

8- İnsanlardan öylesi vardır ki: "Allâh'a ve o son gün (olan kıyamet günün)**e inandık!" demektedir. Hâlbuki onlar asla inanıcı değildirler.** (Bilakis içlerinde, söylediklerinin tam tersini gizlemektedirler.)

9- Onlar (inandıklarını söyleyip, kâfirliği gizleyerek) **Allâh'ı ve iman etmiş olan kimseleri aldatmaya çalışırlar. Hâlbuki kendilerinden başkasını aldatmış olmazlar, yine de** (yaptıkları aldatma muamelesinin vebalinin neticede kendilerine döneceğinin) **farkına varmazlar.**

10- Onların kalplerinde (şüphecilik ve münafıklıkla ilgili) **bir nevi hastalık vardır. Allâh da** (peş peşe âyetler indirip yeni vazifeler emrederek) **onların hastalığını artırmıştır.** (İnanmadıkları halde 'inandık!' diyerek) **devamlı yalan söylemekte bulunmuş olmaları sebebiyle de,** (ızdırabı kalplere tesir ederek) **çok acı verecek pek büyük bir azap onlar içindir.**

11- Onlara: "(Kendiniz kâfir olup, insanları da imandan döndürmeye çalışarak) **yer**(yüzün)**de fesat çıkar**(ıp bozgunculuk yap)**mayın!" denildiği zaman: "Biz ancak** (âleme nizam ve düzen vermeye çalışan) **ıslah edici kimseleriz!" derler.**

12- İyi bilin ki; asıl bozguncular gerçekten onların ta kendileridir, lâkin (kendi ifsatlarının) **farkında** (bile) **olmazlar.**

13- Yine onlara: "Siz de şu (samimi mümin olan) **insanların inandığı gibi** (münafıklık şaibelerinden arınmış bir şekilde doğru dürüst) **iman edin!" denildiği vakit: "Biz hiç o sefih** (; akılsız ve beyinsiz mümin)**lerin iman ettiği gibi inanırmıyız?" derler.**

Haberiniz olsun ki, asıl sefihler(, deli ve ahmak kimseler, Rasûlüllah (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in ashabı olmayıp, tam tersine) **hiç şüphesiz ki onların ta kendileridir. Velâkin** (kendilerinin bu durumda olduğunu bile) **bilmezler.**

14- İman etmiş olanlara rastladıkları zaman: "(Biz de sizin gibi) **inandık!" derler.**

Şeytan (gibi kâfirliğini açıkça ortaya koyan dost)**larıyla tenhada kaldıklarında ise: "**(Emin

itibarHaber

olun!) **Şüphesiz biz sizinle beraberiz. Biz ancak istihza edicileriz!** (Müslümanlarla alay etmek için onlara inandığımızı söylemekteyiz!)**" derler.**

15- (Aslında) **Allâh onlarla istihza etmektedir** (ve böylece müminlerle dalga geçmelerinin cezasını onlara vermektedir) **ve** (ömürlerini uzatıp, rızıklarını artırarak) **azgınlıkları içinde bocalar oldukları halde onlara mühlet vermektedir.**

Allâh-u Te'âlâ'nın münafıklarla istihzası, kulların anladığı manada bir alay etme anlamına gelmeyip, onların Müslümanlarla eğlenmelerine karşılık kendilerine azap etmesinden yahut dünyada bolluk verip âhirette azaba dûçar kılarak onlara, istihza edenin muamelesini reva görmesinden ibarettir.

16- İşte sana! Onlar(ca kötü vasfı taşıyan münafıklar)**, öyle kimselerdir ki**(; doğru yolu bırakıp, eğri yolu üstün tutmuş ve) **hidâyete karşılık ancak dalâleti satın almışlardır. Bu yüzden ticaretleri kâr etmemiştir ve onlar** (ticaret yollarına) **erişen kimseler olamamışlardır.**

Zira ticaretten maksat; anaparayı koruyup üstüne kâr elde etmektir. Bunlar ise, bu sapık inançlara meylederek isti'datlarını bozdukları için, sahip oldukları kâmil akıl ve selîm fıtrat(; İslâm kabiliyeti üzere yaratılış) sermayelerini zayi ettiklerinden, iman gibi bir kârı elde etmekten tamamen ümitsiz kalmışlardır. (Beyzâvî)

17- O (münafık ola)**nların şaşılacak durumu; öyle bir kimsenin ilginç hâli gibidir ki,** (karanlık bir gecede korktuklarından emin olmak ve ısınmak gibi faydalar temin etmek için) **bir ateş yakmıştır. Artık ne zaman ki o** (ateş)**, çevresindekileri aydınlatmıştır, Allâh hemen onların nurunu** (temin eden ateşlerini söndürüp) **gidermiştir ve kendilerini karanlıklar içerisinde** (hiçbir şeyi) **göremez oldukları halde bırakmıştır.**

İşte bu münafıklar da, yaktığı ateşten kısa süreli istifade eden adam misali; iman kelimesini dilleriyle söyleyerek, kısa dünya hayatında can ve mal emniyeti elde edip, Müslümanlarla evlenebilme ve ganimetlerden hisse alabilme gibi birtakım faydalar temin etmişlerdir. Ancak Rasûlüllah (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in, onların iç yüzünü açıklayan beyanı yahut herhangi bir suretle bozuk inançlarının Müslümanlar tarafından anlaşılması sebebiyle, evvelce yaşadıkları korku karanlıklarına avdet edecek veya anîden karşılaşacakları bir ölüm neticesinde Allâh-u Te'âlâ'nın gazabı ve sonsuz azabından ibaret karanlıklara tekrar döneceklerdir. (Beyzâvî, Nesefî, Hâzin)

18- (O münafıklar, hakikatleri duymaktan, konuşmaktan ve görmekten) **sağırlardır, dilsizlerdir, körlerdir. Artık onlar** (bıraktıkları o doğru yola geri) **dönemezler.**

19- Veya (onlann durumu;) **gökte**(ki bulutta)**n** (sağanak hâlinde boşanan)**, şiddetli bir tür yağmur**(a tutulanların hâli) **gibidir ki, beraberinde türlü türlü karanlıklar, dehşetli bir gök gürültüsü ve korkunç bir şimşek bulunmaktadır. O** (fırtınaya tutula)**nlar yıldırımlar yüzünden** (gelecek) **ölüm çekincesiyle parmaklarını**(n uçlarını) **kulaklarına tıkarlar. Allâh ise o kâfirleri** (ilmiyle ve kudretiyle her taraflarından) **kuşatıcıdır.**

20- (O anda) **o şimşek, gözlerini kapmaya çok yaklaşmıştır. O** (şimşek) **onlar için her ne zaman aydınlatma yapsa, o**(nun ışığı)**nda** (birazcık) **yürürler.** (Şimşek kaybolup,) **üzerlerine karanlık çöktüğünde ise** (oldukları yerde şaşkın bir halde durup) **dikilirler. Allâh dileseydi elbette onların kulaklarını ve gözlerini** (tümüyle) **giderirdi. Şüphesiz Allâh her şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir!**

itibarHaber

İşte bu münafıklar da, gökten inerek kalpleri dirilttiği için, toprağa hayat veren yağmur mesabesinde olan Kur'ân-ı Kerim'deki muhkem ifadeler karşısında şaşkına dönerler. Çünkü o âyetler; küfür, şirk ve nifaktan ibaret karanlıktarı açıp gidermekte, gök gürültüsü gibi korkunç tehditleri ihtiva etmekte ve şimşek gibi parlayıp cennete giden yolu aydınlatmaktadır. İslâm'ı kabullenme gibi ölümden beter saydıkları yararlı şeylere karşı taşıdıkları endişe yüzünden, Kur'ân-ı Kerîm okunmaya başladığında, yıldırımlar gibi güçlü âyetleri duyup da imana meyletmemek için, neredeyse parmaklarının tümünü kulaklarına sokmaya zorlarlar. Hâlbuki Allâh-u Te'âlâ, ezelî ilmi ve sonsuz kudretiyle o kâfirleri çepeçevre kuşattığından, kaçışları kendilerine fayda vermeyecek, neticede Allâh-u Te'âlâ onları öldürüp dirilterek, o âyetlerin tehdidine çarptıracaktır. Kendi yanlış seçimleri yüzünden, haklarında ezelî bedbahtlık kararı verilmiş olmasaydı, neredeyse İslâm'ın şimşek gibi parlak delilleri, onları düşünüp inanmaya mecbur bırakacaktı.

Bu münafıklar bela ve imtihansız bırakılır, bir de ganimet ve nimete kavuşarak aydınlıkta bulunurlarsa, Müslüman olduklarını açıklayarak barış yolunu tutarlar. Şiddet ve belalarla, bir de İslâm'ın cihat gibi zor teklifleriyle karşılaşıp hava karardığında ise, şaşkınlık içerisinde dikilip kalarak geri kaçarlar. Hidâyet bulmaları için Allâh-u Te'âlâ onlara kulak ve göz nimeti bahşettiği halde, kendileri bu nimetleri, sonsuz faydalar için değil de, peşin hazlar uğruna harcarlar. Allâh-u Te'âlâ dileseydi, onların manevî duyularını körelttiği gibi, elbette zahirî hislerini de tümüyle yok edebilirdi. Çünkü O, her dilediği şeyi gerçekleştirmeye ziyadesiyle güçlüdür. Lâkin imtihan hikmetine binâen bunu yapmamıştır. (Hâzin. Beyzâvi)

21- Ey insanlar! Sizi de, sizden öncekileri de yaratmış olan Rabbiniz(i bir bilip, sadece Kendisin)**e ibadet** (ve kulluk) **edin, tâ ki siz** (sonsuz azaptan) **iyice korunabilesiniz!**

22- O Zât ki, yeri sizin (kolayca yerleşebilmeniz) **için bir döşek, göğü d**e (korunmuş yüksek bir tavan ve kubbe gibi) **bir bina yapmıştır, ayrıca gökten bir su indirmiş ve onunla türlü türlü ürünlerden bazısını size bir rızık olsun için** (topraktan) **çıkarmıştır.**

Öyleyse Allâh'a eşler tayin etmeyin! Oysa siz (yaratılmışların, yaratıcının eşi ve benzeri olamayacağını, her şeyi yaratanın ancak tek bir Zât olduğunu) **bilmektesiniz!**

23- Eğer kulumuza indirmiş olduğumuz şey(in Bizim tarafımızdan gönderildiğin)**den bir şüphe içindeyseniz, hadi siz de onun misli olan bir sûre** (meydana) **getirin ve** (size bu konuda yardımcı olmaları için) **Allâh'tan başka şahit**(; önder, destekçi ve güvendik)**lerinizi**(n tümünü) **çağırın.**

Eğer (Rasûlümün, Kur'ân-ı Kerîm'i kendiliğinden uydurmuş olduğuna dâir sözlerinizde) **doğru kimseler olduysanız**(, haydi ne duruyorsunuz, siz de onun gibi fes"ahat ve bel"ağat erbabı Araplarsınız, o halde davanızı ispat edin de görelim)**!**

24- Artık (bunca gayretinize rağmen) **eğer** (onun bir benzerini) **yapamıyorsanız, zaten de** (böyle bir şeyi) **asla yapamayacaksınız; o halde kâfirler için hazırlanmış olan o ateşten iyice sakının ki; onun tutuşturucusu birtakım insanlar ve o** (kibrit) **taşlar**(ı)**dır.**

25- (Habîbim!) **Müjdele o kimseleri ki; onlar** (iman şartlarına şüphesiz bir şekilde) **iman etmişlerdir ve** (namaz, oruç, hac, zekât gibi, hem akla, hem de Kitab'a ve Sünnet'e uygun olan) **salih ameller işlemişlerdir;** (köşklerinin ve ağaçlarının) **altlarından sürekli ırmaklar akmakta olan pek kıymetli cennetler gerçekten de onlara aittir!**

Her ne zaman kendileri o (cennet bağları)**ndan** (derlenen)**, herhangi bir meyveden bir rızıkla rızıklandırılsalar: "İşte bu, daha önce** (dünyada da cennette) **de rızıklandığımız şeydi!" derler.**

itibarHaber

(Çünkü yabancılık çekmesinler diye) **o** (rızıklar) **onlara,** (renk ve şekilde) **birbirinin benzeri** (fakat lezzet ve tat bakımından çok farklı) **olarak verilmiştir.**

(Büyük-küçük her türlü necasetten, hayız ve nifas gibi maddî pisliklerden, ayrıca haset, fesat gibi manevî kötülüklerden) **tertemiz kılınmış değerli birtakım eşler de orada onlara aittir** (ki onlar, hem dünya kadınlarından hem de hurilerden olacaktır)**. Hem onlar orada ebedî kalıcılardır**(, bu nedenle ne oradan çıkacaklar, ne de ölüm tadacaklardır)**.**

26- Şüphesiz ki Allâh bir sivrisineği de, (küçüklük veya büyüklükte) **onun üstünde olanı da herhangi bir misal olarak açıklamaktan** (ve hakkı ortaya koymak için örnek vermekten) **asla haya etmez**(; kim ne der diye çekinip vazgeçmez)**.**

Artık o kimseler ki (Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e ve Kur'ân-ı Kerîm'e) **inanmıştırlar; İşte onlar onun gerçekten Rablerinden** (gelmiş, inkâr edilemeyecek) **bir hak olduğunu bilirler.**

Ama o kimseler ki kâfir olmuşlardır; işte onlar da "(Sivrisineği örnek vermenin ne anlamı olabilir,) **bir misal olarak Allâh bununla ne** (gibi bir) **şeyi kastetmiştir?" derler.**

O (Allâh-u Te'âlâ)**, bunun** (gibi örnekler açıklamak)**la** (inkârı sürdüren) **birçok kimseleri saptırmaktadır,** (tasdikte bulunan) **birçoğunu da yine onunla hidâyet** (bakımından ziyade) **etmektedir.**

Ama O, onunla ancak o fâsıkları(n) **sap**(ıklığını ar)**tırmaktadır** (ki, zaten onlar evvelce kendi arzularıyla Allâh-u Te'âlâ'nın taatından çıkmışlardır)**.**

27- Öyle (fâsık) **kimseler ki; Allâh'ın**(, âhir zamanda göndereceği peygambere inanacaklarına dâir, evvelce indirmiş olduğu kitaplarda kendilerine emretmiş olduğu vasiyet ve) **ahdini,** (bizzat kendileri kabullenip, yeminlerle) **mîsâk** (alt)**ın**(a aldık)**dan sonra bozmaktadırlar.**

(Peygamberlerin tümüne inanmak, müminlerle dostluk ve akraba ilişkisini gözetmek gibi) **Allâh'ın, kendisiyle ilgili birleştirilme emri vermiş olduğu şeyler** (arasındaki tüm ilişkiler)**i kesmektedirler ve** (günahlar işleyerek, insanların imanına engel olarak, bir de âlemin düzenini sağlayacak irtibatları bozarak) **yer**(yüzün)**de** (bozgunculuk ve) **ifsatta bulunmaktadırlar. İşte sana! Ancak bunlar** (maddî ve manevî en büyük zarar ve) **hüsrâna uğrayanların ta kendileridir.**

28- O Allâh'ı nasıl inkâr edebiliyorsunuz ki; siz (babalarınızın sulplerinde meniler halinde) **ölüler iken,** (analarınızın rahimlerinde) **O sizi diriltmiş tir, sonra** (ecellerinizin bitiminde) **O sizi öldürecektir,** (ölümden) **sonra yine O sizi diriltecektir, sonunda da** (âhirette) **ancak Kendisine döndürüleceksiniz!?**

29- Ancak O'dur O Zât ki; yerde olan (madenler, bitkiler, denizler, canlılar ve dağ)**ları topluca sizin** (dinî ve dünyevî menfaatiniz) **için yaratmıştır, sonra** (yüce irâdesi, şânına yaraşan bir şekilde) **göğ**(ü yaratıp düzenlemey)**e yönelmiştir de onları** (eğrilik büğrülükten, yarık ve çatlaklardan uzak ve sapasağlam) **yedi** (kat) **gök hâlinde düzenlemiştir!**

(Çünkü) **O, her şeyi** (hakkıyla bildiği için, yaratıklarını en mükemmel bir surette ve en faydalı bir şekilde halketmiş bulunan bir) **Alîm'dir.**

30- (Hatırla!) **Bir zamanı ki, Rabbin meleklere: "Muhakkak Ben ye**r(yüzün)**de**(, oranın imarı, insanların idaresi ve emirlerimin tebliğ ve icrasına yetkili olmak üzere, art arda gelecek neslin babası olan Âdem'i) **bir halîfe** (olarak) **yaratıcıyım!" buyurmuştu da, onlar** (itiraz kastıyla değil de, hikmetini öğrenmek için)**:**

"Orada bozgunculuk yapacak ve kanlar dökecek bir kimseyi mi yaratacaksın?

Oysa biz dâima Sana (övgülerde bulunmakta, ortak, eş ve evlat gibi şanına yakışmayan

itibarHaber

bütün ayıp ve noksanlardan uzaklığını ifade etmek üzere) **hamdinle tesbihte bulunmaktayız ve sürekli Seni takdis etmekteyiz!" demişlerdi.**

O (Allâh-u Te'âlâ)**: "**(Âdem'in yaratılıp halîfe seçilmesindeki faydalarla ilgili) **sizin bilemeyeceğiniz şeyleri şüphesiz ki Ben bilmekteyim!" buyurmuştu.**

31- O (Allâh-u Te'âlâ)**,** (meleklere Âdem'in üstünlüğünü göstermek için, kepçeye, çanağa varıncaya kadar varlıkların) **isimleri**(ni ve neye yaradıklarını) **tümüyle Âdem'e öğretmişti.**

Sonra onları(; o isimlerin kendilerine takılmış olduğu varlıkları) **meleklere arz etmişti de:**

"İşte şunların adlarını Bana bildirin! Eğer siz (günahsızlık sıfatınızdan dolayı halifeliğe daha lâyık olduğunuz fikrinde) **sâdıklar olduysanız**(, bunu ispatlamanız gerekir)**!" buyurmuştu.**

32- (Melekler) **demişlerdi ki: "**(Sana bir şeyin gizli kalması ve hükmüne itiraz olunması gibi şânına yakışmayan bütün noksanlıklardan) **tesbîh** (ve tenzîh) **Sana! Bizim için Senin bize öğretmiş olduğun şeylerden başka hiçbir bilgi yoktur. Şüphesiz ki** (öğrenmekten münezzeh olan) **Alîm de,** (hükmünde yanlış bulunmayan yegâne hikmet sahibi) **Hakîm de Sensin ancak Sen!** (Bu yüzden biz, Senin öğretmene muhtacız ve Âdem'i halîfe seçmene razıyız.)**"**

33- O: "Ey Âdem! Bu (gösterile)**n** (varlık)**ların isimlerini onlara haber ver!" buyurmuştu.**

Bunun üzerine o (Âdem) **onlara bunların isimlerini haber verince,** (Allâh-u Te'âlâ) **buyurmuştu ki:**

"Ben size: 'Göklerin ve yerin ğaybını(; gizlilerini, olmuş ve olacak her şeyi) **şüphesiz ki Ben bilmekteyim!** (Âdem'in hilâfetine itirazınıza dâir) **açıklamakta olduklarınızı da,** (Benim sizden daha kıymetli kullar yaratmayacağım hususunda içinizde) **gizlemekte bulunduklarınızı da yine Ben bilmekteyim!' dememiş miydim?"**

34- (Yâd et!) **O zamanı kî Biz meleklere** (ve cinlere)**: "**(Şerefini ikrar ettiğinizi göstermek ve onu selamlamak üzere) **Âdem'e** (kıble olarak yönelip, Allâh'a) **secde edin!" buyurmuştuk da, onlar**(ın hepsi) **hemen secde etmişlerdi. Ancak İblîs** (direnip, secdeden) **kaçındı ve iyice büyüklendi. Zaten o**(, ilm-i ezelîde bedbahtlığı bilinen) **kâfirlerdendi.**

35- (Böylece) **Biz : "Ey Âdem! Sen ve eşin cennete yerleş**(in)**, ikiniz de onda** (bulunan yiyeceklerde)n **dilediğiniz yerde** (engellenmeksizin, lezzetlice ve) **bolca yiyin! İşte şu ağaca ise yaklaş**(ıp ürününden yemeye kalkış)**mayın, sonra ikiniz de** (nefislerinize zarar vererek, kendilerine yazık eden) **zâlimlerden olursunuz." buyurduk.**

36- Derken şeytan ikisini de (ağaçtan yemeye teşvik ederek) **ondan sebep** (yanlışa ve) **zelleye sevk etti ve içinde bulundukları** (cennet nimetlerinden ibaret o güzelim) **şeylerden onları çıkardı.** (O zaman) **Biz de:**

"(Ey Âdem ile Havva ve ey İblîs! Zürriyetlerinizin birbirlerine karşı sergileyeceği düşmanlık, zulüm ve azgınlıklar yüzünden) **bir kısmınız**(ın) **diğer bir kısm**(ınız)**a düşman ol**(ması takdir edilmiş ol)**arak** (cennetten) **inin.**

(Ecelinizin gelip çatacağı belirli) **bir zamana kadar yer**(yüzün)**de sizin için bir yerleşim yeri ve bir yaşantı vardır." buyurduk.**

37- Bunun üzerine Âdem Rabbinden birtakım kelimeler öğrenip (onları) **kabulle karşıladı** (ve o dualarla Rabbine yalvarmaya başladı)**, O da hemen onun tevbesini kabul etti.**

Çünkü şüphesiz (tevbe etmeleri için kullarına çokça yardım eden ve tevbe ettiklerinde bolca kabul buyuran) **Tevvâb da,** (onlara son derece merhamet eden) **Rahîm de O'dur; ancak O!**

itibarHaber

38- (O zaman) **buyurduk ki: "Hepiniz birlikte oradan inin!** (Bana hiçbir şey vacip değilse de, sizi başıboş bırakmak da şânıma yakışmaz,) **eğer gerçekten Benden size** (bir peygamber yahut bir kitap vasıtasıyla, doğru yolu gösteren) **bir hidâyet** (rehberi) **gelirse, artık her kim ki Benim hidâyetime uymuştur; işte onlar üzerine** (gelecekte) **hiçbir korku yoktur ve ancak onlar** (geride bıraktıklarına) **üzülmeyeceklerdir.**

39- Ama o kimseler ki kâfir olmuşlar ve âyetlerimizi yalanlamışlardır; işte sana! Onlar o (cehennem) **ateşin**(in ayrılmaz) **arkadaşlarıdır. Kendileri onun içinde ebedî kalıcılardır."**

40- Ey İsrâîl (isimli Ya'kûb peygamberin) **oğulları!** (Atalarınızı Firavun'dan ve boğulmaktan kurtarmam, buzağıya tapma günahınızı bağışlamam ve geçmiş kitaplarda müjdelenen son peygambere kavuşturmam gibi,) **üzerinize in'âm etmiş bulunduğum** (bunca) **nimetimi hatırlayın** (da, iman ve şükürle karşılayın)**! Siz Benim** (her konudaki emirlerimi, özellikle de son peygamberime ve kitabıma inanacağınıza dâir) **ahdimi yerine getirin ki, Ben de sizin** (buna karşılık güzel mükâfatlar alacağınıza dâir) **ahdinizi îfâ edeyim. Bir de** (söz bozmanızın sebebiyet vereceği azap hususunda) **Benden, ancak Benden korkun!**

41- Beraberinizde bulunan (Tevrât')**ı** (itikadı konularda, tarihî kıssalarda ve âhir zaman peygamberinin vasıfları gibi mevzularda) **tasdik edici olarak indirmiş olduğum şeye iman edin.** (İlk önce sizin iman etmeniz gerekirken) **onu ilk inkâr eden siz olmayın. Ayetlerim**(i yerlerinden oynatma veya tümüyle değiştirmey)**e karşılık az bir paha** (sayılacak dünya malı) **satın almayın ve Benden, yalnız Benden hakkıyla sakının** (da, hakka uyup iman edin)**!**

42- (İşinize gelmeyen ağır teklifleri ve son peygamberin sıfatlarıyla ilgili size indirmiş olduğum o) **hakkı**(, kendi uydurduğunuz) **bâtılla karıştırmayın ve siz** (hakikatleri örtbas ettiğinizi) **bilmekte olduğunuz halde o gerçeği gizlemeyin!**

43- (Ey Yahudiler! İslâm'ı kabul edin de,) **o** (farz olan beş vakit) **namazı** (bütün erkânıyla yerine getirerek) **dosdoğru kılın,** (mallarınızda size farz kılınmış olan) **zekâtı da verin ve** (rükû'suz namaz kılmayı bırakıp) **o** (namazlarında) **rükû' eden** (Müslüman kimse)**lerle birlikte rükû' edin** */* ***ve*** *(ey Müslümanlar! Farz namazları tek başınıza kılmayıp)* ***rükû' eden*** *(cemaat)****lerle beraber rükû' edin*** */***!

Âyet-i kerîmenin öncesi ve sonrasının Yahudilere hitap etmesi, bu âyet-i kerîmenin de onları muhatap aldığı görüşünü kuvvetlendirmektedir. (Nesefî)

44- (Ey Yahudi âlimleri!) **Yoksa siz** (gizlice nasihat ettiğiniz) **insanlara**(, Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e uymak ve sadaka vermek gibi) **iyilik**(ler)**le emirde bulunuyorsunuz da** (kendiniz bunları uygulamayarak) **nefislerinizi unutuyor musunuz? Oysa siz** (Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in sıfatlarını açıklayan) **o** (Tevrat) **kitabı**(nı) **devamlı okumaktasınız! Hâlâ** (yaptığınız işin fenalığını anlayacak kadar) **akıllanmayacak mısınız?**

45- (Nefsin arzularını engellemeye ve oruç gibi zor ibadetlere karşı) **sabır**(lı olarak) **ve namazla**(ra devam ederek Allâh-u Te'âlâ'dan) **yardım isteyin** (de, bu vesilelerle isteklerinizi yerine getirsin)**! Şüphesiz ki o** (sabır ve namazla yardım istemek)**, elbette çok büyük** (ve pek çetin) **bir iştir; ancak huşû' edici** (olan ve Allâh-u Te'alâ'ya karşı derin saygı duyan) **kimse-lere değil!**

46- O (huşû' sahibi) **kimseler yakînen inanmaktadırlar ki; kendileri** (âhirette) **Rablerin**(in vaad ettiği yüksek dereceler)**e şüphesiz kavuşuculardır ve onlar mutlaka ancak O'na**

itibarHaber

dönücülerdir.

47- Ey İsrâîl (isimli Ya'kûb Nebî'nin) oğulları! Üzerinize in'âm etmiş bulunduğum (bunca) **nimetimi ve Benim sizi**(n atalarınızı, dönemlerinde bulunan) **o âlemler üzerine gerçekten üstün kılmış olduğumu hatırlayın** (ve gafleti bırakıp, İslâm'ı kabullenin de bu şerefi kaybetmeyin)**!**

48- Öyle büyük bir gün(ün azâbına düşmek)den iyice korun(mak üzere İslâm'a dâhil ol)**un ki;** (O gün, mümin-kâfir) **hiçbir kimse hiçbir kişiden** (azabı kaldırmak için) **herhangi bir şey ödeyemeyecektir, o** (mümi)**n** (kul)**dan** (bir kâfir hakkında yapacağı) **hiçbir şefaat kabul olunmayacaktır,** (mümin-kâfir) **kimseden herhangi bir fidye alınmayacaktır ve** (azaba müstahak) **o**(la)**nlar** (hiçbir suretle) **yardım da olunmayacaklardır!**

49- (Hatırlayın!) **Bir zamanı da ki; Firavun hanedanından sizi tamamen kurtarmıştık; öyle ki onlar siz**(in dedeleriniz)**e en kötü azabı** (uygulama yolu) **arıyorlar** (da onları en zor işlerde çalıştırıyorlar)**dı,** (Mûsâ (Aleyhisselâm)ın dünyaya gelmesine mâni olmak için, yeni doğan) **oğullarınızı çokça boğazlıyorlar, kadınlarınızı ise** (hizmetçi yapmak üzere) **sağ bırakıyorlardı.**

İşte size! Bu (şekilde Firavun'u başınıza musallat kılıp, sonra Mûsâ (Aleyhisselâm)ı göndererek sizi kurtarması)**nda Rabbinizden pek büyük bir belâ** (ve sıkıntının ardından nimetle imtihan sırrı) **vardı.**

50- O vakti de (yâd edin) **ki; sizin** (girişiniz)**le o denizi** (ikiye) **ayırmıştık ve hemen sizi kurtarmıştık da** (gözünüzün önünde) **Firavun hanedanını boğmuştuk; oysa siz** (denizin kâfirler üzerine kapanışına) **bakıyordunuz!**

51- Hani Mûsâ ile kırk geceyi (ibadetle geçirdiğinde, kendisine Tevrat'ı vahyedeceğimize dâir) **sözleşmiştik de, sonra onun** (Tûr'a gitmesinin) **ardından siz o** (Sâmirî'nin altınları eriterek yaptığı) **buzağıyı** (tanrı) **edinmiştiniz. Böylece siz** (şirk koşarak kendinize) **zulmedici kimselerdiniz.**

52- İşte sana! Sonra bun(ca suçunuz)**un ardından sizden** (günahlarınızı) **affetmiştik; tâ ki siz** (yaptığımız bu iyiliğe) **şükredesiniz!**

53- Vaktâ ki, Biz Mûsa'ya o (Tevrat) **kitabı**(nı) **ve** (hakla bâtılı ayıran mucizelerden ibaret) **Furkan'ı vermiştik; tâ ki siz** (iyice düşünüp) **hidâyet bulasınız!**

54- (Hatırlayın!) **O zamanı ki; Mûsâ kavmine: "Ey kavmim! Şüphesiz ki siz o buzağıy**ı (tanrı) **edinmeniz sebebiyle nefislerinize zulmetmiş** (ve ancak kendinize yazık etmiş) **oldunuz.**

O halde hemen(, kusursuz yaratıcınız olan) **Bâri'inize tevbe edin de,** (dinden dönmenin cezası olarak) **nefislerinizi öldürün! İşte size! Bu** (zorluğa tahammül ederek ölüme teslim olmanız, şirkten temizlik ve ebedî hayata vuslat olması açısından)**, Bâri'iniz katında sizin için** (şirkte ısrarcı olmanızdan) **daha iyidir!" demişti de,** (bu emri yerine getirmeniz üzere) **O** (Rabbiniz) **sizin tevbenizi kabul etmişti. Çünkü muhakkak** (günahları ne kadar çok olsa da, kullarının tevbelerini çokça kabul buyuran) **Tevvâb da,** (suçları ne kadar büyük olsa da, kullarına çok acıdığı için onları bağışlayan) **Rahîm de O'dur; ancak O!**

Tefsirlerin beyanı vechile; "Nefislerini öldürmeleri" emrini, ya birbirini öldürerek veya suçsuzlar mürtetleri öldürerek ya da intihar ederek yerine getirmişlerdir.

Rivayete göre onlara: "Katiline bakan veya eliyle korunmaya çalışan kişi mel'ûndur!"

itibarHaber

buyrulmuştu. Bunun üzerine bu suçu işlemiş olan oğlunu, babasını veya kardeşini gören kişi merhametinden dolayı emri yerine getiremeyecek duruma gelince, Allâh-u Te'âlâ üzerlerine kara bir bulut yolladı da böylece kimse kimseyi görmez oldu. Öldürülenlerin sayısı yetmişbine ulaşınca, Mûsâ ve Hârûn (Aleyhimesselâm)ın dualarıyla Allâh-u Te'âlâ o bulutu kaldırarak ölenlerin de kalanların da tevbesini kabul buyurdu! (Beyzâvi, Nesefî, Hâzîn)

55- (Hatırlayın!) **O zamanı ki siz**(, buzağıya tapma suçundan tevbe etmek için Mûsâ ile birlikte Tûr'a çıktığınızda)**: "Ey Mûsâ! Allâh'ı açıkça görünceye kadar sana asla inanmayacağız!" demiştiniz de, hemen o yıldırım sizi yakala**(yıp topluca hepinizi yak)**mıştı. Oysa siz** (başınıza gelene) **bakıyordunuz!**

56- Sonra (kalan ecel ve rızkınızı tamamlayasınız diye,) **ölümünüzün ardından sizi diriltmiştik, tâ ki siz** (çarptırıldığınız ölüm cezasının akabinde diriltilme nimetine) **şükredesiniz!**

57- (Kırk sene dönüp dolaştığınız Tîh çölünde) **o** (ince) **bulutu da üstünüzde** (sürekli takipçiniz olan bir) **gölge yapmıştık ve** (açlıktan şikâyetiniz neticesinde) **üzerinize kudret helvası ile bıldırcın indirmiştik.**

(Böylece size:) **"Sizi rızıklandırmış bulunduğumuz lezzetli ve helâl şeylerden yeyin** (fakat stok etmeyin)**!"** (buyurmuştuk)**.**

Ama onlar (stok yasağını çiğneyip bu nimetlere nankörlükte bulunmakla, mülkümüzden bir şey eksiltemedikleri için) **Bize zulmetmiş olmadılar velâkin onlar** (haddi aşıp azabı hak ederek) **ancak kendilerine zulmeder olmuştular.**

58- Bir zamanı (da yâd edin) **ki** (Tîh sahrasından çıkışınızın ardından size)**:**

İşte şu (Erîha ve Kudüs nâmındaki mukaddes) **karyeye girin ve on**(da bulunan rızıklar)**dan dilediğiniz yerde bolca yiyin!**

Bir de (sizi Tîh'den kurtarmasına karşılık Allâh'a şükür için, tevazulu bir şekilde yere kapanıp) **secde ediciler olarak o** (şehrin) **kapı**(sın)**dan girin ve:**

('Ya Rabbi! Senden dileğimiz, bizi bağışlamandır!' anlamına gelen) **'Hıtta!'** (sözünü) **deyin ki, sizin için hatalarınızı örtelim.**

(İyi amel işleyen) **o muhsinlere ise, şüphesiz** (sevap bakımından) **sürekli artırmada bulunacağız!" buyurmuştuk.**

59- Fakat (emrimizi tutmayarak nefislerine karşı) **zulüm işlemiş olan o kişiler,** ("Tevbe" manasına gelen "Hıtta" kelimesini alaya alıp, yerine; "Buğday" manasına gelen "Hınta" kelimesini söyleyerek emrolunan sözü,) **kendilerine söylenmiş olandan başka bir söze çevirmişti de, böylece Biz,** (itaatimizden çıkıp) **fâsıklıkta bulunmuş olmalarına karşılık,** (isyan ve) **zulümde bulunmuş o kimseler üzerine gökten** (yağarcasına üzerlerine çöken) **murdar bir azap**(; bir veba salgını) **indirmiştik.**

60- Hani bir zaman (sahrada susuz kaldıklarında) **Mûsâ, kavmi için su istemişti de Biz hemen: "Asan ile şu taşa vur!" buyurmuştuk, böylece** (o, bu emri uyguladığı anda) **ondan** (İsrâîloğullarının kabileleri sayısınca) **oniki göze fışkırmıştı.**
Her kısım insan, içeceği kaynaklarını kesinlikle bilmişti.

(O zaman Biz onlara:) **"Allâh'ın rızkından** (olan bıldırcın etini ve kudret helvasını) **yiyin,** (mucize eseri olarak çıkan sudan da) **için! Ama** (nankörlük eden) **bozguncu kişiler olarak yer**(yüzün)**de haddi aşmayın!"** (buyurmuştuk)

61- Hani o zaman siz (haddi aşarak)**: "Ey Mûsâ!** (Kudret helvası ve bıldırcın gibi) **bir çeşit**

itibarHaber

yemeğe (bağlı kalıp) **asla sabretmeyeceğiz!**
O halde bizim için Rabbine dua et de, yerin bitirdiği şeylerden; sebzesinden, hıyarından, buğ-dayından / *sarımsağından* /, mercimeğinden ve soğanından bizim için çıkarsın!" demiştiniz.

(Mûsâ (Aleyhissetâm) vasıtasıyla) **O** (Rabbiniz de size)**:**
"Yoksa siz kendisi daha iyi olan o şeyi, kendisi daha aşağı olan o şeyle değişmek mi istiyorsunuz?

(O halde) **bir şehre inin! Şüphesiz sizin için istediğiniz** (orada) **vardır." buyurmuştu.**

Böylece onlar üzerine alçaklık ve yoksulluk (damgası) **vuruldu** (ve bu kötü haller kubbe gibi üzerlerine çatıldı) **da, onlar** (bu isteklerinden bir şey elde edemeyip) **Allâh'tan** (gelen) **büyük bir gazap ile** (gerisin geri) **döndüler.**

İşte sana! Bu (İlâhî hışma uğramaları)**, şu sebepleydi ki; gerçekten onlar Allâh'ın** (kendilerine göstermiş olduğu mucizeleri ve indirmiş olduğu) **âyetlerini inkâr etmekte bulunuyorlardı ve** (kendilerince de) **hak olmayan nedenle peygamberleri öldürüyorlardı.**

İşte sana! Bu (inkâr ve öldürme fiilleri) **ise,** (her konuda) **isyan etmeleri ve kendilerinin** (haramlar işleyerek) **haddi aşmakta bulunmuş olmaları nedeniyle idi** (ki, isyan alışkanlıkları ve günahlarda sınır tanımazlıkları, onları kâfirliğe ve peygamberleri öldürmeye kadar götürmüştü)**.**

İmâm-ı Rabbani Ahmed el-Fârûkî es-Serhendî (Kaddesallâhu Sirrahu's-Samedânî) Hazretlerinin ulemâdan naklettiği şu söz, bu âyet-i kerimeyi tefsir eder mâhiyettedir:
"Küçük günahlarda ısrarcı olmak kişiyi büyük günahlara sevk eder; büyük günahlara devam etmek ise, maazallâh insanı kâfirliğe kadar götürür." (el-Mektûbât; c.1, sh.102, m.106)

62- Şüphesiz o kimseler ki (önceki peygamberlere) **iman etmiştirler, bir de o kimseler ki Yahudi** (olarak, yeni bir şerî'at gelinceye kadar Mûsâ (Aleyhisselâm)ın tahrif ve neshe uğramamış olan serî'atına tâbi) **olmuşturlar, ayrıca** (Kur'ân gelinceye kadar Îsâ (Aley-hisselam)ın, değişime maruz kalmamış olan dinine uyan) **Hristiyanlar ve** (Nûh ile İbrahim (Aleyhimesselâm) döneminde onların dini üzere bulunan) **Sâbiîler;** (bunların içerisinden) **her kim** (o günkü şerî'atın emrine göre) **Allâh'a ve o son güne inanmış, salih bir amel de işlemişse; onlar için Rableri nezdinde** (kendilerine ait) **ecirleri vardır.** (Kâfirler korkuya düştüğünde) **onlar üzerine hiçbir korku yoktur ve** (günahkârlar, kaçırdıkları mükâfatlara üzülecekleri zaman) **ancak onlar mahzun olmayacaklardır.**

Bu ve Mâide Sûresi'nin 69. âyeti kerîmesinden yola çıkan bozuk fikirli bazı İlâhiyatçılar; âhir zaman peygamberine inanma ve kendi dinlerinden berî olarak İslâm'a girme şartlarını yerine getirmeden, sadece bu âyetlerde zikredilen "Allâh'a ve âhirete iman" bir de "Salih amel" şartlarını îfâ eden Yahudi ve Hristiyanların da cennete girebileceğini söyleyerek, kendilerini dinden çıkarmış ve "Cennete girmenin olmazsa olmaz şartı olan 'İslâm'ı kabullenme' zorunluluğu"nu toplum nezdinde zaafa uğratmaya yönelik büyük bir ihanette bulunmuşlardır. Zira Kur'an âyetleri arasında hiçbir çelişki söz konusu olmayıp, hepsi de birbirini tasdik ve tefsir eder mâhiyettedir. Nitekim Bakara Sûresi: 285 ve Nisa Sûresi: 136'da olduğu gibi diğer bazı âyet-i kerîmelerde kurtuluşa ermek için: "Meleklere, Kitaplara ve Peygamberlere iman"dan ibaret üç şart daha ilave edilmiştir. Beyyine Sûresi'nin 6. âyet-i kerîmesi ise, Ehl-i Kitap da olsalar, İslâm'a girmeyenlerin, kitapsız müşrikler gibi cehennemde ebedî kalacağını beyan etmektedir.

"Muhammed'in canı, elinde olan Zât'a yemin olsun ki; bu ümmetten Yahudi veya Hristiyan herhangi bir kimse, beni duyar da, sonra benimle gönderilen dine inanmadan ölürse, mutlaka cehennem ashabından olur!"(Müslim, İman: 70, No: 153, 1/134) hadîs-i şerifi de, bu kâfirlikten, sadece "Allâh'ı ve âhireti inkâr" kastedilmeyip, bununla birlikte "Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve

itibarHaber

Sellem)in dinine uymama'nın da imansızlık sayıldığını açıklamaktadır. Dolayısıyla bu âyet-i kerimede cennete gireceği bildirilen; Yahudi, Hristiyan ve Sâbie fırkaları; Mûsâ, Îsâ, Nûh ve İbrâhîm (Aleyhimûsselâm)ın tahrif edilmemiş şerî'atlarına, geçerli oldukları dönemlerde tâbi olanlardır. Yoksa Rasûlüllah (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)i ve Kur'ân-ı Kerim'i inkâr edenler veya Rasûlüllah (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)den ve İslâm'dan övgüyle bahsettikleri halde, kendi dinlerinden uzaklaşıp İslâm'a girmeyen günümüz kâfirleri bu mevzuya dâhil değildir. Bu konunun Kur'ân-ı Kerîm'de birçok delili mevcuttur. Bu hususta geniş malûmat için bakınız: Rûhul-Furkân: 1/366-373, Mâide Sûresi: 69, R.F: 7/345-359; aynca bakınız: Nisa Sûresi: 151, A'raf Sûresi: 158

63- Vaktâ ki (Mûsâ (Aleyhisselâm) Tevrât'ı getirdiğinde zorluk çıkarmanız üzerine, ondaki hükümleri kabul etmenizi temin kastıyla) **Biz Tûr'u üzerinize kaldırmış olduğumuz halde kuvvetli sözünüzü almıştık,** (O zaman:) **"Size verdiğimiz** (Tevrât-ı şerif)**i kuvvet**(; ciddiyet ve gayret)**le alın ve onda bulunan** (mevzular)**ı** (ders yapar şekilde devamlı okuyup amel ederek) **hatırda tutun, tâ ki siz** (dünyada helâke uğramaktan, ukbâda da azaptan) **korunasınız!"** (buyurmuştuk.) *(Kıssanın tafsilâtı hakkında geniş malûmat için bakınız: Rûhu'l-Furkân, ilgili âyet-i kerîme: 1/374)*

64- Sonra işte sana! Bunun ardından siz (ahde vefadan) **yüz çevirmiştiniz.**

Eğer üzerinizde Allâh'ın fazl-u rahmeti(; iyilik ve acıması) **olmasaydı, elbette** (sizi tevbeye muvaffak etmez ve azabınızı geciktirmezdi, o zaman) **siz** (dünyada ve âhirette) **hüsrâna uğrayanlardan olmuştunuz.**

65- Andolsun; muhakkak siz içinizden o kimseleri elbette bilmişsinizdir ki; (kendilerine haram olduğu halde) **cumartesi** (günün)**de** (balık avlayarak, Bizim koyduğumuz) **haddi aşmıştılar da bu yüzden Biz kendilerine: "Maymunlar**(a döndürülmüş kimseler) **ve alçaklar olun!" buyurmuştuk.** *(ed-Dürru'l-masûn, Âlûsî)*

66- Böylece (maymuna dönüştürülen o toplumun kıssasını evvelki kitaplarda da yazdığımız için) **Biz onu, önünde bulunan** (geçmiş ümmetlere de, muasır)**lar**(ın)**a da, ardında**(n gelecek) **olanlara da**(, benzeri günahları işlemekten caydırıcı) **büyük bir ibret ve** (öğütlerden faydalanarak, Allâh'ın azabından hakkıyla sakınan) **muttaki kimseler için yeterli bir nasihat yaptık.**

67- Yine (hatırlayın) **bir zamanı ki; Mûsâ kavmine: "Allâh size mutlaka bir inek boğazlamanızı emrediyor!" demişti de, onlar:**

"Sen bizi bir eğlence (malzemesi) **mi ediniyorsun?" demişlerdi.** (Mûsâ (Aleyhisselâm) da:)

"Ben (sizinle dalga geçerek) **câhillerden olmamdan Allâh'a sığınırım!** (Asıl siz beni alaycı gibi görerek câhillerden olduğunuzu gösterdiniz.)**" demişti.**

68- (Bunun üzerine) **onlar: "Bizim için Rabbine dua et de, onun** (yaşının ve şeklinin) **ne olduğunu bize iyice açıklasın!" demiştiler de, o: "Şüphesiz O** (Rabbim) **buyuruyor ki; 'Gerçekten o, öyle bir inektir ki, ne çok yaşlıdır, ne de çok gençtir. İşte sana!** (O sığır,) **bu** (ikiyaş hududu)**nun arasında orta bir yaştadır!'**
Artık emrolunduğunuz şeyi hemen yapın!" demişti.

69- (Bu sefer) **onlar: "Bizim için Rabbine dua et de, onun renginin ne olduğunu bize iyice açıklasın." demiştiler de, o:**

"Şüphesiz O (Rabbim)**: 'Gerçekten o, öyle bir inektir ki, rengi sarıdır, sapsarıdır; bakanlar**(ın içini açarak onlar)**a sevinç vermektedir!' buyuruyor." demişti.**

itibarHaber

70- (O zaman) **onlar: "Bizim için Rabbine dua et de, onun** (dinçmî, yorgun mu,) **ne mâhiyette olduğunu bize iyice açıklasın. Çünkü gerçekten o** (sarı ve orta yaşlı) **sığırlar** (çokça bulunduğundan,) **birbirine benzeşti de**(, aradığımız sığırı belirlemek) **bize karışık geldi. Şüphesiz ki biz, Allâh dilerse elbette** (aradığımız sığırı bulma hususunda maksadımıza) **hidâyet bulacak kimseler** (olabilir)**iz!" demişlerdi.**

71- O demişti ki: "Şüphesiz O (Rabbim)**: 'Gerçekten o, öyle bir inektir ki;** (zor işlerde çalıştırılan, boyunduruğa vurulan ve) **arazi sürmekte olan zillete uğratılmış bir şey değildir, ekin de sulamaz,** (bütün ayıplardan) **tamamen salim kılınmıştır ve kendisinde hiçbir renk karışımı yoktur!' buyuruyor!" Onlar da:**

"İşte şimdi (bize, o inekle ilgili) **hakk** (ve doğru olan malûmât)**ı getirdin!" demişlerdi ve bunun üzerine onu** (çok aradıktan sonra bulmuşlar, derisi dolusunca altın ödeyerek satın alıp) **boğazlamışlardı. Hâlbuki onlar** (çok sorup işi uzattıklarından ve aşırı masraflı olduğundan dolayı, emrolundukları bu işi) **yapar olmaya hiç de yakın değillerdi.**

72- (Ey İsrâîloğulları!) **Hani bir kişiyi öldürmüştünüz de, onun** (katilinin tespiti) **hakkında** (suçu) **birbirinize atmıştınız. Oysa Allâh** (katilin kimliği hakkında) **gizlemekte bulunmuş olduğunuz o şeyi** (açığa) **çıkarıcıydı.**

73- Bunun üzerine Biz de (katili ortaya çıkartmak için kesilen ineğin bir parçasını ölüye vurdurtmak üzere)**: "Onun bir parçasıyla ona vurun." Bu yurmuştuk.** (Siz bu emri yerine getirdiğiniz anda ölü canlanıp, miras meselesi yüzünden iki amcaoğlunun kendisini öldürdüğünü ve ardından yalan yere ağladıklarını haber vermişti.)

(Ey dirilmeyi inkâr eden insan!) **İşte sana! Allâh böylece** (eşsiz bir kudretle) **ölüleri diriltmekte ve** (üstün gücünün) **âyetlerini size göstermektedir; tâ ki siz** (bir kişiyi diriltmeye Kadir olanın, bütün canlıları ihya etme gücüne sahip olduğunu) **anlayasınız.**
(Beyzâvî, Nesefî, Âlûsî)

74- İşte sana! Sonra bu (ölünün dirilip konuşması kadar açık bir mucizenin zuhûru)**nun ardından kalpleriniz** (öyle bir) **katılaştı** (ki)**; artık onlar taşlar gibidir yahut katılık bakımından daha da kuvvetli** (bir halde)**dir.**

Çünkü şüphesiz taşlardan elbette öylesi vardır ki, kendisinden ırmaklar kaynamaktadır.

Yine muhakkak onlardan elbette öylesi vardır ki, (enine boyuna) **genişçe yarılmaktadır da kendisinden su çıkmaktadır.**

Şüphesiz onlardan elbette bazısı da vardır ki, Allâh korkusundan (dolayı, yukarıdan aşağı doğru) **düşmektedir. Allâh ise sizin yapmakta olduklarınızdan asla gafil** (ve habersiz) **değildir.**

75- (Ey Habîbim ve müminler! Yahudiler, kurtarıcıları olan Mûsâ (Aleyhisselâm)a bile inanmamışlarken.) **siz hâlâ onların size inanacaklarını mı umuyorsunuz? Oysa muhakkak içlerinden bir fırka vardı ki;** (Mûsâ (Aleyhisselâm) ile birlikte) **Allâh'ın kelâmını duyuyorlardı da, sonra onu**(n doğruluğunu şüphesiz bir şekilde) **anlamalarının ardından onu değiştiriyorlardı; halbuki kendileri de** (yaptıkları işin yanlış olduğunu) **biliyorlardı.**

76- (Yahudilerin münafıkları) **o iman etmiş olan kimselere rastladıkları zaman:**

"(Muhammed'in, Tevrât'ta müjdelenen Zât olduğuna) **biz** (de) **inandık." derler.**

Onların (münafıklık yapmayan) **bir kısmı** (münafık olan) **diğer bir kısımla tenhada kaldığında ise:**

"Allâh'ın (Tevrât'ta) **size** (Muhammed'in vasıfları hakkında) **açmış olduğu şeyleri** (bugüne dek sır gibi saklarken)**,** (müminler) **bununla Rabbiniz katında size** (karşı) **delil getirsinler** (de

itibarHaber

sizi mağlup etsinler) **diye mi** (şimdi) **onlara anlatıyorsunuz? Siz** (onların bu sırları bilmeleri halinde düşeceğiniz vahim durumu) **hiç anlayamıyor musunuz?" derler.**

77- O (Yahudilerden münafık ola)**nlar** (ve Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in vasıflarını gizleyerek Tevrât'ı tahrif edenler, üstelik açıklayanları tenkit edenler) **bilmezler mi ki; şüphesiz Allâh onların** (içlerinde) **gizledikleri** (kâfirlikleri)**ni de,** (Müslümanlara) **açıkladıkları** (sahte imaniarı)**nı da bilmektedir.**

78- Onlardan kimi de, (anadan doğduğu gibi kalmış, okuma yazma bilmeyen) **bir kısım ümmîlerdir ki,** (hahamlarının ve reislerinin telkin ettiği) **birtakım kuruntular dışında o** (Tevrât) **kitabı**(ndaki hükümleri) **bilmezler!**

Bir de onlar (hiçbir kesin inanç üzere bulunmayıp) **zannetmekten başka bir şey yapmazlar!** (Artık kesin inanç temellerine dayalı bir iman bu gibi kimselerden nasıl beklenebilir?)

79- Artık büyük bir helâk vardır o kimseler için ki; o (değiştirilen) **kitabı elleriyle** (yalan yanlış) **yazmaktadırlar da sonra ona mukabil biraz paha satın alabilmeleri için:**

"İşte bu, Allâh katındandır!" demektedirler.

İşte büyük bir helâk vardır onlara; ellerinin yazmış olduğu şeyler yüzünden!

Yine büyük bir helâk vardır onlara; kazanmakta oldukları (rüşvet gibi) **şeyler yüzünden!**

80- O (Yahudi ola)**nlar: "**(Buzağıya taptığımız süreye karşılık) **sayılı birtakım günler dışında o** (cehennem) **ateş**(i) **bize asla dokunmayacaktır." dediler.**

(Habîbİm!) **De ki: "**(Size azap edilmeyeceğine dair) **Allâh katında bir ahit mi edindiniz?**

Öyleyse Allâh asla sözünü bozmaya(cağından bu size bir güvence ola)**caktır.** (Ama böyle bir şey söz konusu olmadığına göre,) **yoksa siz** (azap süreniz hakkında) **bilemeyeceğiniz bir şeyi mi Allâh'a karşı** (iftirada bulunup) **söylüyorsunuz?"**

81- Hayır! (Ateş sizi mutlaka yakacak ve bu sade sizle de sınırlı kalmayacaktır.) **Her kim** (şirk gibi) **kötü bir şey kazanır ve o suçu kendisini kuşatır** (da, Allâh'ın huzuruna müşrik olarak çıkar)**sa, işte sana! Onlar, ancak o** (cehennem) **ateşin**(in ayrılmaz) **arkadaşlarıdır. Kendileri onun içinde** (bir daha çıkmamak üzere) **ebedî kalıcılardır.**

Mu'tezile ve Haricîler gibi sapık fırkaların bu âyete tutunarak, "Büyük günah işleyenin kâfir olacağı ve cehennemde ebedî kalacağı"na dair hüküm çıkarmaları asla yerinde değildir. Zira Ehl-i Sünnete göre buradaki "Seyyie"den maksat; herhangi bir günah olmayıp, insanı dinden çıkaracak fenalıklardır. "O suçun kendisini kuşatması" da; ancak kâfir olarak ölmesi durumunda düşünülebilir.

İmanlı olarak ölen ise, ne kadar günahkâr olsa da, en büyük taat olan imana sahip bulunduğundan, kötülüklerle kuşatılmış olma vasfı kendisine asla uygun değildir. Evet! Günahkâr Müslümanlar da cehenneme girebilir ama orada ebedî kalmak, ancak kâfirlere mahsustur. (Nesefî, Beyzâvî, Âlûsî)

82- Ama o kimseler ki; (inanılması gereken her şeye) **iman etmiştirler ve** (bununla yetinmeyip, namaz, oruç, hac ve zekât gibi) **salih**(; iyi ve güzel) **ameller işlemiştirler; işte sana! Onlar, ancak cennetin arkadaşlarıdır. Kendileri onun içinde** (bir daha çıkmamak üzere) **ebedî kalıcılardır.**

83- Hani İsrâiloğullarının kuvvetli sözünü almıştık ki; "Allâh'tan başkasına ibadet etmeyeceksiniz, ana-babaya, yakınlık sahib(ler)**ine, yetimlere ve yoksullara da tam bir iyilikle** (muamele edeceksiniz)!

itibarHaber

İnsanlara bir (iyilik ve) **güzellik** (ifadesi olan hoş ve yumuşak sözler) **söyleyin.**

O (size farz edilen) **namazı dosdoğru kılın, zekâtı da verin!"**

(Ey Yahudiler! Siz bu emirleri tutacağınıza dair evvelce söz vermiştiniz,) **sonra** (hepiniz ahde vefadan) **dönmüştünüz!**

Ancak içinizden pek azı müstesna (ki, onlar neshe uğramadan önce hak dini yaşayanlar, bir de İslâm kendilerine ulaştığında Müslüman olanlardır)**!**

Zaten siz(in ekseriyetiniz vefasızlığı ve itaatsizliği âdet edinmiş olan, haktan ve hakikatten) **yüz çevirici kimselersiniz!**

84- (Ey İsrâîloğulları!) **Hani kuvvetli sözünüzü almıştık ki; "**(Birbirinizi öldürerek, haksız yere) **kanlarınızı akıtmayacaksınız ve canlarınız** (mesabesinde olan akrabalarınız)**ı yurtlarınızdan çıkarmayacaksınız!" Sonra** (bu sözün gereğini yapacağınızı) **ikrar** (ve itiraf) **etmiştiniz, üstelik siz** (buna dair kendi adınıza) **şahitlik yapmaktaydınız!**

85- Sonra (bu sözleşmeyi kabullenmiş bir ecdadın torunları olan) **siz** (Kureyza ve Nadîr kabilelerine mensup kişi)**ler; işte o** (dönek) **kimselersiniz ki, canlarınız** (mesabesinde olan akrabanız)**ı öldürüyorsunuz ve birbirinizle kendileri aleyhine günah ve düşmanlıkla**(; masiyet ve zulümle ittifaklar kurup,) **yardımlaştığınız halde içinizden bir fırkayı yurtlarından çıkarıyorsunuz. Oysa o kendilerinin** (vatanlarından) **çıkarılması, üzerinize haram kılınmışken,** (bu yasağı çiğneyerek onları sürgün ediyorsunuz, ama) **size esirler halinde gelecek olurlarsa, fidye verip onları kurtarıyorsunuz.**

Yoksa siz o kitabın(; fidye vererek kardeşlerinizi kurtarmanızla alâkalı hükmünü ihtiva eden) **bir bölümüne inanıyorsunuz da,** (adam öldürmeyi, sürgünü ve kötülükte yardımlaşmayı yasaklayan diğer) **bir kısm**ı(nı) **inkâr mı ediyorsunuz?**

Artık işte sana! İçinizden bunu yapanın cezası, o en alçak (dünya) **hayat**(ın)**da** (yenilgi, esaret, sürgün ve cizye ödemek gibi utanç veren) **büyük bir rüsvaylıktan başkası değildir!** (Böyle yapanlar) **kıyamet gününde ise azabın en şiddetlisi** (olan cehennem ateşi)**ne döndürüleceklerdir.**

Allâh sizin yapmakta olduklarınızdan asla gafil (ve habersiz) **değildir.**

Yahudilerden Kureyza kabilesi Araplardan Evs ile, Nadîr de Hazrec ile anttaşmalı idiler. Evs ve Hazrec arasında uzun yıllar süren savaşlarda herkes antlaşmalısının yanında yer alıyor, böylece mecburen karşı tarafta bulanan kardeşleriyle savaşa giriyor, icabında öldürüyor veya sürgüne gönderiyordu. Yahudilerden biri Arapların eline esir düştüğünde ise, aralarında para toplayarak fidye mukabilinde onu kurtarıyorlardı. Bu çelişkiyi gören Araplar onları ayıplayıp: "Madem kendi adamlarınızı kurtaracaksınız, birbirinizle niye savaşıyorsunuz?" diye sorduklarında: "Antlaşmalı olduğumuz kimselerin yenik duruma düşmelerinden utanç duyuyoruz!" diyorlar; "Peki niye kurtarmak için para harcıyorsunuz?" sorusuna ise: "Ne yapalım? Allâh'ın emri böyle!" diye cevap veriyorlardı. Böylece onlar kendilerinden alınan dört sözün üçünü terk edip, biriyle amel ediyorlardı. İşte bu âyet-i kerîmelerle Allâh-u Te'âlâ onların bu utanç verici tatbikatını açıklayarak kendilerini ayıplamış oldu.

86- İşte sana! Onlar, öyle kimselerdir ki; âhîrete karşılık o (peşin ve) **en alçak** (dünya) **hayatı**(nı) **satın almışlardır. Bu sebeple onlardan** (dünyada cizye, âhirette ise cehennem) **azâb**(ı) **hafifletilmeyecek ve kendileri** (Allâh'a karşı hiçbir şekilde) **yardım da olunmayacaklardır.**

87- Andolsun ki; elbette Biz Mûsa'ya o (Tevrat) **kitabı**(nı toplu bir şekilde) **verdik. Ondan sonra da** (Mûsâ (Aleyhisselâm)ı şerî'atıyla görevli nice) **rasûlleri birbirine tâbi kıl**(arak Îsâ (Aleyhisselâm)ın dönemine kadar peş peşe yolla)**dık.**

itibarHaber

Meryem oğlu İsa'ya da (ölüleri diriltme, körü ve alacalıyı iyi etme gibi) **o pek açık mucizeleri Biz verdik ve o mukaddes ruh**(a sahip olan Cibril) **ile onu destekledik**(, bu yüzden onu öldürme teşebbüsünüz boşa gitti)**.**

Şimdi herhangi bir peygamber size, canlarınızın istemediği bîr şey getirdikçe (ona ve getirdiklerine inanmaktan) **büyüklük tasladınız da,** (içlerinden Îsâ ve Muhammed (Aleyhimesselâm) gibi) **bir fırkayı yalanladınız,** (Zekeriyyâ ve Yahya (Aleyhimesselâm) gibi) **bir fırkayı da öldürüyorsunuz, öyle mi?**

88- O (Yahudi ola)**nlar** (peygamberlerle alay mâhiyetinde)**: "Kalplerimiz kılıflı şeylerdir**(; kaşarlanmıştır, ne söylersen boşuna, bize nasihat kâr etmez)**!" dediler.**

Doğrusu Allâh onları (yaratırken perdeli ve anlama özürlü bir halde yaratmamış, bilakis İslâm fıtratı üzere halketmiş, ancak hür iradeleriyle) **kâfirlik** (tarafını seçmej)**leri sebebiyle** (rahmetinden mahrum ederek) **lanetlemiş** (ve kabiliyetlerini iptal etmiş)**tir. Bu nedenle** (kitaptan) **pek az bir şeye inanabilirler. /** ***Artık pek azı inanabilirler. / Artık*** *(kitaptaki hükümlerin değil çoğuna,)* ***pek az****(ın)****a bile inanmazlar. /***

89- (Yahudilerin) **beraberlerinde olan** (Tevrât)**ı doğrulayıcı büyük bir kitap Allâh katından onlara geldiği zaman, işte o** (vasıflarını açık seçik bildikleri ve oğulları gibi) **tanımış oldukları** (âhir zaman peygamberi) **kendilerine geldiğinde**(, liderlikleri ellerinden çıkar endişesiyle, azgınlık ve kıskançlık yüzünden) **onu inkâr etmişlerdir.**

Oysa kendileri bundan önce (Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) gönderilmeden) **o kâfir olmuş** (müşrik) **kimselere karşı**(, kendisi ve getireceği Kur'ân-ı Kerîm hürmetine) **fetih talep etmekte bulunmuşlardı.**

Artık Allâh'ın laneti o kâfirler üzerine (çokça inmekte)**dir.**

90- (Âhir zaman peygamberinin kendilerinden gönderileceğine şartlanmaları nedeniyle haksız yere kapıldıkları) **aşırı istek nedeniyle, bir de Allâh'ın, kullarından dilediği** (Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) isimli nebîsi)**ne fazl**(-u ihsân)**ından dolayı** (vahyi) **indirmesini çekememe yüzünden, Allâh'ın indirmiş olduğu şeyi inkâr etmeleri, karşılığında canlarını satmış olduktarı bir şey olarak ne kötü olmuştur!**

Böylece onlar (kâr beklentisine girdikleri bir anda bu isteklerinden mahrum olmakla kalmayıp, Îsâ (Aleyhisselâm)ı inkârdan dolayı çarpıldıkları) **büyük bir gazap üzerine**(, Muhammed (Aleyhisselâm)ı da inkâr etmeleri yüzünden uğradıkları) **diğer bir büyük gazapla döndüler** (ve böylece Allâh tarafından kat kat büyük bir hışma uğradılar)**.**
Artık çok alçaltıcı büyük bir azap o kâfirler içindir.

91- O (Yahudi ola)**nlara: "Allâh'ın indirmiş olduğu şeyler**(in tümün)**e inanın!" denildiği zaman: "Biz, bize indirilmiş olan** (Tevrât)**a inanırız." derler ve onun ötesinde olan** (diğer bütün kitapları, özellikle Kur'ân)**ı inkâr ederler.**

Hâlbuki o (Kur'ân-ı Kerim)**, beraberlerinde bulunan** (Tevrât)**ı doğrulayıcı olan hakkın ta kendisidir.** (Habîbim!) **De ki:**

"Peki bundan önce (Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) gönderilmeden) **Allâh'ın peygamberlerini neden öldürüyordunuz? Eğer** (kendi kitabınız olan Tevrât'a) **inanıcı kimseler olsaydınız**(, böyle mi yapardınız)**!"**

92- Andolsun ki; elbette Müsâ size o beyyineleri (ve apaçık delil niteliği taşıyan dokuz mucizeyi)**kesinlikle getirmişti de, sonra onun** (Tûr dağına gitmesinin) **ardından o buzağıyı** (tanrı) **edinmiştiniz. Oysa siz** (Allâh-u Te'âlâ'nın emirlerini ihlâl ederek kendinize) **zulmedici kimselerdiniz.**

itibarHaber

93- Vaktâ ki (Mûsâ (Aleyhisselâm) Tevrât'ı getirdiğinde zorluk çıkarmanız üzerine, ondaki hükümleri kabul etmenizi temin kastıyla) **Biz Tûr'u üzerinize kaldırmış olduğumuz halde kuvvetli sözünüzü almıştık ki:**

"Size verdiğimiz (Tevrât-ı şerif)**i kuwet**(; ciddiyet ve gayret)**le alın ve** (âyetlerimizi amel etme niyetiyle) **dinleyin!"**

Onlar ise: "(Sözünü) **işittik,** (emrine) **isyan ettik!" demişlerdi.**

Çünkü (onlar, ilâhın cisim olabileceği inancını taşıdıklarından, evvelce sahip oldukları) **kâfirlikleri sebebiyle o buzağı** (sevgisi ve heykele tapma hırsı, boya elbiseye işler gibi) **kalplerinde** (yerleştirilmiş ve lezzetli bir içecek gibi) **onlara içirilmişti.**

(Habîbim!) **De ki: "İmanınızın size kendisini emretmekte olduğu o şey ne kötü olmuştur!**

Eğer siz ('Biz, ancak bize indirilene inanırız!' sözünüzde olduğu gibi, kendi kitabınıza) **inanıcı kimseler olsaydınız**(, hiç buzağıya tapar mıydınız, Tevrât'a iman, size böyle büyük bir günahı mı emretmektedir)**!"**

94- (Habîbim!) **De ki: "**(Ey Yahudiler!) **Eğer o sonraki yurt** (olan cennet) **Allâh katında,** (diğer) **insanlardan başka sırf size ait olduysa hemen ölümü temenni edin!**

Eğer (bu sözünüzde) **doğru kimseler olduysanız**(, böyle yapmanız gerekir, zira cennet ehlinden olduğunu kesinkes bilen kimse, hemen ölüp ona kavuşmayı ister)**!"**

95- Ama ellerinin (bizzat işleyerek) t**akdim etmiş olduğu** (Tevrât'ı değiştirme, Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)i ve Kur'an'ı inkâr etme gibi, cehenneme girmelerini icap ettiren kötü) **şeyler yüzünden, onlar** (yaşadıkları sürece) **ebediyyen onu asla temenni etmeyecek**(, hatta ölümü akıllarından dahi geçirmeyecek)**lerdir.**

Allâh ise o zâlimleri (hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

96- Andolsun ki; elbette o (Yahudi ola)**nları kesinlikle bütün insanların yaşamaya karşı en isteklisi olarak bulursun!**

(Hatta onlar) **o şirk koşmuş olan** (ve dirilmeye inanmadıkları için, peşin yaşantıdan başka bir hayat tanımayan) **kimselerden bile** (daha çok yaşamaya düşkündürler)**!**

Onların her biri bin sene (kadar uzun) **yaşatılsaydı diye arzular.**

Hâlbuki o çok yaşatılması, onu o (cehennem) **azâb**(ın)**dan asla uzaklaştırıcı olamaz.Allâh ise onların yapmakta olduklarını** (hakkıyla gören bir) **Basîr'dir.** (Bu yüzden ne kadar yaşasalar da sonunda cezalarını verecektir.)

97- (Habîbim! Bizim tarafımızdan onlara) **de ki: "**(Yahudilerden her)**kim Cibril'e düşman olursa** (kendi inandığı kitabı da inkâr etmiş olur)**!**

Çünkü şüphesiz o (Cebrâîl (Aleyhisselâm))**, Allâh'ın izni ile onu**(; Kur'ân-ı Kerîm'i)**, öncesinde bulunan** (geçmiş kitap)**ları doğrulayıcı, inananlar için de** (yol gösterici) **büyük bir hidâyet ve müjde olarak senin kalbin üzerine peyderpey indirmiştir."**

Dolayısıyla kitap ehli olduğu halde, hem kendi kitabını hem de onu doğrulayıcı olan Kur'ân-ı Kerîm'i indirmiş bulunan Cibril (Aleyhisselâm) gibi bir meleğe karşı düşmanlık besleyen kişi, gerçekten insafsızlık etmiş olur.

98- Her kim Allâh'a, meleklerine, rasûllerine, (hele meleklerin en büyükleri olan) **Cibril'e ve Mîkâîl'e** (inadına muhalefet ederek) **düşman olursa,** (şunu iyi bilsin ki) **şüphesiz Allâh da o kâfirlere büyük bir düşmandır.**

99- (Yâ Muhammed!) **Andolsun ki; elbette Biz sana** (peygamberliğinin doğruluğuna)

itibarHaber

kesinlikle (delâlet eden) **apaçık birçok âyetler indirdik ki, o** (kâfirlerin, azgın ve inatçıları olan) **fâsıklar**(ın)**dan başkası onları inkâr etmez.**

100- Artık o (Yahudi ola)**nlar** (bu kadar açık âyetler karşısında hâlâ inkârı sürdürecekler mi ve âhir zaman peygamberine inanacakları hususunda olduğu gibi, Allâh-u Te'âlâ ile) **herhangi bir ahitle sözleşmede bulunsalar, içlerinden bir fırka her seferinde onu** (bozup) **atacak mı?**

Doğrusu (söz bozan ve kendi kitaplarını bile inkâr eden kimseler onlar içinde azınlık değildir. Nitekim) **onların çoğu** (Tevrât'a da) **inanmazlar.**

101- Allâh katından onlara, beraberlerinde olan (Tevrât)**ı doğrulayıcı büyük bir rasûl** (olan Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)) **geldiği zaman, o kendilerine kitap verilmiş olanlardan bir fırka, sanki onlar** (gerçeği) **bilmezlermiş gibi** (onu inkâr etmiş ve) **Allâh'ın**(, âhir zamanda göndereceği peygamberine inanmalarını emreden Tevrât) **kitabını** (bile bile) **sırtlarının ötesine atmıştır.**

102- O (Yahudi ola)**nlar** (Allâh-u Te'âlâ'nın kitabını arkalanna atıp) **Süleyman'ın** (hükümranlığı dönemindeki) **mülkünde şeytanların art arda okumakta oldukları** (sihir ve büyü kitapları)**na iyice uymuşturlar.**

Süleyman (büyüyle uğraşıp) **kâfir olmamıştır velâkin şeytanlar** (bu sihri ilim halinde derleyip, kötü yolda kullanarak) **kâfir olmuşturlar ki, insanlara sihri ve Bâbil'deki iki meleğe; Hârût ile Mârufa** (sihir nâmına) **indirilmiş olan şeyi öğretiyorlardı.**

Hâlbuki o ikisi (kendilerinden bu ilmi öğrenmek isteyenlere)**: "Biz ancak bir fitneyiz** (ve imtihan vesilesiyiz)**. Öyleyse sen** (bu büyüyü öğrenip, helâl olduğu inancıyla uygulayarak) **kâfir olma!" demedikçe hiçbir kimseye** (sihir namına bir şey) **öğretmiyorlardı.**

Yine de o (insa)**nlar kişiyle eşinin arasını kendisiyle ayıracakları** (büyü gibi) **şeyleri o ikisinden öğreniyorlardı. Oysa o** (büyü yapa)**nlar Allâh'ın izni olmaksızın, on**(ca yaptıkları büyü ve efs)**unla hiçbir kimseye asla zarar verici kişiler değildirler.**

Böylece o (tembihlere aldırış etmeyen insa)**nlar kendilerine fayda vermeyecek, üstelik onlara zarar verecek şeyleri öğreniyorlardı. Andolsun ki; elbette** (bunu yapanYahudiler şunu) **kesinlikle bilmişlerdi ki,** (Allâh'ın Kitabını bırakıp da) **onu**(n yasak ettiği büyüyü) **kim satın almışsa, âhirette o kişi için elbette hiçbir nasip yoktur. Yemin olsun ki; karşılığında canlarını sattıkları o şey elbette ne kötü olmuştur! Eğer** (büyüyü öğrenip uygulamanın fenalığını ve çarpılacakları cezanın gerçek yüzünü) **bilmekte bulunmuş olsaydılar**(, kesinlikle ondan vazgeçerlerdi)**!**

Ehl-i Sünnet ulemâsına göre sihir; gerçeği olmayan birtakım boş hayallerden ibaret olmayıp, diğer varlıklar gibi hakikati olan bir şeydir. Nitekim Allâh-u Te'âlâ kitabında bunu konu etmiş, öğrenilen ve öğretilen bir şey olduğundan bahsetmiş, yapılmasının helâl olduğuna inanılması durumunda kişiyi kâfir edeceğini ve kişiyle ailesinin arasını ayırabileceğini beyan etmiştir ki, varlığı sabit olmayan bâtıl şeylerin bu şekilde vasıflanması mümkün değildir. Ayrıca büyücüden başka kimsenin bilmediği, derlenmiş birtakım sözler konuşulduğunda yahut bazı cisimler bir araya getirildiğinde veya birtakım güçler birleştirildiğinde, Allâh-u Te'âlâ'nın dilemesi durumunda imtihan hikmetine binaen harikulade bazı şeyler yaratabileceği hususu, aklın reddedeceği bir şey değildir. Sahih hadîs-i şerifler de büyünün varlığını açıkça ortaya koymaktadır. Yalnız bilinmesi gereken; Allâh-u Te'âlâ'dan başka yaratıcı bulunmadığı, meydana gelen büyülerin ise, Allâh-u Te'âlâ'nın, dilediği kullarının eliyle icra ettiği bir kanunu olduğu ve sihrin en büyük günahlardan biri oluşudur. Ancak büyü yapmak, yapılan işin kendi kendine tesir ettiğine ya da helâl olduğuna inanılmadıkça, yapanı da yaptıranı da kâfir etmez! Ama Kur'ân-ı Kerim'i kanla yazmak ve çöplük gibi pis yerlere atmak suretiyle yapılan sihirler elbette ki sahibini kâfir eder. (Hâzin; el-Felak Sûresi tefsiri! Geniş malûmat için bakınız: Rühu'l-

itibarHaber

Furkân, ilgili âyet-i kerime: 1/487-432)

103- Eğer onlar (Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e ve Kur'ân-ı Kerîm'e) **gerçekten inanmış olsalardı ve** (Allâh'ın kitabını bırakıp, büyücülükle uğraşmak gibi günahlardan) **hakkıyla sakınmış bulunsalardı, elbette Allâh katından** (kendilerine ulaşacak) **azıcık bir sevap** (bile sonsuz olduğu için, büyüyle kazandıkları fâni yararlardan) **daha iyi** (olacak) **idi. Keşke onlar bilmekte olsaydılar!**

104- Ey iman etmiş olan kimseler! (Peygamberimin nasihatlerini dinlerken, iyice anlama isteğiyle sözlerini tekrarlatmak için, sizce: "Bizi gözet!" anlamına gelen, fakat Yahudilerin dilinde sövüp sayma gibi uygunsuz manalara çekilebilen) **"Râ'inâ!"** (sözünü) **demeyin;** (Yahudilere fırsat vermemek için bunun yerine, sadece: "Bizi gözet!" anlamına gelip, onların dilinde kötü manaya çekilemeyen:) **"Unzurnâ!"** (kelimesini) **deyin ve** (onun sözlerini iyi) **dinleyin** (ki, sözünü tekrarlatmaya lüzum kalmasın)**!**

Çok acı verici büyük bir azap(, her fırsatta Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e hakarete yeltenen) **o kâfirler içindir.**

105- O kâfir olmuş kimseler; ne ehl-i kitap, ne de müşrikler, Rabbinizden sizin üzerinize hiçbir hayrın (ve vahyin) **indirilmesini istemez**(ler)**.**

Allâh ise, dilediğini rahmetiyle seçkin kılar. */ **Rahmetini dilediğine tahsis eder.** /* (Dolayısıyla peygamberlik gibi yüce bir rahmete ancak O'nun seçtiği kimseler erişebilir.)

Allâh büyük fazl(-u kerem) **sahibidir.** (Bu yüzden Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e vahiy ve nübüvvet lütfetmiştir.)

106- Biz herhangi bir âyeti(n lafzını yahut hükmünü veya her ikisinin geçerliliğini kaldırarak onu) **nesheder veya** (hafızalardan silerek) **onu unutturursak,** (onun yerine, hem kullara fayda ve kolaylık açısından, hem de sevap bakımından) **ondan daha iyisini veya** (yükümlülük ve sevap kazandırma yönünden) **onun** (bir) **benzerini getiririz.** (Habîbim!) **Bilmez misin ki; gerçekten Allâh**(, emretme, yasaklama, değiştirme ve hükümsüz kılma dâhil) **her şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadirdir?**

Kitap ve Sünnet'te geçerli olan: "Nesh" konusu: "Şer'î bir hükmün, Allâh-u Te'âlâ tarafından tümüyle kaldırılması veya misliyle yahut daha iyisiyle değiştirilmesi" anlamına gelmektedir. Mesela; Bakara Sûre-i celîlesinin 180. âyet-i kerîmesinde: "Ardından mal bırakacak kişinin, o maldan ne kadar pay alacakları hususunda ana babasına ve akrabasına vasiyette bulunmasının farz olduğu" açıkça bildirilmiştir. Ama daha sonra "Miras âyetleri" olarak anılan; Nisa Sûresi'nin 11 ve 12. âyet-i kerîmelerinin indirilişiyle, herkesin ne alacağı taksim edilmiş ve böylece ölecek kişinin kafasına göre vasiyet yapmasının farziyeti kaldırılmıştır. Yine böylece kıblenin Mescid-i Aksa'dan Mescid-i Haram'a döndürülüşü de neshin örneklerindendir. Bu konuda misalleri çoğaltabiliriz. Konunun ehemmiyetinden dolayı âlimler: "Nâsih ve mensubu bilmeyen kimselerin âyet-i kerîme ve hadîs-i şerifler okuyarak vaaz etmeleri caiz değildir!" demişlerdir. Allâh-u Te'âlâ neyi ne zamana dek ne sebeple geçerli kılacağını, ne zamanda neyi hangi hikmede hükümsüz kılacağını ezelî ilmiyle bildiği için nesh, Allâh-u Te'âlâ'nın ilminde ve takdirinde vuku bulan bir değişiklik olarak görülemez, bilakis bu hükümler, ferdin ve toplumun menfaatleri gözetilerek zaman ve zemine göre değişebilecek şekilde takdir edilmiştir.

Ancak şu bilinmelidir ki, nesh sadece emir ve yasaklarda geçerlidir, ama haber ve kıssa niteliğindeki konularda geçerliliği düşünülemez. Neshin şekilleri, örnekleri ve hikmetleri hususunda geniş malûmat için bakınız: Rûhu'l-Furkan, ilgili âyet-i kerime: 1/502-507

107- Bilmez misin ki gerçekten Allâh; göklerin ve yerin mülkü(; saltanatı ve yönetim

itibarHaber

yetkisi) **sadece O'na aittir.** (Dolayısıyla O, bir hükmü kaldırıp diğerini getirme gibi konularda istediğini yapma imkânına sahiptir. O'na itiraz etmeniz durumunda) **sizler içinse, Allâh'tan başka ne bir dost ne de bir yardımcı bulunmamaktadır!**

108- (Ey müşrikler!) **Yoksa bundan önce Muûsa'dan** (Allâh'ı açıkça göstermesi gibi uygunsuz şeyler) **istendiği gibi, siz de**(: "Safa dağını altın yap, Mekke arazisini genişlet!" diyerek) **Rasûlünüzden** (inadına) **istekte bulunmayı mı arzuluyorsunuz?**

Her kim (kendisine gösterilen mucizeleri yalanlayıp, başka şeyler istemeye kalkışarak,) **imanı inkârla değiştirirse, muhakkak ki o,** (hak peygamberi bulup mucizeler gördüğü için iman etmesi gerekirken, kâfirliği seçtiğinden) **düz yolda sapıtmış olur /** ***doğru yoldan sapıtmış olur /*****.**

109- Ehl-i Kitap'tan birçoğu o (Tevrât'ta zikredilen sıfatlarıyla ve gösterdiği mucizelerle, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in) **hak** (peygamber olduğu) **kendilerine açıkça belirdikten sonra**(, iman edecekleri yerde) **nefisleri tarafından** (kaynaklanan) **büyük bir kıskançlık nedeniyle istedi**(ler) **ki, imanınızın ardından sizi** (de mürtet) **kâfirler** (halin)**e döndürseler!** (Şimdilik kâfirlerle uğraşmaya gücünüz yoktur,) **öyleyse Allâh,** (cihat) **emrini getirinceye kadar** (onların yaptıkları cehalet ve düşmanlığı bir zaman için) **affedin ve** (onları tahrik edecek şeylerden) **yüz çevirin! Şüphesiz ki Allâh** (onlardan intikam almak dâhil) **her şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

110- (Ey müminler! Kâfirlerle cihat etme kuvvetini kazanana kadar, gücünüzü aşan cihatlara kalkışmayıp, elinizden geleni yapmaya bakın da,) **o** (farz) **namaz**(lar)**ı dosdoğru kılın, zekâtı da verin! Kendileriniz için hayır**(lı olan ibadet ve taatlar)**dan ne takdim ederseniz, onu**(n ecir ve sevabını) **Allâh katında** (kat kat fazlasıyla) **bulacaksınız.**

Şüphesiz ki Allâh sizin yapmakta olduklarınızı (hakkıyla gören bir) **Basîr'dir.** (Bu yüzden hiçbir kimsenin ameli O'nun nezdinde zayi olmaz.)

111- O (Yahudi ve Hristiya)**nlar**(dan her bir fırka, kendi dinlerine mensup olmayanların cennete giremeyeceği iddiasıyla)**: "Yahudiler yahut Hristiyanlar olmuş olan kimselerden başkası asla cennete giremeyecektir!" dediler.** (Böylece onlar birbirlerinin de cennete giremeyeceğini savundular.) **İşte sana! Bu** (tür iddialar)**, onların asılsız temennileridir.** (Habîbim yâ Muhammedi) **De ki:**

"Haydi delilinizi getirin! Eğer siz (davanızda) **sadık kimseler olduysa nız**(, bunu ispadamanız gerekir)**!"**

112- Doğrusu (siz cennetin özel sahipleri olmak bir yana, Müslüman olmadıkça asla ona giremeyeceksiniz. Zira) **her kim** (Kur'an'ı tasdik eden ve salih ameller işleyen) **bir muhsin olarak kendisini Allâh'a teslim ederse, Rabbi katında ecri O'na aittir.** (Böylece o, Rabbinin cennetine girecek ve cemâlini görecektir. Âhirette) **onlar üzerine hiçbir korku yoktur ve ancak onlar** (kaybettikleri dünya nimetine) **mahzun olmayacaklardır.**

113- Yahudiler: "Hristiyanlar (din adına muteber) **hiçbir şey üzere değildir!" dedi. Hristiyanlar da: "Yahudiler** (din namına) **hiçbir** (doğru) **şey üzere değildir!" dedi. Oysa onlar o** (kendilerine verilen) **kitab**(lar)**ı devamlı okumaktadırlar.**

İşte sana! O (kitap) **bilmeyen** (müşrik) **kimseler de, onların** (birbirleri hakkındaki) **sözünün benzerini böylece** (Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ve ashabı hakkında) **söylemişti.**

Artık kendisi hakkında çekişmekte bulunmuş oldukları (dinle alâkalı) **şeyler hususunda Allâh kıyamet günü aralarında hüküm ver**(mek üzere haklıyı cennete, haksızı cehenneme sevk ed)**ecektir.**

itibarHaber

114- Allâh'ın mescitlerini; içlerinde O'nun adının anılmasını engellemiş olan ve onların (maddî ya da manevî) **yıkımı** (uğru)**nda çalışmış bulunandan daha zâlim kim olabilir?**

İşte sana! Onlar ki, (mescitlerin tahribine cesaret bir yana, oralara yaklaşırken bile Allâh'a karşı) **korkuya kapılmış olmaları dışında oralara girmeleri kendileri için olacak şey değildi!**

(Öldürülme, esir edilme ve cizyeye bağlanma gibi) **büyük bir rüsvaylık dünyada onlar içindir.** (Kâfirliklerine bir de zalimliği ilave ettiklerinden,) **kendileri için âhirette de pek büyük bir azap vardır.**

115- Doğu da batı da Allâh'a aittir. Öyleyse (namaz kılmak için) **her nerede** (yüzlerinizi kıble tarafına) **yöneltirseniz, Allâh'ın vechi**(; yönelmenizi emrettiği cihet) **işte oradadır!** (Dolayısıyla Mescid-i Haram veya Mescid-i Aksa gibi yerlerde namaz kılmanız engellenirse, kıbleye dönmek şartıyla istediğiniz yerde kılabilirsiniz.) */ **O halde her nerede** (kalplerinizi Allâh-u Te'âlâ'ya)* ***yöneltmede bulunursanız, Allâh'ın*** *(mekândan münezzeh olan)* ***Zât'ı****(, sonsuz ilmiyle ve her yerde ne yapıldığını bilmesi itibarıyla)* ***işte oradadır!*** */*

Şüphesiz ki Allâh(, bilgisi ve acıması sonsuz geniş olan bir) **Vâsi'dir**(, bu yüzden kullarına kıbleye yönelme hususunda genişlik tanımıştır)**;** (herkesin niyetini de amelini de hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

116- (Yahudiler Uzeyr (Aleyhîsselâm)ı, Hristiyanlar Îsâ (Aleyhisselâm)ı, müşrikler ise melekleri Allâh'ın çocuğu kabul ederek:) **"Allâh bir çocuk edindi!" dediler.** (Noksan sıfatlardan tenzîh ve) **tesbih O'na!** (O, çocuk edinmenin gerektirdiği; eşi ve benzeri olma gibi muhtaçlık ve yok olma belirtilerinden son derece pâk ve uzaktır!)

Doğrusu göklerde ve yerde olanlar(ın tümü, dolayısıyla Uzeyr de, Îsâ da, melekler de) **O'na aittir. Hepsi de** (varlığını ve birliğini ikrar ederek) **O'na itaat edicidirler.**

117- (O,) **göklerin ve yerin Bedî'idir**(; eşsiz ve örneksiz yaratıcısıdır)**. O bir iş**(in meydana gelmesin)**e hükmettiği zaman, ona ancak: "Var ol!" buyurur, o da hemen meydana geliverir.**

118- O (kitap nedir) **bilmeyen** (müşrik) **kimseler**(le, bile bile inkâr eden Ehl-i Kitap kâfirleri, kibir ve inatlarından dolayı)**: "Allâh** (meleklerle ve Mûsâ ile konuştuğu gibi, senin hak olduğuna dair) **bizimle** (de) **konuşsaydı yahut bize** (senin doğruluğunu gösteren) **bir âyet** (ve mucize) **gelseydi ya!" dedi**(ler)**.**

İşte sana! Onlardan önce (geçmiş ümmetlerin kâfir) **olanlar**(ı) **da onların sözünün benzerini böylece** (Mûsâ (Aleyhisselâm) gibi peygamberlere karşı) **söylemişti.** (Körlük ve inatçılıkta) **onların kalpleri birbirine** (ne kadar da) **benzemiştir.**

Muhakkak ki Biz (gerçeklere) **yakînen inanmakta olan bir cemaat için o** (Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi veSellem)in peygamberliğinin doğruluğuna dair nice mucize ve) **âyetleri tam manasıyla açıklamışızdır.**

119- Şüphesiz ki Biz seni büyük bir müjdeci ve gerçek bir uyarıcı olarak o hak (olan Kur'ân-ı Kerîm ve İslâm) **ile gönderdik.** (Böylece sen, inanıp itaat edenleri cennetle müjdelemekte, inkâr edip isyan edenleri de cehennemle korkutmaktasın)

Sen (gerçekleri duyurduktan sonra) **şiddetle tutuşmuş o** (cehennem) **ateşin**(in) **dostlarının inanmamalarımdan sorumlu olmayacaksın!**

120- (Habîbim!) **Sen onların dînine tamamen uyuncaya kadar, ne Yahudiler ne de Hristiyanlar asla senden razı olacak değil**(ler)**dir. De ki: "Allâh'ın hidâyeti** (ve dosdoğru

itibarHaber

yolu olan İslâm var ya)**, şüphesiz ki** (iki cihan saadetine ulaştıracak istikameti gösteren) **hidâyet ancak odur**(, sizin davet ettiğiniz sapık yolların ise hidâyetle hiçbir alâkası yoktur)**!" Andolsun ki; eğer** (İslâm'ın doğruluğuna dair) **sana gelmiş olan** (bunca) **ilimden sonra yine de onların** (eğri büğrü görüşlerine ve) **kötü arzularına uyacak olursan, elbette Allâh'tan** (başına gelecek belâlara karşı) **senin için ne bir dost bulunur, ne de bir yardımcı!**

121- O kimseler ki; kendilerine (Tevrât ve İncîl) **kitap**(larını) **vermişizdir**(, onlar da ona gerçek manada inanmışlardır)**; onlar onu hak ettiği tilâvet** (şekl)**iyle devamlı okurlar**(; lafzını değiştirmezler, manasını düşünürler ve gereğiyle amel ederler)**. İşte sana! Onlar o** (kendilerine verilen kitapları)**na** (gerçekten) **inanmaktadırlar**(, bu yüzden kitaplarında konu edilen âhir zaman peygamberine iman etmekte hiç zorluk çekmemiştirler)**. Her kim** (kitabı değiştirerek ya da hükümlerini reddederek) **onu inkâr ederse,** (bu kişiler imanı küfürle, hidâyeti de sapıklıkla değiştirdikleri için,) **işte sana! Ancak onlar** (kendilerini maddî ve manevî zarara uğratarak) **hüsrâna uğrayanların ta kendileridir!**

122- Ey İsrâîl (isimli Ya'kûb Nebî'nin) **oğulları!** (Gafleti bırakın da,) **üzerinize in'âm etmiş bulunduğum** (bunca) **nimetimi ve Benim sizi**(n atalarınızı, zamanlarında bulunan) **o âlemler üzerine gerçekten üstün kılmış olduğumu hatırlayın** (ve İslâm'a girin de bu şerefi zayi etmeyin)**!**

123- İyice sakının o büyük gün(ün azabının şiddetin)**den ki;** (o günde mümin-kâfir) **hiçbir kişi hiçbir kimseden** (azabı kaldırmak için) **herhangi bir şey ödeyemeyecektir,** (mümin-kâfir) **hiçbir kimseden** (azaptan kurtulmak için teklif edeceği) **hiçbir fidye de kabul olunmayacaktır, hiçbir** (aracılık ve) **şefaat de o** (kâfir ola)**na fayda vermeyecektir ve o** (azaba müstahak ola)**nlar** (hiçbir kimse tarafından) **yardım da olunmayacaklardır.**

124- (Hatırlayın) **bir zamanı ki; Rabbi İbrâhimi**(; bıyığı kısaltmak, sakalı uzatmak, misvak kullanmak, ağza su vermek, buruna su vermek, tırnakları kısaltmak, parmak eklemlerindeki kirleri yıkamak, koltuk altını yolmak, eteği tıraş etmek ve suyla taharetlenmekten ibaret) **birtakım** (emirleri ifade eden) **kelimelerle imtihan** (edenin muamelesine tâbi) **etmişti de o bunları tam olarak yerine getirmişti.**

(Bunun üzerine) **O: "Şüphesiz ki Ben seni insanlar için** (dinî konularda kendisine uyulan) **bir imam yapacağım!" buyurmuştu. O** (İbrâhîm (Aleyhisselâm))**: "Zürriyetimden de** (imamlar yapar mısın)**!" demişti,**

O da: "Benim (dinde önder yapma sözüm ve bu hususta) **ahdim o** (en büyük zulüm olan şirk suçunu işlemiş) **zâlimlere ulaşmaz!" buyurmuştu.**

125- (Şunu da hatırlayın ki;) **hani Biz o Beyt'i** (Harâm olan Ka'be-i Muazzama'yı) **insanlar için bir uğrak yeri ve** (kendisine sığınanlar için güvenlik sağlayan) **bir emniyet** (mahalli) **yapımıştık**(, tâ) **ki: "İbrahim'in makamından bir namazgah edinin!"** (emriyle sizi muhatap kılalım.) **İbrâhîm ve İsmail'e ise:**

"Tavaf edenler, (Mekke'de ibadet için mücâvir bulunanlar,) **itikâf yapanlar,** (namaz kılarken) **rükû' edenler ve secde yapanlar için ikiniz de evimi tertemiz yapın!" diye** (kuvvetli emir ve) **ahid vermiştik.**

126- (Hatırlayın) **bir vakti ki; İbrâhîm: "Ey Rabbim! İşte bu** (Mekke namındaki Ümmü'l-ku)**rayı güvenli bir şehir yap, bir de ehlini**(n tümünü diyemesem de)**; onlardan Allâh'a ve o son güne inanmış olanları mahsullerden rızıklandır!" demişti.**

(Buna karşılık) **O** (Rabbi)**: "**(Rızkım sadece mümine mahsus değildir,) **kim kâfir olduysa; onu da** (yaşadığı sürece) **pek az** (bir zaman rızkından) **faydalandıracağım, sonra kendisini o**

itibarHaber

(cehennem) **ateşin**(in) **azabına** (girmeye) **mecbur bırakacağım. O**(rası) **ne kötü varılacak yer oldu!" buyurmuştu.**

127- (Şunu da yâd edin ki;) **hani İbrahim, İsmail'le birlikte o Beyt'ten** (Âdem (Aleyhisselâm)dan arta) **kalan* temelleri** (ele alarak duvarları) **yükseltiyordu**(. Bir yandan da şöyle dua ediyorlardı)**: "Ey Rabbimiz!** (Bu amelimizi) **bizden kabul buyur, şüphesiz** (dualarımızı hakkıyla işiten) **Semî' de,** (niyetlerimizi tam manasıyla bilen) **Alîm de Sensin ancak Sen!**
(Rûhu'l-beyan)*

128- Ey Rabbimiz! Bizi Sana (samimiyetle) **teslim olmuş kimseler kıl, zürriyetimizden de** (yalnız) **Sana teslim olmuş** (Müslüman) **bir ümmet** (yetiştir)**, bize hac ibadetlerimizi tarif et/ *kurban kesme yerlerimizi göster /* ve** (vazifelerimizi icra ederken yapmış olduğumuz eksiklikleri affedip) **tevbemizi kabul et! Şüphesiz** (tevbeleri çokça kabul eden) **Tevvâb da,** (inananları çokça esirgeyen) **Rahîm de Sensin ancak Sen!**

129- Ey Rabbimiz! O (zürriyetimizden Mekke'de kala)**nlar içerisinde; Senin âyetlerini üzerlerine sürekli okuyacak, onlara o Kitabı ve hikmeti**(; Kur'ân-ı Kerîm'i ve Sünnet'i, ruhlarını kemâle erdirecek ince ilimlerle isabetli hükümleri) **öğretecek ve** (böylece) **kendilerini** (şirk, isyan vesâir maddî-manevî pisliklerden) **tertemiz edecek bir Rasûlü kendi aralarından gönder!**
Şüphesiz (mağlup edilemeyecek bir güce sahip olan) **Azîz de,** (yaptığı işi son derece yerinde ve sağlam yapan) **Hakîm de Sensin ancak Sen!"**

İbrahim (Aleyhisselâm) bu duasında, Mekke'de yerleştirdiği oğlu İsmâ'il (Aleyhisselâm)ın zürriyeti içerisinde Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)i peygamber olarak göndermesini Allâh-u Te'âlâ'dan niyaz etmiştir. Zira İbrahim (Aleyhisselâm)dan sonra gelen bütün peygamberler, oğlu İshâk (Aleyhisselâm) yoluyla İbrahim (Aleyhisselâm)ın zürriyetinden gönderilmiş, ancak Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) diğer oğlu İsmâ'il (Aleyhis-selâm)ın soyundan gelmiştir. Bu duanın İsmâ'il (Aeyhisselâm)la birlikte yapılması ve Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in Mekke'de gönderilişi, bu duanın kabulünün bir eseridir.
Nitekim bu duasının akabinde kendisine: "Kesinlikle sana icabet olunmuştur, fakat bu, âhir zamanda olacaktır!" buyrulduğu rivayet edilmiştir. Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) de: "Ben babam İbrahim'in duasıyım!" buyururken bu duaya işaret etmiştir. (Beyzâvi. Nesefî, Âlûsî)

130- Kendini (ve yaratıcısı olan Allah'a kulluk yapması gerektiğini) **bilmez olmuş kimseden başka, İbrahim'in** (dininden ve) **milletinden kim yüz çevirebilir?**
Andolsun ki; elbette Biz onu dünyada kesinlikle (dostluk makamına) **seçmişizdir.**
Şüphesiz ki o, âhirette de elbette (yüksek makam sahibi olan) **salih** (nebi)**lerdendir.**

131- Hani Rabbi ona: "(Evvelce bulunduğun İslâm üzere sabit ol ve bütün emirlerime tam manasıyla) **teslim ol!" buyurmuştu da, o:**
"Ben âlemlerin Rabbine teslim oldum!" demişti.

İbrâhîm (Aleyhisselâm) gerçekten bu sözünü yerine getirmiştir. Bunun ispatı olarak canını Nemrûd'un ateşine, oğlunu kurban olarak kesilmeye, malını da misafirlere teslim etmiştir. Seksen yaşındayken sünnet olma emri alınca, hiç geciktirmeden keserle sünnet olmuştur. (Buhari, Enbiyâ: 11, No: 3178,3/1224)

132- İbrâhîm de oğullarına o (İslâm yolu)**nu vasiyet etmişti,** (torunu) **Ya'kûb da!**

itibarHaber

(Her ikisi de:) **"Ey oğullarım! Şüphesiz Allâh sizin için bu** (İslâm) **dini**(ni) **seçmiştir. O halde siz ancak Müslümanlar olarak ölün!"** (demişlerdi.)

133- (Ey Yahudiler!) Y**oksa Ya'kûb'a ölüm geldiğinde** (yaptığı şu vasiyete) **siz şahitler miydiniz? Hani o oğullarına:**

"Ardımdan neye tapacaksınız?" demişti, onlar da:

"Senin İlâhına ve babaların; İbrâhîm, İsmâ'il ve İshâk'ın İlâhı olan tek bir İlâha ibadet edeceğiz. Biz ancak O'na teslim olucu (Müslüman) **kimseleriz!" demişlerdi.**

134- İşte sana! Bu bir ümmettir ki, kesinlikle (gelip) **geçmiştir! Onların kazanmış olduğu şeyler**(in kârı ve zararı) **onlara aittir, sizin kazanmış olduğunuz şeyler**(in mesuliyeti) **de size aittir. Onların yapmakta bulunmuş olduğu şeylerden siz sorulmayacaksınız.** (Dolayısıyla soy bakımından onlara intisabınız, onların iyiliğiyle faydalanmanızı gerektirmez. Size yarayacak olan ise, ancak onların yoluna uymanızdır.)

135- O (Yahudi ve Hristiya)**nlar**(dan her bir fırka, sadece kendi dinlerini doğru sayarak)**: "Yahudiler yahut Hristiyanlar olun ki, hidâyete eresiniz!" dediler.**

(Habîbim!) **De ki: "Doğrusu,** (biz sizin uydurma dinlerinize uyamayız, bilakis bâtılı bırakıp hakka yönelmiş) **bir hanîf olan İbrahim'in milletine** (ve dînine uyarız)**!**

O, (hiçbir zaman) **müşriklerden olmamıştır!"**

136- (Ey müminler! Sizi Yahudilik ve Hristiyanlığa davet edenlere) **deyin ki:**

"Biz Allâh'a, bize indirilmiş olan (Kur'ân-ı Azî-müşşân)**a, İbrahim'e, İsmâ'îl'e, İshâk'a, Ya'kûb'a ve o** (İbrahim ile İshâk (Aleyhimesselâm)ın) **torunlar**(ı olan oniki boy)**a indirilmiş olan** (sayfalar)**a, Musa'ya ve Îsâ'ya verilmiş olan** (Tevrât ve İncil kitapların)**a ve peygamberlere Rablerinden verilmiş olanlar**(ın tamamın)**a iman ettik.** (Yahudi ve Hristiyanlar gibi, kimine inanıp kimini inkâr ederek) **onlardan hiçbiri arasında ayırım yapmayız.**

Ayrıca biz ancak O(nları gönderen Allâh-u Azî-mü'şşâ)**na** (tam manasıyla boyun eğerek) **teslim olucu** (Müslüman) **kimseleriz."**

137- (Ey Habîbim ve ashabı!) **Şimdi eğer o** (Yahudi ve Hristiya)**nlar sizin kendisine inanmış olduğunuz o şeylere**(; o iman esaslarına) **sizin gibi iman ederlerse /** ***sizin kendisine inanmış olduğunuz şeylere inanırlarsa*** **/, muhakkak doğru yolu bulmuşturlar. Eğer yüz çevirirlerse, onlar ancak** (bir çekişme, düşmanlık, muharebe ve sapıklıktan ileri geçmeyen) **büyük bir karşı çıkış içindedirler.**

Muhakkak Allâh onlar(ın şer ve zararların)**a karşı sana kâfi gelecektir.** (Din düşmanlarının sözlerini hakkıyla işiten) **Semî' de,** (içlerinde taşıdıkları kin ve kıskançlığı tam manasıyla bilen) **Alîm de ancak Odur!**

138- (Ey müminler! Yine o Ehl-i Kitaba deyin ki:) **"**(Biz sizin vaftiz boyanızla boyanmadık. Bizi) **Allâh'ın boyamasıyla** (temizleyen ve iman eserini boya izi gibi üzerimizde belirgin hale getiren ancak Allâh-u Te'âlâ'dır)**!**

Boyama (ve temizleme) **bakımından Allâh'tan daha güzel olan kimdir? Biz ancak O'na ibadet** (ve kulluk) **eden kimseleriz!"**

139- (Rasûlüm! Sana karşı: "Bütün peygamberler bizden gelmiştir, bu yüzden senin gibi bir Arap, peygamber olamaz!" diyen o Yahudilere) **de ki: "Siz Allâh**(ın, sizin dışınızdaki ırklardan bir peygamber seçmesi) **hakkında bizimle mücadele mi ediyorsunuz?**

itibarHaber

Hâlbuki O, bizim de Rabbimizdir, sizin de Rabbinizdir. (Hepimiz O'nun özbeöz kullarıyız. O hiçbir ırka, diğerine göre yakın veya uzak değildir ki, vahyine mazhariyeti, belli bir ırka tahsis etmiş olsun!) **Bizim amellerimiz bize aittir, sizin amelleriniz de size mahsustur.** (Bu yüzden iyi amellerimize karşılık, Allâh'ın bize de ikram etmesi uzak görülemez.) **Biz** (ibadetlerimizi) **ancak O'na** (tahsis eden halis) **muhlis kimseleriz."**

140- (Ey Ehl-i Kitap!) **Yoksa siz**(den her bir fırka, geçmiş peygamberleri kendi dinine mâl ederek)**: "Gerçekten İbrahim, İsmâ'îl, İshâk, Ya'kûb ve o torunlar Yahudi kimselerdiler yahut Hristiyanlardılar!" mı diyorsunuz?** (Yâ Muhammedi) **De ki:**

"(Onların hangi din üzere bulunduğunu) **en iyi bilen siz misiniz yoksa Allâh mı?"** (İbrâhîm (Aleyhisselâm)ın ne Yahudi ne de Hristiyan olmayıp, hanîf bir Müslüman olduğuna dair) **yanında Allâh'tan** (kendisine ulaşmış) **olan bir şahitliği** (insanlardan) **gizlemiş bulunan** (o Ehl-i Kitap)**dan daha zâlim de kim olabilir?**

Allâh sizin yapmakta olduğunuz şeylerden asla gafil (ve habersiz) **değildir** (Dolayısıyla sizi başıboş bırakmayacak, bilakis peygamberlere karşı yaptığınız iftiralar yüzünden çok şiddetli bir azaba çarptıracaktır.)

141- İşte sana! O bir ümmettir ki, kesinlikle (gelip) **geçmiştir! Onların kazanmış olduğu şeyler**(in kârı ve zararı) **onlara aittir, sizin kazanmış olduğunuz şeyler**(in mesuliyeti) **de size aittir. Onların yapmakta bulunmuş olduğu şeylerden siz sorulmayacaksınız.** (Öyleyse babalarınızla iftihar etmeyi ve onlara güvenmeyi bırakın da, İslâm'a girerek kendinizi kurtarın!)

142- (Münafık, Yahudi ve müşrik olan) **insanlardan birtakım** (aklı kıt) **sefih kimseler**(, Mescid-i Aksâ'yı bırakıp Kâ'be'ye dönmenizle alâkalı hayretlerini gizleyemeyerek) **yakında diyecek ki:**

"(Öteden beri) **üzerinde bulunmuş oldukları kıblelerinden onları çevirmiş olan şey nedir?"**

(Habîbim!) **De ki: "Doğu da batı da Allâh'a aittir.** (Dolayısıyla hiçbir mekân kendiliğinden kıble olma imtiyazına sahip bulunmayıp, ancak Allâh-u Te'âlâ'nın emriyle bu vasfa hâiz olabilir.) **O,** (üstün hikmeti gereği, zamanların değişikliğine ve ümmetlerin farklılığına göre) **dilediğini dosdoğru bir yol** (olan İslâm'a ve Kâ'be-i Muazzama'y)**a ulaştırır."**

143- (Ey Muhammed ümmetine mensup olma şerefine nail olmuş kişi!) **İşte sana! Böylece siz, insanlar üzerine hakkıyla şahitler olasınız, o Rasûl de sizin üzerinize tam bir şahit olsun diye sizi hayırlı / *adaletli* / bir ümmet yaptık.**

(Habîbim! Evvelce) **üzerinde bulunduğun o** (Kâ'be-i Muazzama) **yönü**(nü)**, ancak o peygamberin tüm getirdiklerinle tamamen uymakta olan kişiyi,** (neshe itiraz edip dinden çıkarak) **iki ökçesi üzerinde geri dönecek olandan ayırıp**(, ezelde) **bil**(diğimizi herkese bildir)**elim diye** (yeniden) **kıble yaptık.**

Gerçi bu (kıblenin döndürülmesi)**, Allâh'ın** (hükümlerinin hikmetini anlamaya) **hidâyet etmiş olduğu kimselerden başkasına elbette çok** (ağır ve) **büyük olmuştur.**

Allâh sizin (neshedilen kıbleye doğru kıldığınız namazları ve bu hükümlere karşı taşıdığınız) **imanınızı asla zayi edecek değildir.**

Şüphesiz ki Allâh insanlara karşı elbette (çok esirgeyici olduğu için, ecirlerini boşa çıkarmayacak olan bir) **Raûf dur;** (sonsuz merhamet sahibi olduğu için de, en ufak zararlarını bile istemeyen bir) **Rahîm'dir.**

144- (Ey Rasûlüm!) **Biz** (kıblenin Kâ'be'ye döndürülmesi hakkında gelecek vahiy beklentisiyle) **yüzünün gökte** (aranarak) **dönüp durduğunu çokça görmekteyiz.**

itibarHaber

İşte şimdi seni kendisinden razı olacağın bir kıbleye kesinlikle döndürüyoruz. Artık (namaz kılarken) **yüzünü o Mescid-i Haram tarafına çevir!**

(Ey inananlar!) **Siz de her nerede bulunursanız, artık yüzlerinizi onun tarafına çevirin!**

O kendilerine kitap verilmiş olan (Yahudi ve Hristiyan)**lar, şüphesiz ki o** (kıblenin döndürülme mevzuu)**nun gerçekten Rablerinden** (gelen) **bir hak olduğunu elbette bilmektedirler.**(Çünkü onlar Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in, kendi kitaplarında müjdelenen âhir zaman peygamberi olduğunu, dolayısıyla yanlış bir şeyi emretmeyeceğini çok iyi bilirler. Ayrıca hiçbir şeri'atın, kendine âit kıbleyi bırakıp başka bir şeri'atın kıblesine yönelmeyi emretmeyeceği hususu onlar nezdinde kesinlik kazanmıştır.)

Allâh onların yapmakta oldukları (hile ve inkâr gibi) **şeylerden asla gafil** (ve habersiz) **değildir.** (Dolayısıyla onları hak ettikleri cezaya çarptıracaktır.)

145- (Habîbim!) **Yemin olsun ki; o kendilerine kitap verilmiş olan kimselere** (Kâ'be'nin gerçek kıble olduğuna dâir) **her bir âyet** (ve mucizey)**i getirsen de, elbette onlar senin kıblene uymazlar.**

Sen de onların kıblesine asla uyacak biri değilsin!

(Yahudi ve Hristiyanlar da birbirlerine karşı çok büyük nefret taşıdıklarından,) **onların bir kısmı da diğer bir kısmın**(ın) **kıblesine kesinlikle uyacak değildir.**

(Habîbim! Sana söylüyorum, ey ümmet siz işitin!) **Andolsun ki;** (gerçek dinin İslâm, kıblenin de Kâ'be olduğuna dâir) **sana gelmiş olan** (bunca) **ilimden sonra** (farz-ı muhal) **yine de sen onların**(: "Kıble olarak Mescid-i Aksâ'da sebat etseydin, senin, beklediğimiz son peygamber olabileceğini düşünüyorduk!" gibi sözlerinden etkilenip, seni haktan döndürme uğrundaki) **kötü arzularına uyacak olursan, şüphesiz ki elbette o zaman sen zulüm işleyenlerdensin!**

146- Kendilerine kitap vermiş olduğumuz o (Abdullah ibni Selâm (Radıyallâhu Anh) gibi mümin) **kimseler** (Muhammed (Sallallâhu Aleyhi ve Sellem)in açık tarifini Tevrât'ta buldukları için,) **kendi oğullarını** (şeksiz şüphesiz) **tanıdıkları gibi onu tanımaktadırlar. Şüphesiz ki onlardan** (inat edip Müslüman olmayan) **bir fırka elbette** (kıskançlık yüzünden) **hakkı gizlemektedirler. Oysa kendileri** (kitaplarında bildirilen zâtın, Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) olduğunu) **bilmektedirler.**

147- (Habîbim! Senin tâbi olduğun) **o hak, Rabbinden** (gelmiş)**dir. Artık** (kendi doğruluğun hakkında, onlarınsa bunu bile bile gizledikleri hususunda) **sakın sen şüphe edicilerden olma!** (Böyle bir şey senden beklenmezse de, ümmetine ulaştıracağımız tebliğlerin muhatabı sensin!)

148- (Ümmetlerden) **her biri için**(, kıble olarak yöneleceği) **bir yön vardır ki, o** (ümmetin fertleri ibadet ederken yüzlerini) **on**(un tarafın)**a döndürücüdür. O halde siz** (kıbleye yöneliş gibi, iki cihan saadeti kazandıracak) **hayırlı işlere koşuşun!**

(Siz ve düşmanlarınız, ölümünüzden sonra) **her nerede** (ve ne halde) **bulunursanız,** (kıyamet günü) **Allâh sizi toplu halde** (mahşere) **getirecektir. Şüphesiz Allâh**(, öldürmek, diriltmek ve mahşerde toplamak dâhil) **her şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

149- (Habîbim!) **Her nereden** (yolculuğa) **çıksan da,** (namaz kılacağın zaman) **hemen yüzünü Mescid-i Haram tarafına döndür. Şüphesiz ki bu** (yöneliş)**, elbette Rabbinden** (gelmiş) **olan hakk** (ve gerçek bir uygulaman)**ın ta kendisidir. Allâh yapmakta olduğunuz şeylerden asla gafil** (ve habersiz) **değildir.** (Bu yüzden tüm amellerinizi kayda almakta olup, kıyamet günü size onların karşılığını verecektir.)

150- (Ey Nebiyy-i zî şânım!) **Her nereden** (yolculuğa) **çıksan da,** (namaz kılacağın vakit) **hemen yüzünü Mescid-i Haram tarafına döndür.** (Ey ümmet-i Muhammed!) **Siz de her**

itibarHaber

nerede bulunursanız, (namaz kılarken) **hemen yüzlerinizi onun tarafına çevirin ki, içlerinden o** (inat etmiş ve) **zulüm işlemiş olanlar dışındaki insanlar** (özellikle de Yahudiler ve müşrikler) **için size karşı** (kullanacakları) **bir delil** (ve "Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) dinimize inanmıyor ama kıblemize uyuyor", hem "İbrahim (Aleyhisselâm)ın dininde olduğunu söylüyor, hem de onun kıblesine dönmüyor" gibi sözler sarf etme imkânı) **bulunmasın!** (Zâlimler içinse zaten bir delile ihtiyaç yoktur. Çünkü onlar insafı elden bıraktıkları için, her halükârda sizin aleyhinize konuşacak bir laf bulurlar.)

Artık onlar(ın kıble konusundaki kınamaların)**dan korkmayın, Ben**(im emrime muhalefet)**den korkun! Tâ ki, böylece üzerinize nimetimi tamamlayayım ve ola ki siz** (İbrâhîm (Aleyhisselâm)ın kıblesine yönelmekle) **hidâyet bulasınız** (diye Kâ'be'ye yönelmenizi size emrettim)**!**

151- Nitekim içinizde siz(ler gibi insan cinsin)**den bir Rasûl göndermiştik** (ve böylece size nimetimizi tamamlamıştık) **ki; o sizin üzerinize âyetlerimizi peş peşe okumaktadır,** (şirk vesâir günahlardan) **sizi tertemiz yap**(acak imana ve salih amellere kavuştur)**maktadır, size o** (Kur'ân gibi kıyamete kadar bâki kalacak yüce) **Kitabı ve hikmeti**(; sünneti ve fıkhı) **öğretmektedir ve bilmekte olmadığınız**(, vahiyden başka bir yolla da asla bilemeyeceğiniz) **şeyleri size bildirmektedir.**

152- Öyleyse siz(, taatlar, zikirler ve dualarla) **Beni anın ki, Ben de**(, sevaplar, övgüler ve kabullerle) **sizi anayım! Bir de** (bunca nimetlerime karşı) **Bana şükredin,** (emrime isyan edip, nimetlerimi görmezden gelerek) **Beni inkâr etmeyin!**

153- Ey iman etmiş olan kimseler! (Zikir, şükür, oruç ve cihada devam edebilmek ve tenkitlere aldırmaksızın kıble konusunda sabit kalabilmek gibi ibadetlere muvaffak kılınmak için) **sabırla**(; günahlara ve nefsânî hazlara kapılmaya karşı direnişle) **bir de** (ibadetlerin aslı ve müminlerin miracı olan) **o** (farz) **namaz**(lar aracılığıy)**la yardım arayın! Şüphesiz Allâh**(ın yardımı dâima) **sabredenlerle beraberdir.**

154- Allâh(ın dinini yüceltme) **yolunda öldürülen** (şehit) **kimseler için: "Ölüler" demeyin! Doğrusu** (onlar)**, dirilerdir velâkin** (yaşantıları cismânî olmadığından) **siz** (onların hayatlarını sezinlemek bir yana, vahye dayanmayan şu yetersiz akıllarınızla, onların ne manada diri olduklarını bile) **anlayamazsınız.**

155- Andolsun ki elbette sizi (koruduğumuz bunca belâya nazaran) **çok az bir şeyle; korkuyla ve açlıkla, bir de mallardan, canlardan ve mahsullerden biraz eksiltmeyle mutlaka imtihan** (edenin muamelesine tâbi) **edeceğiz.** (Habîbim!) **O** (belâlara) **sabreden kişileri** (cennetle) müjdele!

156- O (sabırlı) **kimseler ki; kendilerine bir musibet ulaştığında: "Şüphesiz biz Allâh'a ait** (kul ve köleler)**iz ve kesinlikle biz ancak O'na dönücü kimseleriz!" derler.**

157- İşte sana! Onlar (var ya)**; Rablerinden** (art arda gelen) **mağfiretler ve büyük bir rahmet sadece onlar üzerine** (inmekte)**dir.**

Yine işte sana! Ancak onlar (başlarına gelen belâlara karşı teslimiyet ve rıza gösterdiklerinden dolayı, doğru yola) **hidâyet bulanların ta kendileridir.**

158- Şüphesiz (Mekke'de bulunan) **Safâ ve Merve** (tepeleri)**, Allâh'ın** (ibadetine vesile olmaları hasebiyle İslâm) **nişanlarındandır. Artık her kim o Beyt'i hacceder veya umre yaparsa,** (Safâ ve Merve arasında sa'y ederek) **o ikisini iyice tavaf etmesinde kendisi üzerine hiçbir günah yoktur. Her kim** (mecbur olmadığı halde) **istekli olarak bir hayır**

itibarHaber

yaparsa, şüphesiz ki Allâh (az amele çok mükâfat veren bir) **Şâkir'dir;** (küçük-büyük her yapılanı hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

159- Şüphesiz o kimseler ki (Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in doğruluğu ve ona inanılması gerektiği hususunda) **indirmiş olduğumuz o açık delilleri ve hidâyeti, Biz onu o** (Tevrât) **kitab**(ın)d**a insanlara açıkladıktan sonra gizlemektedirler; işte sana!**

Onlar (öyle kötü kimselerdir ki)**, şüphesiz Allâh da onlara lanet etmektedir, tüm lanet edebilenler de onları lânetlemektedir!**

160- Ancak o kimseler ki (yaptıkları gizleme işinden ve dönülmesi gereken bütün yanlışlardan) **tevbe etmişlerdir,** (yaptıkları bozgunculuğu) **düzeltmişlerdir ve** (kâfirlik damgasını üzerlerinden tamamen silip, iyilikte örnek olmak için, hatalarından tevbe ettiklerini insanlara) **açıklamışlardır, artık işte sana! Onlar ki. Ben öylelerinin tövbelerini kabul ederim! Zaten** (tevbeleri son derece kabul eden) **Tevvâb da,** (kullarına bolca rahmet akıtan) **Rahîm de ancak Ben'im!**

Bu âyet-i kerimeden anlaşıldığına göre; vaaz ve fetvalarıyla insanları yanlışa sevk eden âlimlerin tevbesinin kabulü için sadece pişmanlık yeterli olmayıp birkaç şart gereklidir. Tabi ki yine de ilk şart pişmanlıksa da, burada "Islâh" ve "Tebyîn" yani yaptıkları yanlışı düzeltme ve bu düzeltmeyi herkese açıklama şartı ilave edilmiştir. Zira onların günahı, Allâh ile aralarında kalmayıp, insanları ifsada sürüklemiştir.

161- Şüphesiz o kimseler ki (gerçekleri gizlemekten tevbekâr olmayıp da) **kâfir**(likte ısrarcı) **olmuşlardır ve kendileri kâfirler halinde ölmüşlerdir; işte sana! Onlar ki, Allâh'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti ancak onlar üzerine** (inmekte) **dir.**

162- O (lanet sahası)**nda ebedî kalıcılar olarak** (asla cehennemden çıkamayacaklardır)**! Kendilerinden azap** (hiçbir şekilde asla) **hafifletilmeyecek**(, bilakis azap üzerine azap ilave edilecek)**tir, onlar** (tevbe etmeleri için) **mühlet verilecek** (kimseler) **de değildirler** / ***kendileri*** *(özür dilemeleri)* ***beklenecek*** *(kimseler)* ***de değildirler / onlar*** *(rahmet nazarıyla suratlarına)* ***bakılacak*** *(şahıslar)* ***da değildirler /.***

163- (Ey Habîbime gelip: "Bize Rabbini tarif et!" diyen insanlar!) **Sizin İlâhınız, bir tek İlâhtır. O'ndan başka hiçbir İlâh yoktur,** (çünkü O, esaslarıyla ve ayrıntılarıyla tüm nimetlerin sahibi olan bir) **Rahmândır,** (yaratıklarına çok acıyan bir) **Rahîm'dir.**

(O'nun dışındaki her şey ise, ya nimetin kendisidir veya nimete mazhar durumdadır. Artık nimetleri yaratandan başka hiçbir şeyin ibadet olunmayı hak etmediği aşikârdır.)

164- (Eğer Allâh-u Te'âlâ'nın birliği hususundaki beyanlarının doğruluğuna dâir senden bir âyet istiyorlarsa, işte onlara nice âyetler;) **şüphesiz göklerin ve yerin** (eşsiz bir sanat eseri olarak yedi kat halinde ve her türlü zevalden korunmuş bir şekilde) **yaratılışında, gece ve gündüzün birbiri peşine gelişinde** */ gece ile gündüzün (renklerinin karanlık ve aydınlık olarak farklılık arz etmesinde, sürelerinin de mevsimlere göre bazen artıp bazen eksilerek)* ***ihtilaf edişinde /*****; insanlara faydalı olan** (yiyecek-giyecek ve yakıt gibi) **şeylerle** (yüklü olarak) **denizde akıp giden o gemilerde, bir de Allâh'ın gökten indirdiği ve ölümünden sonra kendisiyle yeri diriltmiş olduğu, ayrıca hareket edebilen her** (tür) **canlıyı** (kendisi sebebiyle) **orada yaymış bulunduğu suda, rüzgârların** (yönden yöne, şekilden şekle) **çevrilmesinde ve yerle gök arasında** (Allâh'ın yağdırma emrine) **boyun eğdirilen bulutlarda,** (akıl gözleriyle bakıp iyice düşünerek, gerçekleri) **anlayabilen bir kavim için elbette çok büyük nice âyetler vardır** (ki, onların her biri Allâh-u Te'âlâ'nın yenilmez gücünü, üstün hikmetini ve engin rahmetini açıkça ortaya koymaktadır)**.**

itibarHaber

165- (Bunca âyetleri gördükten sonra hâlâ) i**nsanlardan öylesi de vardır ki, Allâh'ı bırakıp** (ilâhlıkta O'na) **bir takım eşler edinir ve Allâh'ı sever gibi onları severler. O inanmış olan kimseler ise,** (müşriklerin, ilâhlarını sevmesine nispeten) **Allâh'a karşı sevgi bakımından daha güçlüdür**(ler)**.**

(Allah'a eşler koşarak) **o zulmetmiş olan kimseler,** (âhiretteki) **o** (sonsuz) **azabı görecekleri zaman** (, putlarının onları kurtaramayacağını şimdiden bir) **bilseydi**(ler, şunu çok iyi anlarlardı) **ki, şüphesiz** (güç ve) **kuvvet tümüyle Allâh'a aittir ve Allâh gerçekten azabı çok şiddetli olan bir Zât'tır.** *(Beyzâvî, Âlûsî)*

166- O (sapık önderler kendilerine uya)**nlar**(la birlikte) **azabı görmüşlerken, o** (şirk ve inkârda izlerine) **uyulmuş olan kimseler, o** (dünyadayken kendilerine) **tâbi olmuş bulunanlardan tamamen uzaklaştığında ve onlar**(ın inkârı) **yüzünden**(, kurtuluş sebebi olarak görülen akrabalık, yoldaşlık ve samimi dostluk gibi irtibat) **bağlar**(ı) **tümüyle koptuğunda** (işte o zaman bâtıl ilâhlarının kendilerine fayda vermeyeceğini keşke şimdiden anlayabilseydiler de, onlarla tüm ilişkilerini daha dünyadayken kesebilseydiler)**!**

167- (Şimdiden olmuş bitmiş gibi kesin olarak bilinmelidir ki;) **o** (müşrik önderlere) **tâbi olmuş bulunan kimseler** (âhirette azabı gördüklerinde)**:**

"Keşke bizim için gerçekten bir (daha dünyaya geri) **dönüş** (imkânı) **olsaydı da,** (bugün) **onlar bizden uzaklaştıkları gibi,** (o gün) **biz de onlardan uzaklaşsaydık!" demiştir.**

İşte sana! Allâh (şirkle karışık olan) **amellerini onlara, üzerlerine çöken hasretler** (ve pişmanlıklar) **halinde böylece** (pişmanlığın hiçbir faydası olmayacağı anda) **gösterecektir.** (Şirk üzere öldükleri için) **onlar o** (cehennem) **ateş**(in)**den asla çıkıcı kimseler de değillerdir.** (Zerre kadar imanla ölenler ise, muvakkat bir zaman için azap içerisinde kalsalar da, sonunda mutlaka çıkacaklardır.)

168- Ey insanlar! Yer(yüzün)**de bulunan** (rızık)**lardan helâl,** (bütün şüphelerden) **tertemiz ve lezzetli olan**(lar)**ı yiyin.**

Şeytanın izlerine uy(up da boşamaya dâir şart ve yemin etmeyin, günahlara adak yapmayın, Allâh'tan başkasının adına ant içmeyin ve helâlleri haram, haramları helâl say)**mayın.**

Çünkü gerçekten o (şeytan) **sizin için** (zahiren dost görünen) **apaçık bir düşmandır.**

169- O size ancak (yalan ve kumar gibi) **kötü şeyleri,** (içki, iftira ve zina gibi) **haddi aşan çirkin işleri** (yapmanızı) **ve Allâh'a karşı** (iftirada bulunmak üzere kendi kafanızdan: "Şu helâldir, bu haramdır!" gibi laflar etmenizi, böylece doğruluğunu) **bilmediğiniz şeyleri** (Allâh adına) **söylemenizi emretmektedir.**

170- O (müşrik ola)**nlara: "Allâh'ın indirmiş olduğu şeye hakkıyla uyun!" denildiği zaman:**

"Hayır! Biz babalarımızı (ve atalarımızı) **üzerinde bulduğumuz şeye uyarız." derler.**

Ya babaları (din adına) **hiçbir şey anlamamış**(, hiçbir hakikate erişememiş) **ve hidâyet bulmamış idiyseler**(, yine de onlara mı uyacaklar)**?**

171- O kâfir olmuş kimseler(e vaaz eden)**in şaşılacak durumu; bir çağrı ve seslenişten başka bir şey duymayan** (hayvanlar gibi idraksiz) **şeylere bağırmakta olan** (çoban)**ın durumuna benzer.**

(Hayvanlar çobanın haykırışından bir mana çıkaramayıp, sadece kuru bir ses işittikleri gibi, kalpleri mühürlü kâfirlere de ne kadar vaaz edilse, hiç etkilenmezler. Çünkü onlar) **sağırlardır, dilsizlerdir ve körlerdir. Bu** (üç duyudan mahrum olmaları) **sebeb**(iy)**le onlar** (vaaz-u nasihatlerden hiçbir şey) **anlayamazlar.**

itibarHaber

172- Ey iman etmiş olan kimseler! Sizi rızıklandırmış olduğumuz şeylerin helâl ve lezzetli olanlarından yiyin ve (size verdiği bunca helâl rızıklara karşılık) **Allâh'a şükredin! Eğer siz** (Allâh'ın bütün nimetlerin sahibi olduğuna inanarak) **ancak O'na ibadet etmekte olduysanız**(, şükrü de O'na tahsis edin)**!**

173- O (Allâh-u Te'âlâ) **size ancak,** (şer'î usûle göre avlanmadan veya kesilmeden, kendiliğinden) **ölmüş olan** (hayvanlardan yararlanmanız)**ı,** (kesim anında fışkıran) **o kanı, domuz etini ve kendisiyle** (ilgili yanlış tasarrufta bulunulmak üzere) **Allâh'tan başkası için ses yükselti**(lerek kesi)**lmiş olan** (hayvanlar)**ı haram kılmıştır. Artık her kim** (kendisi gibi zorda kalmış başka birine) **azgınlık etmeksizin ve** (yaşamak için yeterli) **haddi aşmaksızın**(, bahsi geçenlerden herhangi bir şeyi yemeye) **mecbur bırakılır** (da, bunlardan zaruret miktarı tadar)**sa, işte onun üzerine hiçbir günah yoktur.**

Şüphesiz ki Allâh (zaruretten dolayı işlenen günahları son derece bağışlayan bir) **Ğafûr'dur;** (kullarına çok acıdığı için onlara ruhsatlar veren bir) **Rahîm'dir.**

174- Şüphesiz o kimseler ki; Allâh'ın indirmiş olduğu o (Tevrât) **kitabı**(nda bulunan Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in sıfatlarını) **gizlerler ve karşılığında pek az bir paha satın alırlar; işte sana!**

Onlar, (Tevrat'ı değiştirme karşılığında aldıkları rüşvetleri yerken) **karınları içerisinde ateşten başka bir şey yemiyorlar.** (Âhirette de yiyecekleri; ancak ğıslîn ve zakkum gibi, cehennem ateşinin kızgın ürünleri olacaktır.)

Kıyamet günü Allâh onlarla (hoş bir kelâm) **konuşmayacak ve** (günah kirlerinden) **onları temizlemeyecektir. Çok acı verici büyük bir azap da onlara mahsustur.**

İbni Abbâs (Radıyallâhu Anhümâ)dan rivayet edildiği üzere; bu âyet-i kerime Yahudi âlimleri hakkında inmiştir, şöyle ki onlar; kendilerine fetva soran halktan hediye ve rüşvet almaya alışmışlardı. Âhir zamanda gönderilmesini bekledikleri peygamberin de kendi ırklarından olacağını umuyorlardı. Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) Araplardan gönderilince, ona uyulması halinde riyasetleri ellerinden çıkar da hediyeleri kesilir endişesine kapılıp, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in vasıflarıyla ilgili bildikleri gerçekleri gizlemeye başladılar. Bununla da yetinmeyip, onun sıfatlarını değiştirecek kadar ileri gittiler. (Âlûsî)

175- İşte sana! Ancak onlardır o kimseler ki; (Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in sıfatlarını gizlemeleri sebebiyle, iman ve) **hidâyete karşılık**(, kâfirlik ve) **dalâleti,** (hakikatleri açıklamaları durumunda kazanacakları) **mağfirete karşılık da o** (cehennem) **azâb**ı(nı) **satın almıştırlar.**

O ateşe karşı bunlar ne kadar da sabırlıymışlar (ki, cehenneme girmeyi göze alabilmişler)**!**

176- İşte sana! (Onların) **bu** (azaba düşmeleri)**, Allâh'ın gerçekten o** (Tevrât ve Kur'ân gibi) **kitab**(lar)**ı hak ile indirmiş olması**(, onlarınsa yalanlama ve gizleme suretiyle o vahiyleri terk etmiş bulunmaları) **sebebiyledir.**

Ama şüphesiz o kimseler ki (: "Bazısına inanırız, bazısını inkâr ederiz!" diyerek) **o** (İlâhî) **kitap**(lar)**da ayrılığa düşmüştürler, elbette** (onlar doğru yoldan) **pek uzak bir muhalefet** (ve hakka karşı direniş) **içindedirler.**

177- (Ey hükmü kaldırılan meseleleri önemseyip, iyiliğin tümünü onlardan ibaret sayarak Kudüs'ün doğu tarafını kıble edinen Hristiyanlarla, batı cihetine yönelen Yahudiler!) **O birr**(-u takvâ, Allâh'a yaklaştıran taat ve iyilikler)**;** (ibadetleriniz esnasında) **yüzlerinizi o** (Kudüs'ün) **doğu ve batı yönüne döndürmeniz değildir.**

itibarHaber

Velâkin (kendisine önem verilmesi gereken) **birr**(-u taat sahibi)**, Allâh'a, o son güne, tüm meleklere, bütün kitaplara ve peygamberlerin hepsine inanmış olan,** (fakirlik korkusu ve yaşama ümidi yüzünden, mal-mülk) **sevgisine rağmen, yakınlık sahiplerine, yetimlere, yoksullara, yolda** (mağdur) **kalmışa, dilenenlere ve** (kölelerin) **boyunlar**(ını kurtarıp, onları hürriyete kavuşturma) **uğrunda mal vermiş bulunan, o** (farz) **namaz**(lar)**ı dosdoğru kılmış ve zekâtı vermiş olan,** (Allâh-u Te'âlâ ile yahut insanlarla herhangi bir konuda) **antlaştıklarında ise sözlerini yerine getiren kimselerdir. Hele** (fakirlik gibi maddî) **sıkıntıda,** (hastalık gibi bedenlere isabet eden) **zorlukta ve** (savaşın kızışma ânı gibi) **güçlük zamanında sabredenleri** (özellikle methederim)**!**

İşte sana! Ancak onlar (din hususunda hakka uyup, iyilik ve hayır arayışında) **sadâkat göstermiş olanlardır!**

Yine işte sana! Ancak onlar(, kâfirlikten ve bütün kötülüklerden) **hakkıyla sakınanların ta kendileridir!**

178- Ey iman etmiş olan kimseler! Öldürülenler hakkında (misilleme ve eşitlik gözeterek) **kısas** (yapmanız, hak sahiblerinin talebi durumunda, farz olarak) **üzerinize yazılmıştır. Hür hürre mukabildir, köle köleye karşılıktır, dişi de dişiye karşılık** (kısas olunmalı)**dır.** (Yoksa câhiliyet ehlinin uygulaması gibi, dişiye karşılık erkek, köleye karşılık hür ve ağa, bir kişiye karşılık da çok kişiler öldürülmemelidir.) **Artık her kimin lehine** (kan sahibi olan din) **kardeş-**(ler)**inden** (birinin bile kısası affetmesiyle) **bir şey bağışlanırsa,** (bu durumda öldürülenin velisine düşen; yüksek fiyat isteyip diyet talebinde zorluk çıkartmamak, karşı taraf ödeme güçlüğü çekiyorsa süre tanımak, böylece aklen ve dînen) **iyi bilinen şeye hakkıyla uymaktır ve** (katile düşen de; ödemesi gereken borcunu) **o** (affedenin tarafı)**na iyilik yaparak** (hiç geciktirmeden) **ödemektir.**

İşte sana! (Af ve diyet gibi konularda bahsi geçen) **bu** (hükümler)**,** (çok büyük kolaylık ve faydalar sağladığından, sizin için) **Rabbinizden büyük bir hafifletme ve üstün bir acıma** (mâhiyeti taşımakta)**dır. İşte sana! Artık bu** (diyet alma ve bağışlama konusu)**nun ardından her kim** (katilden başkasını öldürerek veya diyet aldığı halde tekrar kısas isteyerek) **haddi aşarsa,** (dünya ve âhirette) **çok acı verici büyük bir azap ona aittir.**

179- Ey (nefsânî arzuların karışımından arınmış) **hâlis akıllara sahip olanlar!** (Öldüreni öldürerek uygulayacağınız) **kısasta sizin için büyük bir hayat vardır. Tâ ki siz** (kısastan korkarak cana kıymaktan) **iyice sakınasınız!**

İslâm hükümleri içinde en çok itiraz konusu olan ve inkâr edenlerin dinden çıkmasına sebebiyet veren "Kısas" mevzuunun hüküm ve hikmetlerinin tafsilâtı için bakınız: Rûhu'l-Furkan: 2/236-249

180- Sizin birinize ölüm (belirtileri) **geldiğinde, eğer bir mal bırakacaksa, ana-babaya ve en yakınlara** (meşru ve) **ma'rûf** (bir yol) **ile** (malının üçte birini geçmeyecek ve adalete uygun düşecek şekilde) **vasiyet etmek, üzerinize** (farz olarak) **yazılmıştır.** (İşte bu, şirkten hakkıyla sakınan) **takva sahipleri üzerine bir hak olarak** (kesinleşmiştir)**!**

"Mirasla ilgili; Nisa Sûresi'nin 11-12, âyet-i kerimeleri inmeden önce müminlerin, servetlerinden bir kısmını ana-baba ve yakınlarına vasiyet etmeleri farz kılınmış iken, sonra gelen âyet-i kerîmelerde herkesin hakkı kesin olarak ayrıldığından, bu farziyet neshedilmiş, artık yapılacak vasiyetler geçersiz kılınmıştır. Bu yüzden Rasûlüllah (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem): "Şüphesiz Allah her hak sahibine hakkını vermiştir. Artık hiçbir vârise vasiyet yoktur!" (Ebû Dâvûd. Vesâyâ: 6. No: 2870,2/127) buyurmuştur Vasiyetle ilgili ahkâm için bakınız: Rûhu'l- Furkan: 2/250-263

itibarHaber

181- Artık (vasîlerden ve şahitlerden) **her kim o** (şerî'ata uygun olan vasiyet konusu)**nu işittikten sonra onu değiştirirse, işte o** (değiştirme suçu)**nun günahı**(, vasiyet edene ve edilenlere ait olmayıp) **ancak onu değiştirmekte olanlar üzerinedir.**

Şüphesiz ki Allâh (vasiyet edenin sözleri dâhil her şeyi hakkıyla işiten bir) **Semî'dir;** (tüm haksızlıkları, özellikle de vasiyetleri değiştirenlerin günahlarını tam manasıyla bilen ve hak ettikleri cezayı verecek olan bir) **Alîm'dir.**

182- Ama her kim vasiyet edenin (hatayla da olsa) **bir** (yanlışa) **sapmasından yahut** (zulüm kastıyla) **bir günah** (yapmas)**ından endişe eder de,** (şerî'atın emri üzere meseleleri çözüme kavuşturma azmiyle vârislerin) **aralarında düzeltme yaparsa,** (bâtılı hakka çevirme anlamına gelen bu gibi değiştirmeler yüzünden) **onun üzerine hiçbir günah yoktur. Şüphesiz ki Allâh** (ara bulmaya çalışanların günahlarını çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur;** (kullarına çok acıdığı için böyle ruhsatlar veren bir) **Rahîm'dir.**

183- Ey iman etmiş olan kimseler! Sizden önce geçen (peygamberlerin ümmet)**ler**(i) **üzerine** (farz olarak) **yazılmış olduğu gibi, sizin üzerinize de o** (ramazan ayındaki) **oruç** (farz olarak) **yazılmıştır. Tâ ki siz** (açlık yardımıyla günahlardan) **hakkıyla sakınabilesiniz!**

184- Sayılı birtakım günleri (oruçlu geçirmeniz size farz kılınmıştır)**! Ama içinizden her kim**(, oruç kendisine zarar verecek derecede) **hasta yahut** (seferi) **bir** (mesafeye) **yolculuk üzere olursa,** (bu durumda oruç tutmayabilir, ancak tutamadığı günler yerine, hastalık ve yolculuk dışındaki) **diğer birtakım sayılı günler** (tutması gerekir)**!**

Ona güç yetirmekte olan (fakat oruç tutmak istemeyen) **kimseler üzerine ise** ***/ ona güç yetiremeyen kimseler üzerine ise /*****, bir yoksul yiyeceği** (kadar) **fidye** (ödemek) **vardır. Artık her kim gönül isteğiyle** (fidye miktarını fazla tutarak) **bir hayır yaparsa, o kendisi için daha iyidir.** (Ey oruç tutmama ruhsatına sahip olan hastalar ve yolcular!) **Yine de** (fidye vermektense) **oruç tutmanız sizin için hayırlıdır. Eğer siz** (oruçtaki fazileti) **bilmekte olsaydınız**(, elbette orucu tercih ederdiniz)**!**

Âyet-i kerîmede geçen İki manadan: "Gücü yetenler fidye verebilir" ifâde-i celîlesindeki özel hüküm, İslâm'ın başlangıç döneminde geçerli olup, peşi sıra nazil olan: "İçinizden o aya erişen, onu oruçlu geçirsin" şeklindeki genel ifâdeyle hükümsüz kalmıştır. Oruç alışkanlıkları olmayan bir topluma kolaylık açısından, oruç tutma veya fidye verip tutmama serbestliği verilmesi, içki alışkanlıkları yüzünden onlara uygulanan yasaklamanın tedricî olarak teşrî'i gibidir. Nitekim "Buhârî-Müslim"in de aralarında bulunduğu birçok temel kaynağın. Seleme ibni Ekva' (Radıyallâhu Anh)dan rivayet etmiş olduğu: "Bu âyet indiğinde, içimizden dileyen tutar, isteyen de fidye verip tutmazdı. Neticede bir sonraki âyet inerek bu hükmü kaldırdı!" sözü de, bu uygulamanın delilidir. (Beyzâvî, Nesefî. Âlüsî)

Ancak burada şunu ifâde edelim ki; bazı meallerde geçen: "Oruç tutmakta zorlananlar fidye verebilir" şeklindeki tercümeler, tefsir ilmi açısından burada geçen üç manadan biri olarak kabul edilebilirse de, günümüzdeki bazı İlâhiyatçılar: "Önemli bir İmtihana girileceğinde kafanın daha iyi çalışması açısından yahut herhangi bir müsabakanın kazanılması için güçlü olmak gerektiğinde, oruç tutulmayıp az bir miktar para ile kurtulunabilir!" şeklindeki gülünç yorumlarıyla bu konuyu tamamen sulandırmalardır.

Aslında bu mana; emzikliler ve hamileler gibi gerçekten zor durumda olanlara müsaade vermekteyse de, bu mevzuda ve genel hastalık hususunda, Müslüman ve ehliyetli bir doktor teşhisi, ayrıca hastalığın artma tehlikesi gibi bazı şartlar aranmaktadır. Yoksa rastgele hastalıklar ve zorluklar, bir de fıkha göre seferi sayılmayan yolculuklar asla ruhsat sebebi kabul edilemezler.

itibarHaber

185- (Oruçlu geçirmeniz gereken zaman dilimi,) **o ramazan ayıdır ki; doğru yolu gösteren ve hakkı bâtıldan ayıran** (İlâhî kitap)**lardan** (biri) **olan Kur'ân, nice açık deliller ve insanlar için bir hidâyet** (rehberi) o**larak kendisinde** (bulunan Kadir gecesinde) **indirilmiştir. Artık içinizden her kim o ayda bulunursa onu oruçlu geçirsin.** (Zira bundan sonra gücü yetenlerin fidye verip oruç tutmama müsaadesi kaldırılmıştır.) **Ama** (hasta ve yolcuya verilen müsaade iptal edilmediğinden,) **her kim** (oruç tutamayacak kadar) **hasta yahut** (seferi) **bir** (mesafeye) **yolculuk üzere olursa,** (bu durumda oruç tutmayabilir, ancak tutamadığı günler yerine, hastalık ve yolculuk dışındaki) **diğer birtakım sayılı günler** (tutması gerekir)**! Allâh** (yolculuk ve hastalık halinde oruç tutmamanızı serbest kılarak) **size kolaylık dilemektedir, size zorluk** (çıkartmak) **istememektedir.** (Allâh-u Te'âlâ bütün bunları açıklamıştır ki, böylece İslâm'ın hükümlerini bilesiniz,) **bir de** (oruç tutulması gereken günlerle alâkalı) **o sayıyı tamamlayasınız ve sizi** (razı olduğu amellere) **hidâyet buyurmuş olmasına karşılık Allâh'ı** (yüceltici ifadelerle) **tekbîr edesiniz diye! Tâ ki** (bu sayede) **siz**(, sayısız nimetlerine, özellikle de bu ruhsatlarına karşı Allâh'a) **şükredesiniz!**

186- (Habîbim!) **Kullarım sana Ben**(im onlara yakınlık veya uzaklık halim)**den sorduğunda**(, sen onlara bildir ki)**; şüphesiz Ben** (mekân itibarıyla yakınlık ve uzaklıktan münezzehim ama onların bütün hallerini bilme ve dualarını kabul etme açısından kendilerine) **çok yakınım! Dua edenin niyazını Bana yalvardığı anda kabul ederim.**

Öyleyse (dua ettiklerinde Ben onlara icabet ettiğim gibi, Ben de onları iman ve taata çağırdığımda) **Bana tam manasıyla icabette bulunsunlar / *O halde Benden kabul istesinler* / ve Bana** (dâima) **inansınlar. Tâ ki onlar** (dînî ve dünyevî kârlarına erişerek) **hakka isabet edebilsinler.**

187- Oruç gecesi kadınlarınızla birleşmek size helâl kılınmıştır. (Çünkü) **onlar sizin için bir örtüdür, siz de onlar için bir örtüsünüz. Allâh sizin,** (onlardan ayrı duramayacağınızı bildiği için, size bu ruhsatı vermiştir, zira O, haram olduğu halde oruç gecesi hanımlarınızla cima etmek yüzünden) **gerçekten nefislerinize çokça hainlik yapmakta bulunmuş olduğunuzu bilmiş de,** (suçunuzdan tevbe edince) **hemen tevbenizi kabul etmiş ve sizden** (bu suçu) **affetmiştir.**

Artık şimdi (size helâl edildiğine göre,) **onlarla birleşin ve** (gayeniz sadece şehvetinizi tatmin olmasın da,) **Allâh'ın sizin için yazmış olduğu şeyi arayın!** (Böylece çocuk beklentisine girin ve nikâhın meşruiyet gayelerinden biri olan çoğalmayı sürdürün.)

(İmsak vakti girdiğinde, gün başlangıcını ifade eden) **sabahın beyaz ipliği** (geceyi temsil eden) **siyah iplikten sizin için iyice belirinceye kadar yiyin için! Sonra orucu geceye kadar tamamlayın!**

(Ancak) **siz** (oruç geceleri) **mescitlerde itikâf edici kimselerken onlarla birleşmeyin. İşte sana! Bu** (hükümler)**, Allâh'ın** (karşı konulmaz ve değiştirilmez olan birtakım) **hudududur! Artık onlara yaklaşmayın** (ki geçme tehlikesiyle karşılaşmayın)**!**

İşte sana! Allâh âyetlerini insanlara böylece apaçık bir şekilde beyan ediyor, tâ ki onlar (emir ve yasaklarına muhalefetten) **iyice sakınabilsinler.**

İbni Abbâs (Radıyallâhu Anhûmâ)dan rivayete göre; İslâm'ın başlangıcında Müslümanlar oruç tutacakları zaman ancak yatsı namazını kılıncaya veya uyuyuncaya kadar yiyip içebilir ve eşleriyle cinsî münasebette bulunabilirlerdi. Orucunu açmadan yatsıyı kılan veya uyuya kalan kişiye ise, bir dahaki geceye kadar yemek içmek ve hanımına yanaşmak haramdı. Sahabe-i kiramdan bazıları yatsıyı kıldıktan sonra eşlerinin yanına gittiklerinde, onların sürdükleri güzel kokulardan etkilenerek dayanamayıp cima ettiler. Sonra pişman olarak Rasûlüllâh (Sallûllâhu Aleyhi ve Sellem)e geldiklerinde bu âyet-i kerîme inerek, tevbelerinin kabul edildiğini ve o günden sonra gece boyu ailelerinden istifâdenin kendilerine helâl edildiğini beyan etti. Bu

itibarHaber

konuda geniş malumat için bakınız: Rûhu'l-Furkan: 2/326

188- Mallarınızı aranızda (Allâh'ın serbest kılmadığı; hırsızlık, faiz ve gasp gibi) **bâtıl** (yollar) **ile yemeyin! İnsanların mallarından bir kısmını** (rüşvet, yalan yere yemin ve yalancı şahitlik gibi) **günah**(lar) **ile yiyebilmeniz için onlar**(la ilgili kararlar)**ı hâkimlere sarkıtmayın. Oysa kendiniz** (yanlışlığınızı ve günah işlediğinizi) **bilmektesiniz.**

189- Sana hilâller(in ip ince doğuşundan sonra büyümesinin ardından eski haline dönmesinin hikmetin)**den soruyorlar.**

(Habîbim!) **De ki: "Onlar, insanlar**(ın ekip biçme, borç ödeme, oruç tutma, bayram yapma ve iddet müddeti gibi işlerinin zamanlarını bilmeleri) **ve** (özellikle) **hac** (ibadetinin zamanını tespit etmeleri) **için vakit bildiren şeylerdir.** (Siz ayın şekillerinin değişmesi gibi, peygamberlik ilminin konusu olmayan şeyler sormayı bırakın da, ibadetlerinizi hangi zamanlarda yapacağınıza dâir kendinizi yakından ilgilendiren meseleleri sorarak nübüvvet ilminden istifadeye bakın.)

Birr(-u taat) **asla** (câhiliyet devrinde olduğu gibi, hac ihramına girdiğinizde) **evlere arkalarından gel**(ip gir)**meniz değildir.**

Velâkin birr(-u takvâ sahibi)**;** (avlanmak gibi ihram yasakları dâhil tüm haramlardan ve uygunsuz suallerden) **hakkıyla sakınmış olan kimsedir.**

Öyleyse evlere kapılarından gelin. (Soru sormak dâhil hiçbir işi tersine çevirmeyip, doğrusu ne ise o şekilde icra edin. Çünkü Allâh-u Te'âlâ yaptığı hiçbir şeyden sorumlu değildir, kullar ise her yaptıklarından mesuldürler.)

(Hükümlerini değiştirme ve fiillerine itiraz hususunda) **Allâh'tan da hakkıyla sakının, tâ ki siz** (hidâyet ve takvaya kavuşarak) **felâha eresiniz."**

190- Sizinle savaşmakta olan kimselerle Allâh(ın davasını yüceltme ve dînini aziz kılma) **yolunda savaşın, ama** (savaş başlatarak, zimmîyi öldürerek, kadınlar, çocuklar ve yaşlılar gibi öldürülmesi yasak olanları katlederek) **haddi aşmayın! Çünkü şüphesiz Allâh haddi aşanları sevmez**(; onların bu yaptığına rıza göstermez ve onları gazabına çarptırır)**!**

191- O (size harp açа)**nları yakaladığınız yerde öldürün onları! Bir de onların sizi çıkardıkları yer** (olan Mekke)**den siz de onlan çıkarın. O** (müşriklerin, Allâh'a ortak koşmaları ve sizi vatanlarınızdan sürmeleri gibi bir) **fitne,** (sizin onları haremde ve ihramlıyken) **öldürme**(niz)**den daha büyük** (bir cürüm)**dür.**

Onlar sizinle orada savaşıncaya kadar, siz de onlarla Mescid-i Haram yanında savaş (başlat)**mayın.**

Fakat eğer onlar sizinle (orada) **savaş** (başlat)**ırlarsa,** (oranın hürmetini önce onlar ihlâl ettiği için,) **siz de** (hiç aldırmadan) **onlarla savaşın.**

İşte sana! Kâfirlerin cezası böylece (misilleme)**dir.**

192- Ama eğer onlar (kâfirlikten ve sizinle savaşmaktan) **vazgeçerlerse,** (Allâh da onların geçmiş günahlarını bağışlar, zira) **şüphesiz ki Allâh** (tevbe etmeleri halinde kulların evvelce yaptıkları azgınlıkları çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur;** (onlara çok acıdığı için, iman ve tevbelerini kabul eden bir) **Rahîm'dir.**

193- Böylece onlarla savaşın, tâ ki bir fitne (olan şirkten herhangi bir eser) **mevcut olmasın ve din sadece Allâh için olsun** (da, O'ndan başkasına ibadet olunmasın)**! Ama eğer** (şirkten ve inkârdan) v**azgeçecek olurlarsa, artık** (o zaman kendilerine saldırmayın, çünkü) **o** (şirk suçunu işleyen) **zâlimlerden başkasına saldırı yoktur.** (Onlar ise iman ettikleri için zulümden kurtulmuşlardır.)

itibarHaber

194- O (umreyi kaza etmek için Hudeybiye senesi Mekke'ye girdiğiniz) **haram ay** (olan zilkadenin hürmetini ihlâl etmeniz)**, o** (onların sizi umreden menettiği aynı) **haram ay**(ın yasaklığını korumamaların)**a karşılıktır.**

(Bu yüzden siz hürmeti ihlâl eden taraf değilsiniz, ancak misilleme yapmak niyetindesiniz. Dokunulmazlığa sahip olan) **yasaklar**(da) **ise kısas** (ve misilleme uygulanmakta)**dır.** (Dolayısıyla onların haram ayda sizin umrenize mâni olmalarının karşılığı, sizin de haram ayda zor kullanarak da olsa Mekke'ye girmenizdir.)
Artık kim sizin üzerinize saldırırsa, siz de üzerinize saldırmasının misliyle ona karşı saldırın.

(İntikam alırken haddi aşma konusunda) **Allâh'tan hakkıyla sakının ve bilin ki şüphesiz Allâh**(ın ilmi ve yardımı) **o hakkıyla sakınan kimselerle beraberdir.**

195- Allâh yolunda (mallarınızı cömertçe harcayarak) **infakta bulunun,** (geçiminizi bozacak şekilde israfa kaçarak yahut Allâh yolunda cihat ve infaktan geri kalarak) **ellerinizle** (kendinizi) **tehlikeye atmayın** */* ***nefislerinizi tehlikeye atmayın*** */* **ve** (verdiklerinizin yerini dolduracağı hakkında Allâh-u Te'âlâ'ya karşı) **hüsn-ü zanda bulunun** */ (fakirlere)* ***iyilik yapın*** */ (muhtaçların bakımı dâhil tüm amellerinizi)* ***güzelce yapın*** */***!**

Şüphesiz ki Allâh iyilik edenleri sever(; onların bu davranışına rıza gösterir ve kendilerini mükâfatlandırır)**!**

196- Haccı da umreyi de Allâh için (tüm şartlarını yerine getirerek) **tam yapın! Eğer** (düşman korkusu, hastalık ve acziyet gibi nedenlerle Beytullâh'a ulaşmaktan) **engellenir** (de, ihramdan çıkmak ister)**seniz,** (bu durumda) **kurbandan kolay**(ınız)**a geleni** (kesim yeri olan Harem bölgesine gönderin)**! Kurban**(ın)**, yerine ulaş**(tığını iyice anlay)**ıncaya kadar** (ihramdan çıkmak için) **başlarınızı tıraş etmeyin. Artık içinizden her kim** (baş tıraşına mecbur kalacak şekilde) **hasta olur yahut kendisinde başında** (bulunan bit, pire veya yara gibi şeylerde)**n dolayı bir eziyet bulunur** (da, başını tıraş etme mecburiyetinde kalır)**sa,** (o takdirde yapması gereken;) **bir fidyedir ki; oruç yahut sadaka veya** (koyun) **kurban**(ı)**dır.** (Engellenmeyeceğinizden) **emin olduğunuzda ise, artık her kim hacca kadar umre**(nin sevabı) **ile faydalan**(may)**ı** (arzula)**rsa, kurbandan kolay**(ın)**a gelen**(i temettu' kurbanı olarak kesmelidir)**!**

Ama her kim (kurban) **bulamazsa**(, onun yapması gereken)**; hac** (aylarındaki iki ihram arasın)**da üç gün oruç,** (hac vazifelerini bitirip) **döndüğünüzde ise yedi** (gün oruç tutmaktır) **ki, işte sana! Bunlar tam olarak ondur.**

İşte sana! Bu (hüküm)**, ailesi Mescidi Harâm'da yerleşik olmayan kimseler içindir.** (Hac ve diğer ibadetlerdeki emir ve yasaklarına karşı gelme hususunda) **Allâh'tan hakkıyla sakının ve bilin ki şüphesiz Allâh,** (Kendisinden korkmayanlara karşı) **azabı çok şiddetli olan bir Zât'dır!**

197- Hac (ibadeti, herkes tarafından şevval ve zilkade aylarıyla zilhıccenin ilk onu olarak) **bilinen birtakım aylar**(da yapılmalı)**dır.**

O halde her kim (ihrama girerek,) **onlarda haccı** (kendine) **farz kılarsa, artık hacda cima yapmak** */* ***kadınların yanında çımadan bahsetmek*** */* ***fuhşî kelâm*** *(ve müstehcen sözler konuşmak)* */***, herhangi bir fâsıklık**(; sövüşme ve dövüşme gibi yasaklar işleyerek şerî'at hududundan çıkış) **ve** (hizmetçilerle ya da yol arkadaşlarıyla) **hiçbir çekişme yoktur.**

(Fâsıklık ve kavga her zaman yasaksa da, bunların hac vazifelerini îfâ sırasında işlenmesi, çirkinliğini bir kat daha artırır.)

(Bu günahları terkedip, yerine) **hayırdan her ne işlerseniz Allâh onu bilir** (ve ona göre sevabınızı verir)**.**

itibarHaber

Böylece siz (dünya ve âhiret yolculuklarına çıkmak için) **azık edinin**(, tevekkül ehli görüntüsü vermek için hac yoluna tedariksiz çıkmayın)**!**

İşte gerçekten azığın en hayırlısı takvâdır (ki, o da bütün günahlardan, özellikle de insanlara yük olmaktan sakınmaktır)**!**

Ey (nefsânî arzulardan arınmış) **hâlis akıllara sahip olanlar! Ben**(im azabımı hak etmek)**den hakkıyla sakının!** (Çünkü akl-ı selime sahip olmak, Benim gibi bir Zât'tan sakınmayı gerektirir.)

198- (Hac zamanı ticaret yaparak rızık temin etmek suretiyle) **Rabbinizden bir** (lütuf ve) **fazl aramanızda sizin üzerinize hiçbir günah olmamıştır.**

Arafat'tan (yola çıkıp, sular seller gibi hep birlikte) **çokça akıp gittiğinizde,** (Müzdelife'de bulunan) **Meş'ar-i Haram yanında**(, telbiye, tehlil, tekbîr, hamd-ü sena ve dualarla) **Allâh'ı zikredin.**

O (Kendi Zât'ıyla ve dininin vazifeleriyle alâkalı malûmata, özellikle de zikirle ilgili bilgilere) **sizi hidâyet etmiş olduğu gibi, siz de O'nu anın!**

Gerçekten (Allâh-u Te'âlâ'nın) **bu** (hidâyete kavuşturması)n**dan önce siz de elbette** (iman nedir, ibadet nedir bilmez olan) **dalâletteki kimselerdendiniz.**

199- Sonra (ey Kureyş! Câhiliyet devrindeki gibi Müzdelife'den değil de,) **insanların** (sel gibi) **çokça akıp gitmiş olduğu yer** (olan Arafat mevkiin)**den çokça akıp gidin ve** (evvelce yaptığınız yanlış vakfelerden, ayrıca diğer cahilliklerinizden dolayı) **Allâh'tan bağışlanma isteyin! Şüphesiz ki Allâh** (kullarının günahlarını çokça örten bir) **Ğafûr'dur;** (tevbe üzere ölenleri çok esirgeyen bir) **Rahîm'dir.**

200- Hac ibadetlerinizi bitirdiğiniz zaman(, câhiliyet devrinde, hac bitimi Mina'da dururken) **babalarınızı andığınız gibi ya da daha kuvvetli bir anışla**(, atalarınıza ve size in'âm ettiği bunca nimetlerden dolayı) **Allâh'ı zikredin!**

Ama insanlardan öylesi vardır ki: "Ey Rabbimiz! Bize (makam, mevki ve zenginlikten vereceklerini sadece) **dünyada ver!" demektedir.**

Oysa (bu niyetle yaptığı hac ve duasına karşılık) **kendisi için âhirette hiçbir nasip yoktur.**

201- Onlardan kimi de: "Ey Rabbimiz! Bize dünyada da (nimet, afiyet, yeterli ve helâl rızık, sâliha bir eş, hayırlı evlat, sağlıklı yaşam, düşmanlara karşı zafer, Kur'ân anlayışı, iyilerle beraberlik, insanlar tarafından güzel övgülere mazhar olmak, ilim ve ibadet gibi) **güzel şeyler ver, âhirette de** (kabirden müjdeyle kalkmak, kötü muhasebeden kurtuluş, mahşerin şiddetlerinden selâmet, cennete azapsız giriş ve Allâh-u Te'âlâ'nın cemâlini görme lezzeti gibi) **güzel şeyler ver ve bizi** (afv-u mağfiret buyurarak) **o** (cehennem) **ateşin**(in) **azabından** (ve o azaba götürecek günahlardan) **koru!" der.**

202- İşte sana! Onlar; kazanmış oldukları (hayırlı) **şeylerden** (ve yaptıkları dualardan) **dolayı büyük bir nasip sadece kendileri içindir . Allâh ise, hesabı pek çabuk gören Zât'tır.**

Nitekim çokluklarına rağmen tüm kullarını dünya günlerinden yarım günlük bir zaman diliminde muhasebeye çekecektir. Gerçi 'An' diye tabir edilen göz açıp kapayacak kadar az bir zamanda da muhasebeyi bitirmeye Kadir ise de, acele etmemeyi şi'âr edindiğinden, iğneden ipliğe kulların tüm yaptıklarının hesabını yarım günde soracaktır.

203- ("Teşrik günleri" diye bilinen ve kurban bayramının ikinci, üçüncü ve dördüncü günlerine denk gelen o) **sayılı bir takım günlerde** (kılacağınız namazların arkasında ve şeytan taşlama gibi vesilelerle, sesli tekbîr getirerek) **Allâh'ı zikredin!**

itibarHaber

Artık her kim iki gün içinde (Mina'dan ayrılma hususunda) **acele eder** (de, teşrik günlerinin üçüncüsünü beklemeyip, ilk iki günde şeytan taşlamakla yetinir)**se,** (bu aceleciliğinden dolayı) **üzerine hiçbir günah yoktur.**

Kim de geri kalı(p, üçüncü günün taşını da ata)**rsa, ona da hiçbir günah yoktur,** (İşte bu serbestlik, günaha düşürecek şeylerden) **iyice sakınmış olan kimse içindir**(, zira haccından fayda görecek olan ancak odur)**.**

(Allâh katında değerli olmak istiyorsanız, bütün işlerinizde) **Allâh'tan hakkıyla sakının ve bilin ki, şüphesiz siz** (yaptıklarınızın karşılığına kavuşmanız için, diriltildikten sonra) **ancak O** (Allâh-u Te'âlâ'nın huzuru)**na haşrolunacaksınız.**

204- (Habîbim!) **İnsanlardan öylesi vardır ki, o en alçak** (ve âdî dünya) **hayat**(ı) **hakkındaki** (edebiyatlı ve tatlı) **sözü seni hayran bırakmaktadır ve o,** (seni inandırmak için yemine başvurarak) **kalbinde olan** (inancıyl)**a** (sözünün birbirine uygun olduğuna dâir) **Allâh'ı şahit tutmaktadır. Hâlbuki o,** (sana ve İslâm'a karşı) **düşmanlığı en şiddetli olandır** ***/ düş manların en katısıdır /*****.**

İmâm-ı Süddî (Rahimehullâh)ın beyanına göre; bu âyet-i kerîme, Ahnes ibni Şürayk hakkında inmiştir. Şöyle ki; o çok tatlı dilli biriydi. Medine'de Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in yanına geldiğinde, kendisinin iltifat ve ikramına nail olmak için: "Ben İslâm'a girme niyetiyle geldim, Allâh-u Te'âlâ benim doğru olduğumu şüphesiz bilmektedir!" gibi sözler sarf ederek, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)i çok seven bir Müslüman olduğunu açıkladı. Gerçekte münafık olan bu kişi, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in huzurundan ayrıldığında, birtakım Müslümanların ekinlerine ve merkeplerine rastlayınca, eşekleri boğazladı ve ekinleri ateşe verdi.

205- (Bu münafık senin yanından) **döndüğünde** ***/ bir görev üstlendiğinde /*** **ise, orada fesat çıkartmak, ekini** (yakıp yıkmak) **ve** (hem insan hem de hayvan) **nesli**(ni) **helâk etmek için yer**(yuzün)**de koşturur.**

Oysa Allâh (bozgunculuk ve) **fesadı sevmez**(; bu tür kötülüklere rıza göstermez)**.**

206- Ona: "Allâh'tan kork (da bozgunculuk ve fesadı bırak)**!" denildiği zaman,** (kalbindeki kâfirlik) **günah**(ı) **sebebi ile izzet**(-i nefis ve cahilane kibir) **onu yakalar. Artık** (ceza olarak) **ona yeterli olacak şey cehennemdir! Ve andolsun ki; elbette o, ne kötü döşek olmuştur.**

207- İnsanlardan öylesi de vardır ki, Allâh'ın rızasını aramak için (cihat yolunda malını ve) **canını satmaktadır. Allâh da o kullara karşı Raûf'dur.** (Bu yüzden kendilerini cihatla mükellef tutarak böyle kârlı bir alışverişe muvaffak kılmış ve onları ne kadar esirgediğini göstermiştir.)

Ekseri rivayetlere göre bu âyet, Suheyb (Radıyallâhu Anh) hakkında nazil olmuştur, şöyle ki o; hicret yolunda peşine düşen müşriklere meydan okumuş, sonra Mekke'deki malının yerini söyleyerek onların ellerinden kurtulmuştu. Ayetin, müşriklerce idam edilip, günlerce darağacında bırakılan Hubeyb ile onu darağacından kurtarmaya gelen Zübeyr ibni Avvâm ve Mikdâd ibni Esved (Radıyallâhu Anhüm) hakkında nazil olduğu da mervîdir. Genel olarak; Allâh yolunda cihat ederken ve iyiliği emredip kötülükten nehyederken şehit edilen kıymetli zatlar hakkında nazil olmuştur. Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in hicrete çıkarken yatağına bıraktığı Ali (Radıyallâhu anh) hakkında indiği de rivayet edilmiştir. Kıssaların tafsilâtı için bakınız: Rûhu'l-Furkan: 2/469-474

208- Ey iman etmiş olan kimseler! (Emirlerime karşı itaat ve) **teslimiyete** (sadece görünüşte değil, içiniz ve dışınızla) **topluca girin!** ***/ İslâm****(î konular)****a bir bütün olarak girin*** *(de, dînî*

itibarHaber

*hükümler arasında ayrım gözetmeyin)**!** I*

(Emirler ve yasaklar arasında ayırım yapıp, işinize gelmeyeni terk ederek) **şeytanın izlerine uymayın. Çünkü şüphesiz o, sizin için apaçık bir düşmandır.**

209- Artık (davet edildiğiniz İslâm'ın hak olduğuna dâir) **apaçık deliller size geldikten sonra** (yine de İslâm caddesinden) **kayacak olursanız,** (şunu iyi) **bilin ki; şüphesiz Allâh** (intikam almaktan âciz kalmayan bir) **Azîz'dir;** (haksız yere intikam almayan bir) **Hakîm'dir.**

210- O (İslâm'a girmeyip kâfir ola)**nlar** (kıyamet günü belirecek) **gölge yapan birtakım bulutlar içinde Allâh'ın** (cezasının, azapla görevli) **meleklerle birlikte kendilerine gelmesinden ve o** (helâk edilme) **iş**(lerin)**in bitirilmiş olmasından başka bir şey beklemiyorlar.** (Hakikatte tüm işler Allâh-u Te'âlâ'ya aittir. Dünyada bazı işler kulların elinde gibi görülüyorsa da âhirette) **bütün işler ancak Allâh'a döndürülecektir.**

211- (Ey Nebiyy-i zî şân!) **İsrail oğullarına sor ki;** (İslâm dininin doğruluğuna dâir kendi kitaplarında) **onlara apaçık nice âyet vermişiz. Her kim Allâh'ın nimeti** (olan âyetleri)**ni kendisine geldikten sonra** (gizler ve bile bile) **değiştirirse, şüphesiz ki Allâh** (bu kişilere karşı) **azabı çok şiddetli olan bir Zât'tır.**

212- Kâfir olmuş kişilere o en alçak (ve âdî dünya) **hayat**(ı, Allâh-u Te'âlâ tarafından bir imtihan olmak üzere) **pek süslü** (ve cazip) **kılındı da,** (bu yüzden) **o iman etmiş olan** (Bilâl, Suheyb ve Ammâr (Radıyallâhu Anhüm) gibi fakir) **kimselerle alay etmektedirler. O** (şirkten ve günahlardan) **hakkıyla sakınmış olan** (mümin ve fakir) **kimseler ise, kıyamet günü onların üstündedirler.** (Zira kâfirler cehennemin dibinde yanarlarken, bu müttakî kullar cennetin yüksek derecelerine kavuşacaklardır.)

Allâh dilediklerini (iki cihanda da) **hesapsız olarak rızıklandınr.** (Demek ki; bazı kâfirlerin zengin, bazı müminlerinse fakir olmaları, iyilik ve kötülük alâmeti olmayıp, istidrac ve imtihan hikmetine dayalıdır.)

213- İnsanlar (Âdem ile İdrîs (Aleyhimesselâm) arasında geçen dönemde iyilik üzere ittifak etmiş) **tek bir ümmetti.**

Daha sonra (ayrılığa düştüklerinde) **Allâh** (inananları sevapla) **müjdeleyiciler ve** (kâfirleri azapla) **korkutucular olarak peygamberleri gönderdi ve kendisinde ihtilafa düştükleri** (dînî) **şeyler hakkında insanlar arasında hükmetmesi için, onlarla birlikte kitab**(lar)**ı hak**(kı beyan hikmeti) **ile indirdi.**

Kendilerine açık deliller geldikten sonra, aralarındaki kıskançlıktan dolayı o (hakkın anlaşılması)**nda ayrılığa düşmüş olanlar ise, yine o** (kitap) **kendilerine verilmiş olanlardan başkası değildi!**

Böylece Allâh iman etmiş olan kimseleri, o (Kitap ehli ola)**nların kendisinde ihtilaf ettikleri o hakk** (olan İslâm)**a Kendi izni**(; dilemesi ve bilgisi) **ile hidâyet etti. Allâh dilediğini** (, takipçisinin sapıtmayacağı) **dosdoğru bir yola hidâyet eder.**

İnsanların tek bir ümmet oluşu iki şekilde izah edilmiştir:

***a)** Hakiki din olan tevhid ve İslâm üzere ittifak etmiş olmaları ki, bu dönem hakkında birkaç rivayet vardır.*

1) Kal-ü Belâ'da Allâh-u Te'âlâ'nın ahdini kabul ettiklerinde,

2) Adem ile İdrîs (Aleyhimesselâm) arasındaki dönemde ki, Kabil ve ona uyan azınlık hariç, o zaman herkes meleklerle musafaha edecek derecede dinlerine bağlıydılar.

itibarHaber

3) Âdem ile Nûh (Aleyhimesselâm) arasındaki on asrın halkı, hak şerî'at üzereydiler.

4) Tufandan sonra yaşayanların hepsi Nûh (Aleyhisselâm)ın dini üzereydiler.

***b)** Cehalet ve kâfirlikte birleşmiş olmaları ki; bu hususta da iki rivayet vardır:*

1) İdris (Aleyhisselâm)ın göğe kaldırılmasının ardından Nûh (Aleyhisselâm) gönderilinceye kadar,

2) Nûh (Aleyhisselâm)ın vefatından sonra Hûd (Aleyhisselâm) gönderilinceye kadar.

214- (Ey Habîbimin Uhud'da ve Hendek'te sıkıntıya düşen ashabı!) **Yoksa siz, kendinizden önce geçmiş olan** (peygamberlerin ve arkadaş) **ların**(ın) **ilginç durumu** (ve karşılaştıkları zorlukların bir benzeri) **henüz size gelmemişken cennete girebileceğinizi mi sandınız?**

Onlara (fakirlik ve yoksulluk türünden birçok) **zorluklar ve** (hastalık, korku gibi büyük) **sıkıntılar isabet etmişti ve kendileri** (türlü türlü belâlarla) **sarsılmıştılar.** (Nihayet en çok sabır ve sebat gösteren kişi olduğu halde) **o** (zamanın) **peygamber**(i) **ve onunla birlikte iman etmiş olan kimseler bile**(, Allâh-u Te'âlâ'nın yardımının gecikmesini yine O'na şikâyet etmek üzere)**:**

"Allâh'ın yardımı ne zaman (gelecek)**?" demişlerdi.**

(İşte o zaman duaları kabul edilerek Allâh-u Te'âlâ tarafından kendilerine:) **"Dikkat edin! Allâh'ın yardımı gerçekten çok yakındır!"** (buyrulmuştu.)

215- (Habîbim!) **O** (Amr İbni Cemûh (Radıyallâhu Anh) gibi büyük servet sahibi ola)**nlar** (kime) **hangi şeyi infak edeceklerini sana soruyorlar. De ki:**

"(Az veya çok) **maldan harcayacağınız şey,** (öncelikle) **ana-babaya, en yakınlar**(ınız olan akrabay)**a, yetimlere, yoksullara ve yolda** (mağdur) **kalmışa aittir.** (Bu sayılanlara veya başkalarına) **hayırdan** (az çok) h**er ne yaparsanız, şüphesiz ki Allâh onu** (çok iyi bilen, dolayısıyla niyetlerinize göre size sevabınızı bolca verecek olan bir) **Alîm' dir."**

216- (Ey müminler! Kâfirlerle) **savaş, üzerinize** (farz olarak) **yazılmıştır. Oysa o sizin için istenmedik bir şeydir.**

Ama ola ki bir şeyi istemezsiniz de, o sizin için bir hayırdır. Olur ki bir şeyi de seversiniz, hâlbuki o sizin için bir şerdir. (Sizin için neyin faydalı, neyinse zararlı olduğunu) **Allâh bilir; sizler ise bilemezsiniz!**

217- (Habîbim! Bedir'den iki ay önce, haram aylardan biri olan recep ayının başında; Abdullah ibni Cahş (Radıyallâhu Anh)ın seriyyesine katılan Müslümanlar ve bundan zarar gören kâfirler) **sana o haram aydan; ondaki çarpışma**(nın sorumluluğun)**dan soruyorlar.**

De ki: "Onda savaşmak büyük (bir günah ve cürüm)**dür. Ama** (insanları) **Allâh'ın** (İslâm) **yolundan engellemek, O'nu**(; Allâh-u Te'âlâ'yı) **ve Mescid-i Harâm'ı**(n hürmetini) **inkâr etmek** (ve o kutsal mabedi gerçek sahipleri olan Müslümanlara yasaklamak)**, bir de ehlini oradan çıkarmak,** (İslâm seriyyesinin, cemâziyelâhirin sonu zannedip, haram olan recep ayının başında yaptıkları savaştan) **Allâh indinde daha büyük** (bir zulüm ve cürüm)**dür.** (Çünkü) **o** (kâfirlerin Müslümanlara yaptıkları işkence, sürgün ve Allâh'a ortak koşmak gibi) **fitne**(ler)**,** (Müslümanların, müşrik İbni Hadramî'yi yanlışlıkla) **öldürme**(lerin)**den daha büyüktür."**

Eğer (kâfirler) **güç yetirebilirlerse, onlar sizi dininizden döndürünceye kadar sizinle savaşır olmalarını sürdüreceklerdir.**

İçinizden her kim dininden döner ve kendisi kâfir olarak ölürse, işte sana! O (mürted ola)**nlar ki; yaptıkları** (işler) **dünyada da âhirette de boşa gitmiştir.** (Zira bu kişiler uhrevî sevaptan mahrum olacakları gibi, üstelik İslâm'ın sağladığı dünyevî menfaatlerini de kaybedeceklerdir.) **Ve yine işte sana! Onlar, ancak o** (cehennem) **ateşin**(in ayrılmaz)

itibarHaber

arkadaşlarıdır. Kendileri onun içinde ebedî kalıcılardır.

218- (Müşriklere saldıran Abdullah ibni Cahş seriyyesi, sadece günahtan kurtulmakla kalmayıp, üstelik sevap da kazanmışlardır, zira) **o kimseler ki iman etmiştirler,** (vatanlarından din için) **hicret etmiştirler ve Allâh yolunda** (müşriklerle) **cihat yapmıştırlar, işte sana!**

Gerçekten ancak onlar Allah'ın rahmetini umabilirler. (Çünkü) **Allâh** (kulların, ihtiyatı terk ederek yanlışlıkla yaptıklarını çokça bağışlayan bir) **Ğafurdur;** (kendilerini çok esirgediği için, ecir ve sevaplarını zayi etmeyecek bir) **Rahîm'dir.**

219- (Habîbim!) **Sana o şarap** (gibi akıl giderici) **ve kumar** (gibi mala zarar verici şeyler hakkında Allâh-u Te'âlâ'nın hükmünün ne olduğun)**dan soruyorlar.**

De ki: "O ikisinde(, kavga, çatışma, fuhşiyât ve yalan gibi fenalıklar, bir de aklı giderdikleri için telâfisi mümkün olmayan sayısız zararlar söz konusu olduğundan, kullanımlarında) **pek büyük bir günah vardır, fakat** (onlarda)**, insanlar için** (keyif ve lezzet, cesaret verme ve kolayca para kazandırma gibi çok cüzî ve kalıcı olmayan) **bazı faydalar da vardır.**

Ama o ikisinin (sabit) **günahı,** (ihtimalli) **faydalarından** (kat kat) **daha büyüktür."**

Yine o (Amr ibni Cemûh (Radıyallâu Anh) gibi büyük servete sahip ola)**nlar sana** (evvelce kime infakta bulunacaklarını sormuşlarken, bu sefer maldan) **neyi infak edeceklerini soruyorlar. De ki: "**(İhtiyaçtan) **fazlayı** (verin de, kendinizi muhtaç duruma düşürmeyin)**!"**

İşte sana! Böylece Allâh (sorularınıza cevap mâhiyetinde olan) **âyetleri size iyice açıklıyor, tâ ki siz** (delilleri ve hükümleri) **inceden inceye düşünebilesiniz.**

Câhiliyet devrinde Araplar içki ve kumara çok düşkün oldukları için bunların birden haram edilmesi, ilk anda birçoğuna İslâm'ı yaşanılmaz gibi gösterebileceğinden, bu alışkanlıkların peyderpey yasaklanması tercih edilmiştir. Böylece evvela; Nahl Sûresinin 67. âyet-i kerimesinde: "Hurma ve üzümden elde edilen ürünlerden sarhoşluk verecek raddeye gelmiş olanlar, (pekmez ve şıra gibi) güzel olan rızk"ın karşısında zikredilerek, Allâh tarafından hoş karşılanmadığına işaret edilmiş, sonra mealinde bulunduğumuz bu âyet-i kerîme indirilerek, birtakım kıymetsiz ve geçici faydalarına nazaran, zararlarının kat kat fazla olduğu sarahaten ifade edilmiştir. Bir sonraki kademede, Nisa Sûresinin 43. âyeti kerimesinin inzâliyle: "Sarhoş olarak namaza yaklaşmak" yasaklanmış, böylece beş vakit namazla mükellef olan müminlerin hayatının birçok safhasından içki uzaklaştırılmıştır. Nihâî mertebede ise; Mâide Sûresi 90 ve 91. âyet-i kerimelerinin gelişiyle: "İçki ve kumarın şeytan işlerinden ibaret birer murdar" oldukları bildirilerek bu konuya son nokta konmuştur. Bu hususta geniş malûmat için bakınız: Rûhu'lFurkan: 2/554-564

220- (Allâh-u Te'âlâ size içki ve kumar hakkındaki hükmünü bu suretle açıklıyor ki,) **dünya ve âhiret** (meseleleri) **hususunda** (iyice düşünüp, en faydalı olan şeyleri tercih edesiniz ve zararı, faydasından çok olan şeyleri bırakasınız)**!**

(Habîbim! Yetim malı yiyenleri tehdit eden âyetleri duyanlar korkuya kapılarak) **sana yetimler**(in mallarıyla ilgilenmelerinin hükmün)**den soruyorlar.**

De ki: "Onlar(ın malları) **için bir düzeltme yapmak** (niyetiyle yetimlerle içli dışlı olmak, kendilerinden uzak durmaktan) **daha iyidir.**

Eğer kendileriyle (içli dışlı bir halde) **karışık yaşarsanız, zaten** (onlar) **sizin** (din) **kardeşleriniz** (olduklarından, kendilerinden uzak durmamanız münasip)**dir. Allâh** (onlarla) **bozguncu ola**(rak irtibat kura)**nı, düzeltici** (olma niyetiyle ilgilenen)**den seçecek** (ve herkese karşılığını verecek)**tir. Allâh** (yetimlerle içli dışlı olmanızı tamamen yasaklayarak sizi zora sok-mak) **dileseydi elbette sizi meşakkate düşürürdü. Şüphesiz ki Allâh** (kullarına zor şeyleri teklif etme gücüne sahip bir) **Azîz'dir;** (ama onlara güçlerinin yetmeyeceği şeyleri

itibarHaber

yüklemeyecek derecede hikmete sahip bir) **Hakîm'dir."**

221- (Ey inananlar! Allâh'a) **şirk koşan kadınları, kendileri îman edinceye kadar nikahlamayın! İmanlı bir câriye** (ile evlenmek)**,** (güzelliği) **sizi hayran bırakmış olsa da,** (hür olan) **bir müşrike** (ile evlenmek)**den elbette daha iyidir.**

Şirk koşan erkekleri de, kendileri iman edinceye kadar (Müslüman hanımlarla) **evlendirmeyin.**

İmanlı bir köle (ile evlenmek, yakışıklılığı ve zenginliği) **sizi hayran bırakmış olsa da,** (hür olan) **bir müşrik**(le evlenmek)**den elbette daha iyidir.**

(Zira) **işte sana! O** (şirk koşan erkek ve kadı)**nlar o** (cehennem) **ateş**(ine sürükleyen kâfirliğ)**e çağırmakta** (olduklarından, akrabalık irtibatına elverişli olmayan bir konumda)**dırlar.**

Allâh ise, (müminlerle akrabalık kuranları) **Kendi izni**(, muvaffak kılması ve kolaylaştırması) **ile cennete ve mağfirete** (kavuşturan inanç ve amellere, o imanlı kullar sayesinde) **davet etmektedir.**

Bir de O, (emir ve yasaklarını bildiren delil ve) **âyetlerini insanlara çokça beyan etmektedir, tâ ki onlar** (akıllarına yerleştirilmiş bulunan, o faydalıyı tercih melekesiyle) **iyice düşünebilsinler!**

222- (Habîbim! Hayız olan kadınlarla birlikte oturmama ve yiyip içmeme şeklindeki câhiliyet âdetlerin den etkilenenler) **sana hayız** (halindeki kadınlara nasıl davranacakların)**dan soruyorlar. De ki:**

"O(, sahibine zorluk, yakınındakine de sıkıntı veren) **bir eziyettir. Artık hayız zamanında kadınlardan uzak durun ve kendileri temizleninceye kadar onlara** (cinsî manada) **yaklaşmayın! İyice temizlendiklerinde ise, Allâh'ın** (helâl kılıp) **emretmiş olduğu yön** (olan; döl yataklarının bulunduğu ön cihet)**den onlara gelin!**

Şüphesiz ki Allâh (herhangi bir günah işlediklerinde) **çokça tevbe edenleri de sev**(ip affed)**er,** (kadınlarla ters ilişkiye girmek ve hayızlıyla cima etmek gibi pis işlerden) **tamamen temiz kalanları da /** *(su ile)* ***iyice temizlenenleri de*** **/ sever** (ve mükâfatlandırır)**."**

223- Kadınlarınız sizin (evlat yetiştirmeniz) **için bir ekim** (yeri)**dir.**

Öyleyse (eşlerinize makattan yaklaşmayıp) **ekim** (mahall)**iniz** (olan ön cihet)**e** (ayakta, yan yatarak ve sırt üstü) **dilediğiniz şekilde varın ve kendileriniz için**(Allâh-u Te'âlâ'ya sâlih ameller sunup) **takdimde bulunun!**

(Bu cümleden olarak İslâm'a faydalı nesiller yetiştirmek için çocuk talep edin ve cima ederken besmele çekmeyi ihmal etmeyin!) **Allâh'tan hakkıyla sakının** (da, yasaklarına karşı cüretkâr olmayın) **ve** (şunu iyi) **bilin ki siz gerçekten O'na kavuşacak kimselersiniz!** (Ey Rasûlüm! Gerçek manada inanan ve inandığı gibi yaşayan) **o müminleri böylece** (sonsuz nimetlerle) **müjdele!**

224- (Bazı kimseler çeşitli sebeplerden, yakınlarıyla konuşmamaya ve onlara iyilik yapmamaya yemin ettikleri gibi, siz de: "Vallâhi şu akrabamızdan yardımı keseceğiz!" şeklindeki) **yeminleriniz yüzünden, iyilik yapmanıza,** (sıla-i rahmi kesmek gibi yasaklardan) **iyice sakınmanıza ve insanlar arasında ıslahta bulunmanıza Allâh** (adın)**ı bir engel kılmayın!** (Böyle yaptıysanız da, yemin keffâreti vererek o yemininizi bozun ve hayırlı olanı yapın!) **Allâh** (yeminleriniz dâhil, her sözünüzü çok iyi işiten bir) **Semî'dir;** (varlık sahasına çıkan her şeyi, özellikle yemin ederken taşıdığınız niyetleri hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

225- (Yanılma ve yanlış anlama yüzünden, doğru sanıp da yaptığınız) **yeminlerinizdeki lağiv sebebiyle Allâh sizi**(, herhangi bir keffâretle sorumlu tutup) **cezalandırmaz velâkin** (bile bile

itibarHaber

yemin etmeniz durumunda) **kalplerinizin kazanmış olduğu** (günaha azmetme gibi kötü) **şeyler yüzünden sizi cezalandırır. Allâh** (yanılarak yaptığınız yeminlerin sorumluluğunu çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur;** (kasıtlı yaptığınız yeminlere ise hemen ceza vermeyip, tevbe etmenizi bekleyen bir) **Halîm'dir.**

226- Kadınlarından (uzaklaşıp, onlarla cima etmeyeceklerine dâir yemin ederek) **îlâ yapan kimseler için,** (cima etmeden) **dört ay bekleme** (hakkı) **vardır.** (Bu müddet zarfında eşine geri dönmeye veya boşamaya zorlanamazlar.) **Eğer** (bu aylar içinde yeminlerini bozup, hanımlarıyla cima etmeye) **dönerlerse, şüphesiz ki Allâh** (keffaret vermeleri halinde, yemin bozma günahlarını çokça affeden bir) **Ğafûr'dur;** (eşine zarar verme günahından tevbe etmek isteyen kişilere çok acıdığından, onlara keffareti meşru kılan bir) **Rahîm'dir.**

227- Eğer boşamaya karar verirler (de, bu müddet zarfında cima etmeyip, sürenin bitimini beklerler)**se, şüphesiz ki Allâh** (yeminlerini çok iyi duyan bir) **Semî'dir;** (boşama niyeti taşıyıp taşımadıklarını hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

Câhiliyet devrinde, karısından istediği bir şeyi elde edemeyen erkekler, ona birkaç sene yaklaşmayacaklarına yemin ederler. böylece kadını ne dul, ne evli bir halde bırakarak zarara uğratırlardı. İslâm geldiğinde bu âyet-i kerîmenin inzâliyle, bu konudaki en uzun süre dört ayla sınırlandı ve bu zaman zarfında cima ederek yeminini bozanların, keffaret vermeleri durumunda günahlarının bağışlanacağı vaat edildi. Ancak dört ay geçip de, mümkünse cima etmek, değilse söz vermek suretiyle eşine dönmeyenlerin hanımları, Hanefî mezhebine göre; (yeni bir nikâh kıyılmadan birleşilmesi caiz olmayan) bir talâk-ı bâin ile boş olur.

228- (Eşleri tarafından) **boşanmış** (hür) **kadınlar**(, kendileriyle cima edilmiş olmaları ve hayız görür durumda bulunmaları şartıyla)**, üç hayız** (ve temizlenme müddetince evlenmeksizin) **kendi kendilerine beklerler.**

Allâh'ın, rahimlerinde yaratmış olduğu (çocuk ve hayız gibi) **şeyleri gizlemeleri kendileri için helâl olmaz. Eğer onlar Allâh'a ve o son güne inanıyor olduysalar**(, böyle bir şey yapmazlar, çünkü Allâh'a ve âhirete iman, bu gibi büyük günahlara karşı cesareti kırar)**! İşte sana! Şayet** (koca dönmek istediği halde kadın aksilik ederse,) **onların kocaları** (da, eşlerine zarar vermek gibi kötü bir niyet taşımayıp, aralarında) **bir düzeltme yapmak isterlerse, bu** (üç hayızlık iddet müddeti zarfı)**nda kendilerini** (nikâhlarına) **döndürmeye tamamen hak sâhibidir**(ler, bu nedenle erkeğin sözü kadınınkine tercih edilir. Ama bu müddet geçip eşlerine ric'at etmemeleri durumunda bir talâk kesinleşmiş olacağından, erkeğin, kadını nikâha zorlama hakkı kalmaz)**.**

O (kadı)**nların üzerlerinde** (erkeklere ait) **bulunan** (haklar)**ın bir benzeri,** (dînen ve örfen kabul edilen) **ma'rûf** (yol) **ile o** (kadı)**nlar lehine** (erkekler üzerinde bir mesuliyet olarak) **mevcuttur.** (Bu nedenle kadının, kocasının meşru emir ve yasaklarına boyun eğip itaat etmesi gerektiği gibi. erkeğin de, kadına ait mehir, nafaka, güzel geçim ve zarardan koruma haklarını gözetmesi gerekir.)

Erkekler içinse, onlara karşı (hak ve fazilette) **üstün bir derece vardır. Allâh** (hiçbir hükmüne itiraz edilemeyecek kadar güçlü bir) **Azîz'dir;** (doğru ve güzel olandan başkasını emretmeyen bir) **Hakîm'dir.**

Erkeğin şahitliğinin iki kadına denk olması, mirastan tam hisse alması, diyet ödemekle mükellef tutulması, öldürülmesi halinde diyetinin tam olması, imamlık ve kadılığa seçilmesi, karısını boşayabilmesi, ric'î talâkla boşadığında geri alabilmesi, üstüne evlenebilmesi gibi konular, bu "Üstün derece" nin izahına birer örnek teşkil etmektedirler. (Beyzâvî, Nesef,. Hâzîn, Âlûsî)

229- (Şerî'ata göre dönüşü mümkün olan) **boşama,** (câhiliyet devrinde olduğu gibi yüzlerce

itibarHaber

kere tekrarlanmayıp ancak) **iki defadır; ondan sonra** (kocanın yapması gere ken;) **ya** (dönüş yapıp) **ma'rûf** (ve güzel geçim) **ile** (eşini nikâhında) **tutmak veya** (dönüş yapmayıp ya da üçüncü talâkı verip) **iyilikte bulunarak** (ve zarara uğratmayarak) **salıvermektir.** (Ey yöneticiler! Size başvurulduğunda) **onlara** (mehir olarak) **vermiş olduğunuzdan**(, kocanın) **en ufak bir şeyi dahi** (geri) **alma**(sına dâir kararda bulunma)**nız sizin için helâl olmaz! Ancak** (karı-kocadan) **her ikisinin, Allâh'ın**(, evlilik haklarıyla alâkalı) **sınırlarını hakkıyla tatbik edemeyeceklerinden korkmaları** (durumu) **müstesna!** (Ey hâkimler!) **Eğer o ikisinin Allâh'ın hududunu hakkıyla yerine getiremeyeceklerinden korkarsanız,** (kocasının kendisini boşaması için, kadının) **kendisini fidye olarak verdiği şey hususunda**(; hul' bedelini alıp vermelerinde) **ikisi üzerine de hiçbir günah yoktur.**

İşte sana! (Yemin, îlâ, talâk ve hul' gibi) **bun**(ca İlâhî kanun)**lar Allâh'ın sınırlarıdır, artık bunları aşmayın! Her kim Allâh'ın hududunu geçerse, işte sana! Ancak onlar** (nefislerine) **zulmedenlerin ta kendileridir!**

230- (Ayrı ayrı veya bir anda iki defa boşama yapmış olan kişi) **sonra eğer** (üçüncü kere de) **onu boşarsa, artık o, bundan sonra o** (kocası)**ndan başka bir eşle evten**(ip bir leş)**medikçe o** (eski kocası)**na helâl olmaz. Şayet o** (ikinci koca) **da onu boşar ve o** (önceki eşlerin her) **ikisi** (bu sefer) **Allâh'ın** (evlilikle alâkalı) **hududunu hakkıyla tatbik edebileceklerini zan** (ve ümit) **ederlerse,** (o zaman) **o ikisinin birbirine dönmelerinde ikisi üzerine de hiçbir günah yoktur. İşte sana! Bunlar Allâh'ın** (karı-koca hakkında ortaya koyduğu) **hudududur ki, bil**(diğiyle amel et)**mekte olan bir toplum için bunları iyice açıklamaktadır.**

231- Kadınları boşadığınız zaman, onlar da (iddet bekleme) sürelerinin **sonuna yaklaştıklarında, artık** (dönüş yapıp) **onları bir ma'rûf** (ve iyi niyet) **ile tutun, ya da** (iddetleri bitinceye kadar kendilerine dönmeyip, zararsız olduğu) **bilinen bir yol ile onları salıverin.** (Süreyi uzatıp, onları boşanmak için para verme mecburiyetinde bırakma niyetiyle dönüşünüzü iddetlerinin bitimine kadar geciktirerek) **zarar vermek için onları tutmayın, neticede zulmetmiş olursunuz! İşte sana! Her kim bunu yaparsa, muhakkak ki o,** (canını cehenneme arz ederek) **nefsine zulmetmiş olur.**

Allah'ın (evlenip, boşanma gibi ciddiye alınması gereken) **âyetlerini**(, kendilerinden yüz çevirip hafife almak suretiyle) **bir eğlence** (vesilesi) **edinmeyin! Allâh'ın, üzerinizde bulunan** (bunca) **nimetini** (, özellikle de; İslâm'a hidâyet ve Muhammed (Aleyhisselâm)a verilen nübüvvet gibi nimetlerini) **ve kendisiyle size vaaz etmek üzere, size indirmiş olduğu Kitap ve hikmeti**(; Kur'ân ve Sünneti) **hatırlayın** (da, onlarda bulunan vaazlardan öğütlenerek ve emirlerini tutup yasaklarından kaçarak şükrünüzü îfa edin)**!**

(Emir ve nehiylerine karşı gelme hususunda) **Allâh'tan hakkıyla sakının ve** (iyi) **bilin ki şüphesiz Allâh** (günahlardan ve sevaplardan gizli açık yaptığınız) **her şeyi** (hakkıyla bilen ve karşılığını verecek olan bir) **Alimdir!**

232- Kadınları (bir veya iki talâkla, dönüşü mümkün olacak şekilde) **boşadığınız zaman, onlar da** (iddet bekleme) **sürelerinin sonuna ulaştıklarında,** (denklik arama, mehr-i misil ödeme gibi, dînen ve örfen) **güzel bilinen bir yolla aralarında karşılıklı olarak razı oldukları zaman,** (ey veliler!) **artık onları** (eski) **eşleriyle evlenmelerinden engellemeyin.**

İşte sana! Bu (hüküm) **ki; içinizden Allâh'a ve o son güne inanmakta bulunmuş olan kimseye bununla vaaz edilmektedir.** (Gerçi bu vaazlar herkese yapılmaktaysa da, imansızlar Allâh-u Te'âlâ'ya karşı saygı duymadıkları ve azabından korkmadıkları için, bu emirleri sadece inananlar tutar.)

İşte size! Bu (anlatılanlarla amel etmeniz)**, kendiniz için daha faydalı ve bereketli, bir de** (günah kirlerinden) **daha fazla temizleyicidir.** (Fayda ve zararın nerede olduğunu) **Allâh bilir,**

itibarHaber

sizler ise bilemezsiniz! (O halde dünya ve âhiret menfaatlerinizi temin için O'nun emirlerine uymaktan başka çareniz yoktur!)

233- Doğuran kadınlar, emzirmeyi tamamlatmak isteyen (bir baba) **için, çocuklarını tam olarak iki sene emzirirler. O** (doğura)**nların yiyecek ve giyecekleri,** (israf ve kısıtlama olmaksızın, dînen ve örfen) **iyi bilinen bir yolla, doğum kendisi için yapılmış olan** (baba) **üzerinedir.** (Çünkü) **hiçbir nefis gücünden başkasıyla mükellef tutulmaz. Hiç bir anne, çocuğu sebebiyle** (kocasına), **doğum kendisi için yapılmış olan** (baba) **da, çocuğu yüzünden** (eşine) **zarar vermesin!** (Kimse kimseye gücünün yetmeyeceği şeyler teklif ederek birbirini zarara sok masın!) / ***Hiçbir anne çocuğu sebebiyle, doğum kendisi için yapılmış olan*** *(baba)* ***da, çocuğu yüzünden zarara uğratılmasın!*** /

İşte sana! (Babanın ölümü durumunda, ona) **vâris olan üzerine de,** (sağlığında babanın yapması gereken) **o şeyin bir misli gerekir**(, bundan dolayıdır ki, annenin yiyecek ve giyeceğini babanın malına mirasçı olanlar temin edecektir)**.**

Eğer (anne-babadan) **her ikisi, kendilerinden** (kaynaklanan) **karşılıklı bir rıza ve** (çocuğun genel durumu hakkında**) iyi bir istişareden dolayı** (çocuğu sütten) **kesmek isterlerse, her ikisi üzerine de** (bunda) **hiçbir günah yoktur.** (Ama tek taraflı istek, bazen annenin bıkmasından, bazen de babanın pintiliğinden kaynaklanacağından, iki tarafın rızası ve iyi bir danışma şarttır.)

Şayet çocuklarınızı (sütannelere) **emzirtmek isterseniz,** (ücret olarak) **ver**(mek iste)**diğiniz şeyi iyi bilinen bir yol** (olan gönül hoşluğu ve güzel söz) **ile** (sütannelere) **teslim ettiğiniz zaman, üzerinize hiçbir günah yoktur.** (Çocuklar ve sütanneler hakkındaki hükümleri muhafaza hususunda) **Allâh'tan hakkıyla sakının ve bilin ki; şüphesiz Allâh yapmakta olduğunuz şeyleri** (hakkıyla gören ve bu yüzden size karşılığınızı tastamam verecek olan bir) **Basîr'dir.**

234- İçinizden o kimseler ki ölmüşler de (arkalarına) **eşler bırakmışlardır, o kadınlar** (evlenmeksizin) **kendi kendilerine dört ay on** (gün) **beklerler.** (Ey veliler ve yöneticiler! O kadınlar iddet) **müddetlerinin sonuna ulaştıklarında ise**, (nişanlanmayı çıtlatma amacıyla süslenme, koku sürme ve iddet bekledikleri evden çıkma gibi, şerî'at tarafından) **iyi bilinen bir yolla kendileri hakkında yaptıkları şeyler hususunda üzerinize hiçbir günah yoktur.**

(Zira iddet müddeti içinde kendilerine haram edilmiş olan bu gibi şeyler, iddet bitiminde onlara helâl olur. Ama İslâm'ın reddettiği şekilde; kapalı bir yerde bir erkekle tek başına kalarak halvet yapmaya veya nikâh dışı ilişkilere girmeye kalkışırlarsa, o zaman gücü yeten herkesin onları engellemesi gerekir, aksi takdirde günahkâr olurlar.) **Allâh yapmakta olduklarınızı**(n içyüzünü hakkıyla bilen bir) **Habîr'dir.**

235- (Ey evlenme niyetinde olan erkekler! Vefat iddeti bekleyen) **kadınları istemekle alâkalı** (olarak: "Ben evlenmek istiyorum!", "Ben şu vasıflarda bir hanım arıyorum!" "İsterdim ki; Allâh-u Te'âlâ bana sâliha bir hanım nasip etse!" gibi, üstü kapalı şekilde)**, kendisiyle** (çıtlatma yollu) **tariz yapmış olduğunuz şeylerde veya** (açıkça yahut işaretle belirtmeyip, iddet bitiminde kendileriyle evleneceğinize dâir) **içlerinizde gizlemiş bulunduğunuz şeylerde sizin üzerinize hiçbir günah yoktur.**

Allâh sizin onları (unutamayıp) **ileride mutlaka hatırlayacağınızı bilmiştir.** (Bu durumda onlardan bahsedebilirsiniz.) **Velâkin** (meşru olduğu) **bilinen bir sözü söylemeniz dışında**(, cima gibi) **gizli bir şeyi kendileriyle vaatleşmeyin.** (İddet müddetiyle ilgili) **o yazı, süresinin sonuna ulaşıncaya dek nikâh bağın**(ı bağlamay)**a azmetmeyin.**

İçlerinizde bulunan (yasak azim ve kasıtlar)**ı Allâh'ın şüphesiz bilmekte olduğunu** (iyice) **bilin de O'n**(a isyan)**dan hakkıyla sakının!**

Yine bilin ki şüphesiz Allâh(, kötü niyetler taşırken, Kendisinden korkarak vazgeçenlerin

itibarHaber

günahlarını çokça bağışlayan bir) **Ğafûr'dur;** (suç işleyenlere acele ceza vermeyip, tevbe fırsatı tanıyan bir) **Halîm'dir.**

236- Kadınları, henüz kendilerine (cima yoluyla) **temas etmediğiniz yahut kendileri için bir mehir tayin etmediğiniz müddet zarfında boşarsanız, üzerinize** (mehir icabı hususunda) **hiçbir ve bal yoktur.** (Bu durumda onları boşarsanız,) **kendilerini** (dine ve örfe göre) **güzel bilinen bir yolla** (zulüm ve zarara kaçmadan) **tam bir meta'landırmayla faydalandırın! Geniş imkân sahibine kendi gücü** (kadar)**, darlık sahibine de kendi imkânı**(na göre vermesi) **gerekmektedir.** (Böyle kadınlara mehir vermeniz gerekmediğinden, maddî imkânınız nispetinde hediye cinsinden; dışa giyinilecek çarşaf, iç elbisesi ve başörtüsü gibi şeyler vermeniz vaciptir.)

(Boşanan kadınları bu şekilde faydalandırmak, emre imtisal ederek hem kendilerine, hem de boşadıkları kadınlara) **iyilik yapa**(cak ola)**n kimseler üzerine bir hak olarak** (terettüp etmiştir)**!**

237- O (boşadığınız kadı)**nlar için** (evvelce) **gerçekten bir mehir tayin etmiş bulunduğunuz halde, eğer onlara** (cima yoluyla) **temas etmeden önce kendilerini boşarsanız;** (o zaman vermeniz gereken miktar, mehir olarak) **tayin etmiş olduğunuz şeyin yarısıdır.**

Ancak o (boşanan kadı)**nların**(, alacakları yarı hakkı) **bağışlamaları yahut nikâh bağı elinde bulunan** (kocan)**ın**(, vermesi gerekmeyen diğer yarıyı önceden verdiyse geri almayarak, değilse fazladan vererek) **bağışlaması müstesna!**

Zaten (hakkınızı sonuna kadar almaktansa) **bağışlamanız takvâya daha yakındır.**

Aranızda (erdemli davranışı ve) **iyiliği unutmayın** (da birbirinize lütuflarda bulunun ve güçlüyken bağışlayın)**.**

Şüphesiz ki Allâh yapmakta olduğunuz (ihsan ve lütf)**u** (çok iyi gören ve karşılığını tastamam verecek olan bir) **Basîr'dir.**

238- O (farz) **namazlara ve** (aralarındaki) **orta namaza** (vakti vaktine, tüm şart ve rükünlerini yerine getirerek) **devam edin!**

(Namazda) **Allâh için** (itaat, huşu' ve zikirde bulunmak suretiyle) **kunût ediciler olarak ayakta durun!**

"Orta namaz"; İmam-ı A'zam (Radıyallâhu Anh) ve cumhura göre, "İkindi namazı" ise de, farklı yedi görüş için bakınız! Rühu'l Furkan: 2/ 710-717.

239- Eğer (harp ve su baskını gibi tehlikeler yüzünden) **korkar** (da, ayakta sakince namaz kılma imkânı bulamaz)**sanız, o zaman yürüyücüler yahut** (bir şeye) **biniciler olarak** (kıbleye yönelme şartından muaf bir şekilde kılın, hiçbir halde namazı bırakmayın)**!** (Tehlikelerden) **emin olduğunuzda ise,** (Kur'ân'dan önce, korku ve emniyet halindeki namazlar konusunda) **bilmez olduğunuz şeyi size öğrettiği gibi, Allâh'ı zikredin** (ve emniyet halinde kılmanız gereken şekliyle namazı eda edin)**!**

240- İçinizden o kimseler ki ölecekler de (arkalarına) **eşler bırakacaklardır, eşleri için bir yıla kadar** (evlerinden) **çıkarılmaksızın,** (bıraktıkları maldan) **bir faydalandırma vasiyetiyle** (vasiyette bulunmaları kendilerine farz kılınmıştır)**!**

(Ey ölünün velileri ve yöneticiler!) **Eğer o** (kadı)**nlar** (bu müddet zarfında evlenme veya başka nedenlerle kendiliklerinden kocalarının evinden) **çıkarlarsa,** (yası bırakıp süslenme ve nişanlanmayı çıtlatma gibi,) **kendileri hakkında yapmış oldukları** (iyi bilinen) **ma'rûf bir şey hususunda sizin üzerinize hiçbir günah yoktur.** (Çünkü bu durumda nafaka haklarını kendileri düşürmüşlerdir.) **Allâh**(, hükmüne muhalefet edenden intikam alan bir) **Azîz'dir;**

itibarHaber

(koyduğu hükümlerde kullarının yararını gözeten bir) **Hakîm'dir.**

İslâm'ın bidayetinde bu âyetin hükmü geçerliyken, daha sonra inen Nisa Sûresi'nin: 12. âyetinde; "Çocuklu ve çocuksuz kadınlara kocalarının malından; dörtte bi, sekizde bir gibi haklar" tanınmasıyla bu vasiyetin farziyeti neshedilmiştir. Ayrıca Bakara Sûresi'nin: 234. âyetinde; "Kocası ölen kadınların dört ay on gün beklemesi gerektiği" bildirilerek, "Bir sene bekleme" hükmü kaldırılmıştır. Okunuşta önce olan 234. âyet iniş sırasında bu âyetten sonradır. Nitekim Bakara Sûresi'nin: 142. ve 144. ayetleri İncelendiğinde, inişi sonra olan bazı âyetlerin okunuşunun önce olduğu görülecektir.

241- (Kendileriyle cima edilmiş edilmemiş, mehri belirli ve belirsiz, kocaları tarafından) **tüm boşanan kadınlar için,** (iddet müddetleri zarfındaki geçimleriyle ilgili, dîne ve akla uygun olarak) **iyi bilinen bir yolla**(, bazısı vacip, bazısı müstehap olarak) **bir faydalanma** (hakkı) **vardır.** (Bu, şirk ve günahlardan) **hakkıyla sakınan kimseler üzerine** (ödenmesi yakışan) **bir hak olarak** (yazılmıştır)**!**

242- İşte sana! Allâh size (iki cihanda muhtaç olduğunuz şeyleri bildiren) **âyetlerini böylece tamamen açıklıyor, tâ ki siz** (din ve dünyanızın düzeniyle alâkalı farzları ve hükümleri) **anlayasınız!**

243- (Ey muhatap!) **Kendileri binler**(ce kişi) **oldukları halde,** (salgın hastalığa yakalanma korkusuyla) **ölümden sakınmak için yurtlarından çıkmış olan o kimseleri gör**(müş gibi bil)**medin mi? İşte Allâh onlara: "Ölün!" buyurmuş,** (o anda tek bir kişinin ölümü gibi hep birlikte ölmüşler,) **sonra da** (Allâh'ın kaza ve kaderinden kaçış olmadığını bilip ibret almaları için) **onları diriltmişti. Şüphesiz ki Allâh** (bu nimete mazhar olan ve ibret almaları için bu kıssayı duyan**) tüm insanlara karşı elbette pek büyük bir fazl**(-u kerem) **sahibidir.** (Bu durumda herkesin O'nun bu iyiliğine şükretmesi gerekir) **velâkin insanların çoğu** (gerektiği şekilde O'na) **şükretmezler.**

244- (Ey Müslümanlar! Madem ki, kaçışla kurtuluş olmadığını anladınız, öyleyse) **Allâh yolunda** (O'nun düşmanlarıyla) **savaşın ve** (yakînen) **bilin ki; şüphesiz Allâh** (cihattan geri kalanların caydırıcı laflarını da, cihada çıkanların teşvik edici sözlerini de çok iyi duyan bir) **Semî'dir;** (herkesin içinde gizlediği niyetleri de çok iyi bilen ve karşılığını verecek olan bir) **Alîm'dir!**

245- Kimdir işte o (yiğit) **kimse ki;** (ihlâs ve gönül hoşluğuyla dinî hizmetlere harcayarak ve borç isteyene faizsiz para vererek) **güzel bir ödünçle Allâh'a borç verir de, O da kendisi için o** (bağışta bulunduğu)**nu birçok katlara katla**(yarak artırı)**r? Allah** (rızkı dilediğine) **daraltır ve** (istediğine) **geniş yapar! Zaten siz ancak O'n**(un mânevi huzurun)**a döndürüleceksiniz.** (İşte o zaman yaptıklarınızın karşılığını göreceksiniz!)

246- (Ey öncekilerin tarihlerini bilen kişi!) **Mûsâ**(nın vefatın)**dan sonraki o İsrâîloğullarından olan ulu kişileri görmedin mi? Hani onlar kendilerine özel**(likle gönderilmiş) **olan** (Şem'ûn adındaki) **bir peygambere: "Bizim için bir hükümdar tayin et de,** (onunla birlikte) **Allâh yolunda savaşalım!" demiş lerdi de, o:**

"Ya üzerinize savaş (farz olarak) **yazılır da siz savaşmamaya yanaşırsanız**(, o zaman ne olacak)**?" demişti.**(Bunun üzerine) **onlar "Gerçekten biz yurtlarımızdan ve oğullarımızdan** (uzaklaştırılıp) **çıkarılmışken, bizim için ne** (sebep) **vardır ki Allâh yolunda savaşmayalım?!" demişlerdi.**

Fakat üzerlerine savaş (farz olarak) **yazılınca, içlerinden pek azı müstesna onlar**(ın ekseriyeti muharebe sözlerinden) **dönüvermiştiler. Allâh ise o** (söz bozan) **zâlimleri** (çok iyi

itibarHaber

bilen bir) **Alîm'dir.**

247- Peygamberleri onlara: "Şüphesiz Allâh (bu isteğinize karşılık) **bir hükümdar olarak muhakkak size Tâlût'u gönderdi!" demişti. Onlar: "Biz** (saltanat ve) **mülke ondan daha lâyık iken ve kendisine maldan bir genişlik verilmemişken, onun için bizim üzerimize mülk** (ve hâkimiyet) **nasıl olabilir?" demişlerdi. O** (peygamberleri de onlara)**: "Şüphesiz ki Allâh onu sizin üzerinize** (birtakım meziyetlerle) **seçmiş ve hem ilimde, hem cisimde**(, özellikle de harp bilgisi açısından, ayrıca boy bos, güç, kuvvet ve güzellik hususunda) **genişlik bakımından ona fazlalık vermiştir.** (Hâkimiyet ve yöneticilik babadan atadan verasetle olacak şey değildir.) **Allâh mülkünü dilediğine verir.** (Zira) **Allâh**(, fakir ve imkânsız kullarını zengin ve hâkim edecek derecede lütuf ve İhsanı geniş olan bir) **Vâsi'dir;** (mülk ve saltanata kimin daha lâyık olduğunu belirleyecek üstün ilme sahip bir) **Alîm'dir." demişti.**

248- (Tâlût'un Allâh tarafından seçildiğine dâir kendisinden bir alâmet istemeleri üzerine) **peygamberleri de onlara: "Gerçekten onun mülkünün âyet** (ve alâmet)**i; kendisini meleklerin taşımakta olduğu o Tâbût'un size gelmesidir ki,** (savaşlarda kaçmamanız için) **onda Rabbinizden** (gelen) **bir sekînet**(; huzur ve güven)**, bir de Mûsâ ailesi ile Hârûn ailesinin bırakmış olduğu şeylerden bir kalıntı vardır** (ki onlar da; Tevrat levhaları, Mûsâ (Aleyhisselâm)ın asası, giysileri ve papuçları, bir de Hârûn (Aleyhisselâm)ın sarığı gibi mukaddes emanetlerdir)**. İşte sana! Şüphesiz ki bu** (Tâbût'un tekrar size rucûu)**nda sizin için** (Tâlût'un hükümdarlığına dâir) **elbette büyük bir âyet bulunmaktadır. Eğer siz** (bu söylediklerime) **inanan kimseler olduysanız** (bu Tâbut size gelecektir)**!" demişti.**

Mûsâ (Aleyhisselâm)ın vefatının ardından İsrâîloğulları içinde Yûşa' (Aleyhisselâm), ondan sonra Kâlib (Aleyhisselâm), onun peşine de Hizkîl (Aleyhisselâm) peygamber olarak Mûsâ (Aleyhisselâm) in yerine geçip, Allâh-u Te'âlâ'nın emirlerini ve Tevrât'ın hükümlerini işlettiler. Hizkîl (Aleyhisselâm)dan sonra İsrâîloğullarında birçok olaylar çıktı ve Allâh'ın ahdini unutarak putlara tapmaya başladılar. Sonra Allâh-u Te'âlâ İlyas (Aleyhisselâm)ı, onun ardından da Elyesa' (Aleyhisselâm)ı gönderdi. Onun vefatından sonra türeyen kötü döller çok büyük günahlara düştüler O sırada Mısır'la Filistin arasındaki sahil şeridinin sakinleri olan ve kendilerine Amâlika denen Câlût'un kavmi İsrâîloğullarına saldırıp onları mağlup ederek birçok topraklarını aldılar, zürriyetlerinin ekserisini esir ettiler, kraliyet ailesinden dörtyüzkırk adet erkek çocuğu esir alıp Yahudileri cizyeye bağladılar ve Tevrât'larını ellerinden aldılar. Hâsılı; İsrâîloğulları onların elinden çok çekti. O sırada işlerini idare edecek bir peygamberleri de yoktu. Nübüvvet soyu tümüyle helâk olmuş, ancak bir hamile kadın kalmıştı. Derken o kadın bir oğlan çocuğu doğurup ona İşmevîl adını verdi. O çocuk büyüdüğünde annesi onu Beyt-i Makdis'de Tevrât öğrenmesi için ulemâdan birisinin terbiyesine ısmarladı. Çocuk bulûğa erince Cibril (Aleyhisselâm) kendisine uykudayken gelip, şeyhinin sesiyle seslendi. O, telâşla uyanıp: "Babacığım! Beni çağırdın, buyur!" diye yanına gidince üstadı, telâşa kapılmasın diye ona "Hayır!" demek istemeyip: "Oğlum, dön uyu!" dedi. Bu hâdise üç kere tekrarlanınca, Cibril (Aleyhisselâm) ona görünerek: "Doğru kavmine gidip, Rabbinin risâletini tebliğ et! Şüphesiz ki Allâh seni onlara peygamber olarak gönderdi." dedi. O, kavmine gelip bu tebliği yapınca: "Henüz sana peygamberlik verilmiş değil, acele davrandın!" diyerek onu inkâr ettiler ve; "Eğer doğruysan, peygamberliğine bir nişan olmak üzere bize bir hükümdar tayin et de Allâh yolunda cihad edelim!" dediler,

O zaman İsrâîloğullarının yönetimi, krallar etrafında toplanmaları, krallarınsa peygamberlerine itaatleriyle yoluna girmekteydi. Hükümdar, toplulukları harekete geçiriyor, peygamber de Rabbinden haber getirerek onu irşâd ediyordu. Böylece İşmevîl (Aleyhisselâm) onları kırk sene en güzel şekilde yönetti. Daha sonra Câlût ve Amâlika savaşıyla alâkalı âyet-i kerimelerde belirtilen olaylar gelişti. Kıssanın tafsilatı için bakınız: Rûhu'l-Furkan: 2/752-754

itibarHaber

249- Böylece Tâlût, (memleketi olan Kudüs'den) **ordular**(ıy)**la ayrıl**(ıp, susuz bir ovada hararete kapılı)**nca: "Şüphesiz Allâh sizi bir nehirle imtihan ede**(nin muamelesine tâbi ede)**cektir** (ki böylece Filistin ırmağını önünüze çıkararak, cihat isteğinde sâdık olanla olmayanı meydana çıkaracaktır)**. Artık her kim ondan** (kana kana) **içerse, işte o benden değildir. Ancak eliyle bir avuç daldır**(ıp al)**mış olan müstesna! Ama her kim onu tatmazsa, şüphesiz ki o bendendir!" dedi.**

Derken (o nehri görür görmez) **içlerinden pek azı müstesna onlar**(ın ekseriyeti) **ondan** (doya doya) **içtiler.**

O (Tâlût) **ve beraberinde bulunup iman etmiş olan** (ve emrine karşı gelmeyen azınlığa mensup) **kimseler** (bir avuç suyla yetindikleri halde Allâh-u Te'âlâ'nın verdiği kuvvetle) **onu geçtikleri zaman**(, komutanlarının emrine karşı gelip doya doya içtikleri için, İlâhî bir ceza olarak susuzlukları artan ve bu yüzden ırmağı geçemeyip geri kalanlar, inananlara özür beyan etmek üzere;) **"Bugün Câlût ve ordularına karşı** (duracak) **bizim için hiçbir takat** (ve güç) **yoktur." dediler.**

Kendilerinin gerçekten Allâh'a kavuşucu kimseler olduklarını yakînen bilen o (az) **kişilerse**(, sudan içip yolda kalanlara)**: "Allâh'ın izni**(; kararı ve kolaylaştırması) **ile nice pek az bir fırka, birçok büyük topluluğa galip gelmiştir. Allâh**('ın yardım ve mükâfatı) **sabredenlerle beraberdir." dedi**(ler)**.**

250- O (müminlerden Tâlût a uya)**nlar Câlût ve orduları** (ile savaşmak) **için ortaya çıktıkları zaman** (, Allâh-u Te'âlâ'ya iltica etmek üzere)**: "Ey Rabbimiz!** (Cihadın zorluklarına tahammül edebilmemiz için) **üzerimize** (yağmur gibi) **bir sabır boşalt,** (düşmanlarımızın kalplerine korku salıp bizim kalplerimizi güçlendirerek er meydanında) **ayaklarımızı sabit kıl ve bu kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et!" dediler.**

251- Derken (düşmanla karşılaştıkları anda) **Allâh'ın izniyle hemen onları hezimete uğrattılar.** (Tâlût'un ordusunda babası Îşâ ile birlikte bulunan en küçük oğlu) **Dâvûd da Câlût'u öldürdü. Böylece Allâh** (zamanın peygamberi İşmevîl (Aleyhisselâm)ın ve Tâlût'un vefatından sonra, o zamana kadar ayrı olan mülkle nübüvveti ilk olarak Dâvûd (Aleyhissetâm) da birleştirerek) **ona saltanatı da, hikmeti** (ve peygamberliği) **de verdi ve ona dilediği şeylerden bir kısmını**(, özellikle zırh dokuma ve hayvanlarla konuşma gibi meziyetleri) **öğretti.**

Allâh'ın, insanları; bir kısımla(rının hayrıyla) **diğer kısımlarını**(n şerrini) **savması olmasaydı, elbette yerin tamamı**(nın yararlı düzenleri çoktan) **bozulmuştu.**

Velâkin Allâh tüm âlemlere karşı büyük fazl (ve iyilik) **sahibidir.** (Bu yüzden; inananlar hürmetine, inanmayanlardan; namaz kılanlar hürmetine, kılmayanlardan; hacca gidenler hürmetine, gitmeyenlerden fesadı gidermektedir. Hatta salih bir kişinin bereketiyle, yüz komşusunun hanesinden bile belâyı kaldırmaktadır.)

Dâvûd (Aleyhisselâm)ın babası Îşâ, Tâlût'un ordusunda bulunup, ırmağı geçen üçyüzonüç kişi arasında altı oğluyla birlikte yer almıştı. Dâvûd (Aleyhisselâm) onların yedincisi ve en küçükleri olduğundan koyun otarıyordu. Allâh-u Te'âlâ o zamanın peygamberine: "Câlût'u öldürecek kişi budur!" diye haber verince Tâlût onu babasından istedi, böylece Dâvûd (Aleyhisselâm) peygamberin yanına geldi. Gelirken yolda üç taş dile gelip her biri: "Câlût'u bizimle öldüreceksin!" diyerek kendilerini yanında taşımasını istediler, o da onları torbasına koydu. Câlût'la karşılaştığında üç taşı tek taş halinde sapana yerleştirdi. Allâh-u Te'âlâ'nın da rüzgârı müsahhar kılması sebebiyle, bir atışla miğferinin deliğinden Câlûrun beynine isabet ettirdi. Ardından da otuz kişiyi öldürdü ve Câlût'un leşini sürükleyerek Tâlût'un önüne attı. İsrâîloğulları buna çok sevindi. Bundan sonra Dâvûd (Aleyhisselâm)ın şanı İsrâîloğulları arasında çok yaygınlaştı. Tâlût da Câlût'u öldürecek olana vermiş olduğu sözü tutarak kızını Dâvûd

itibarHaber

(Aleyhisselâm)la evlendirdi. Kıssanın tafsilatı için bakınız: Rûhu'l-Furkan: 2/780-782

252- (Habîbim!) **İşte sana! Bunlar Allâh'ın âyetleridir ki, onları sana**(, ne Ehl-i Kitab'ın, ne de tarihçilerin şüphe edemeyeceği bir) **hak ile** (; gerçeğe uygun bir şekilde) **art arda okumaktayız.** (Ey Muhammedi) **Şüphesiz ki sen elbette** (Allâh tarafından) **gönderilenlerdensin** (ki, hiçbir kitap okumadan ve kimseden duymadan bu kıssaları anlatabiliyorsun)**.**

253- İşte sana! Bunlar o peygamberlerdir ki; Biz onların **bir kısmını diğer bir kısım üzerine faziletli klmışızdır. İçlerinden; Allâh'ın** (kendisiyle) **konuşmuş olduğu** (Mûsa (Aleyhisselâm) gibi) **bir zat vardır. Onlardan birini de üstün derecelere yükseltmiştir** (ki o Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)dir. Zira bütün âlemlere gönderilme, Kur'ân gibi ebedî bir mucizeye mazhar kılınma ve Mi'rac'da Allâh-u Te'âlâ'nın cemâlini görme gibi meziyetler, peygamberler arasında sadece kendisine verilmiştir)**! O** (ölüleri diriltme, körü ve alacalıyı iyileştirme gibi) **çok açık delilleri Meryem oğlu İsâ'ya Biz verdik ve o mukaddes ruh**(a sahip olan Cibril) **ile onu destekledik. Eğer Allâh** (bütün insanların hidâyette birleşmesini) **dileseydi o** (peygamber ola)**nlardan sonraki kimseler,** (ayrılık ve sapıklığa düşmelerine engel olacak) **o açık delillerin kendilerine gelişinin ardından birbirleriyle savaşmaz-dı. Velâkin** (Allâh'ın dilemesiyle) **ihtilâfa düştüler. Neticede onlardan kimi** (peygamberlerin dinine uymaya muvaffak kılınıp) **iman etmiştir, onlardan kimi de** (hak dine inanmaktan yüz çevirerek) **kâfir olmuştur. Şayet Allâh** (onların savaşmamalarını) **dilemiş olsaydı birbirleriyle savaşmazlardı. Velâkin Allâh dilediğini yapar.** (Böylece istediğini fazl-u keremiyle hayra muvaffak eder, dilediğini de adaletiyle hidâyetten mahrum eder. Tabi ki O'nun dilemesi, zorlayıcı bir unsur olmayıp, kulun dilemesine bağlıdır.)

254- Ey iman etmiş olan kimseler! Sizi rızıklandırmış olduğumuz şeylerden (bazısını zekât olarak hayır yolunda) **infakta bulunun; büyük bir gün gelmeden Önce ki, kendisinde ne bir alışveriş** (yoluyla, kaçırılanı telâfi fırsatı) **vardır, ne bir dostluk** (nedeniyle müsamaha ve yardım) **vardır ve ne de** (Allâh'tan izinsiz) **bir şefaat** (ve aracılık imkânı) **vardır!** (Zekâta inanmayarak veya hafife alarak Allâh-u Te'âlâ'nın emrini inkâr etmiş olan) **o kâfirler ise,** (muhtaç kalacakları gün için yatırım yapmadıklarından, kendilerine yazık eden) **zâlimler ancak onlardır.**

255- Allâh ki; Kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur! (Başı sonu olmayan, Zât'ına ait bir hayatla) **Hayy'dır;** (yaratıklarını yönetme ve koruyup kollama işini dâima üstlenmiş bulunan bir) **Kayyûm'dur. Ne** (uyku öncesindeki) **bir gevşeme, ne de bir uyku Kendisini tutmaz. Göklerde olanlar ve yerde bulunanlar** (, mülkiyet ve hâkimiyet bakımından) **sadece O'na aittir. Kimdir şu kimse ki, O'nun izni olmadan nezdinde şefaat edebilecektir? O,** (yaratıklarının) **önlerinde olanları da, arkalarında bulunanları da**(; onların geçmiş-gelecek, dünya-âhiret, görülen ve görülmeyen her şeylerini) **bilmektedir.** (Öğretmeyi) **dilediği şeyler hariç, onlar O'nun ilmi**(nin tealluk ettiği sonsuz bilgileri)**nden hiçbir şeyi kavrayamazlar.** (Arş'ının önündeki tahtı olan) **Kürsü'sü** (ise) **gökleri ve yeri kaplamıştır. O ikisini**(n yedi kat tabakalarını) **korumak Kendisine hiç de ağır gelmez.** (Eş ve benzerden, tüm noksanlık emareleri ve sonradan olma belirtilerinden son derece yüce olan) **Aliyy de;** (Zât'ına nispetle, her şeyin değersiz kalacağı bir büyüklük sahibi olan) **Azîm de ancak O'dur!**

256- O (İslâm) **din**(ine giriş)**de hiçbir zorlama yoktur! Gerçekten** (ortaya çıkan bunca delillerden sonra,) **o doğruluk**(tan ibaret olan iman)**, o eğrilik**(le eşdeğer olan kâfirlik)**ten** (seçilerek) **iyice belirgin hale gelmiştir. Artık her kim o tâğûtları**(; şeytanı ve putları) **inkâr eder de, Allâh'a inanırsa; işte o, kendisi için hiçbir kopma** (söz konusu) **olmayan o en sağlam kulpa kesinlikle sıkıca tutunmuştur. Allâh** (, bâtılı reddedip, kelime-i şehâdet

itibarHaber

getirenleri çok iyi duyan bir) **Semî'dir;** (kalplerdeki inançlar dâhil her şeyi lâyıkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

Bu âyet-i kerimenin ifâdesi vechile; kimse İslâm'a girmek için zorlanamaz. Zaten böyle bir zorlama neticesinde "Müslüman oldum!" diyen Müslüman sayılmaz. Bu manada "Dinde zorlama yoktur!" Ama bir kişi hür iradesiyle İslâm'ı kabul ettikten sonra, onun hükümlerini tatbike mecburdur. Bunu isteyerek yapmıyorsa, Allâh tarafından meşru' edilen zorlama yöntemleri devreye sokulur. Nitekim Ahzâb Sûresi'nin 36. âyet-i kerimesinde geçen: "Allâh ve Rasûlü, bir iş(in yapılmasına veya terk edilmesin)e hükmettiği zaman, inanan hiçbir erkek ve kadın için, onların emrinden (ayrılma konusunda bir) seçim hakkı yoktur!" ifâde-i celîlesi, İslâm'ı seçenlerin, onun hükümlerini tatbik edip etmeme hürriyetine sahip olmadıklarını, aksi takdirde aşikâre bir sapıklığa düşeceklerini açıkça ortaya koymaktadır.

Nûr Sûresi'nin 2. ve 4. âyet-i kerîmelerinde; zinaya yüz, iftiraya ise seksen sopa gibi caydırıcı cezaların takdiri de, Müslümanların günah işleme hürriyetine sahip olmadıklarını, değilse âhiretten önce dünyada da cezaya çarptırılacaklarını göstermektedir ki bütün bunlar İslâm'ın, yapılması veya bırakılması icap eden meselelerde gerektiği zaman zorlamaya başvurduğunun açık örneklerindendir. Tabi ki bütün bunlar, ferdin ve toplumun düzeni için meşru edilmiştir. İçki içen ve namazı terk edenler hakkında tespit edilen darp ve hapis cezaları da konumuzun örneklerindendir. Bu konuda misaller çoğaltılabilir!

257- İman etmiş olan kimselerin Velisi (; yardımcısı ve işlerinin yöneticisi) **ancak Allâh'tır ki**, **O** (tevfik ve hidâyetiyle) **onları**(, cehalet, nefse uymak, kâfirliğe götüren vesvese ve şüphelere kapılmak gibi bir çok) **karanlıklardan** (kurtarıp) **o** (iman) **nur**(un)**a çıkarmaktadır.**

O kâfir olmuş kimseler ise; onların (dost ve) **velileri ancak** (saptırıcı şeytanlarla, nefsânî istekleri temsil eden) **o tâğutlardır ki, onlar da onları**(, yaratılışlarında bulunan İslâm fıtratının) **nur**(un)**dan** (uzaklaştırıp, inkâr, şek ve şüphe gibi) **karanlıklara çıkarırlar.**

İşte sana! Onlar, ancak o (cehennem) **ateşin**(in ayrılmaz) **arkadaşlarıdır. Kendileri onun içinde** (bir daha çıkmamak üzere) **ebedî kalıcılardır.**

258- (Ey kıymetli peygamberim!) **Allâh kendisine mülk** (ve saltanat) **verdi diye** (şımarıp)**, Rabbi**(nin birliği) **hakkında İbrâhîm ile çekişmiş olan** (Nemrud'un kıssasın)ı **gör**(ür gibi bil)**medin mi? Hani** (Rabbinin kim olduğunu sorması üzerine) **İbrâhîm: "Benim Rabbim ancak O Zât'tır ki;** (ölüleri) **diriltir ve** (dirileri) **öldürür!" demişti de, o: "Ben de** (ölüm cezası verdiğim bir kişiyi affedip canını bağışlayarak) **diriltiyorum ve** (istediğimi idam ettirerek) **öldürüyorum!" demişti.**

(Onun bu sözünden, ne denli ahmak olduğunu anlayan) **İbrâhîm**(, onun yanlış anlayışına itiraza lüzum görmeyip, inadına da olsa cevap verme imkânı bulamayacağı değişik bir delil getirme yöntemine geçerek)**:**

"Şüphesiz Allâh (her sabah) **güneşi doğu** (tarafın)**dan getirmektedir, haydi sen de** (bir kere olsun) **onu batı** (tarafın)**dan getir!" demişti de, o kâfir olmuş kimse hemen** (tutulup) **şaşakalmıştı. Zaten Allâh** (hidâyeti kabul etmekten kaçınarak kendilerini zarara uğratan) **o zâlimler güruhunu** (dünyada hakkı anlayıp doğru delil getirmeye, âhirette de kurtuluşa) **hidâyet etmez.**

259- Yahut o kimse gibisini (gördün mü) **ki o,** (tahribat neticesinde) **kendisi**(nin duvarları)**, tavanları üzerine düşmüş olan bir karyeye uğramış ve** (Allâh-u Te'âlânın diriltme gücünü takdir etmekle beraber yanı sıra, diriltme şeklini bilmekten acziyetini itiraf etmek üzere kendi kendine)**: "Ölümünün ardından Allâh işte bunu**(n halkını) **nasıl diriltecek** (acaba)**?" demişti de, Allâh hemen onu** (oracıkta öldürüp) **yüz sene ölü bırakmış sonra kendisini diriltmişti. O** (anda Allâh-u Te'âlâ ona)**: "**(Sen burada) **ne kadar kaldın?" buyurmuş, o da:**

itibarHaber

"Bir gün yahut bir günün bir kısmı (kadar az bir zaman) **kaldım!" demişti.**

O (Allâh-u Te'âlâ) **da: "Doğrusu sen** (burada) **yüz yıl** (ölü olarak) **kaldın! İşte yiyeceğine ve içeceğine bak**(ıp gör) **ki,** (uzun zaman geçmesine rağmen onlar) **hiç** (bozulup) **değişmemiştir. Birde** (kemikleri dağılmış ve çürümüş haldeki) **merkebine bak! Böylece** (Bizim üstün gücümüzü anlayasın ve) **seni insanlar**(ın, öldükten sonra dirilmeye inanmaları) **için bir âyet** (ve ibret) **kılalım diye** (seni tekrar dirilttik)**!** (Şimdi) **o** (merkebe âit) **kemiklere de bak ki; onları nasıl** (birleştirmek için üst üste) **kaldırıyoruz da sonra onlara bir et giydiriyoruz?" buyurmuştu. Artık** (merkebi gözü önünde diriltilerek, Allâh'ın kudreti) **kendisine iyice belirince o: "**(Şimdi görerek de) **biliyorum ki şüphesiz Allâh** (öldürme ve diriltme dâhil) **her şeye** (hakkıyla gücü yeten bir) **Kadîr'dir!" demişti.**

İbni Abbâs (Radıyallâhu Anhümû)dan rivayete göre; Allâh (Celle Celâlühü) Uzeyr (Aleyhisselâm)ı ve merkebini yüz sene ölü bıraktıktan sonra diriltince o, merkebine atlayıp mahallesine geldiğinde evini bulamadı, kimse onu tanımadığı gibi, o da kimseyi tanıyamadı. Tahmin üzere vardığı bir evin kenarında, evvelce kendilerinin cariyesi olan, yüz yirmi yaşındaki kör ve kötürüm bir neneye rastladı. Uzeyr (Aleyhisselâm)ı tanıdığında yirmi yaşında olan bu neneye: "Burası Uzeyr'in evi mi?"diye sorunca, o ağlamaya başlayarak: "Yüz sene oldu Uzeyr'i kaybettiğimiz! Şunca yıldır adını ananı bile duymadık!" dedi. Uzeyr (Aleyhisselâm) ona: "İşte ben Uzeyr'im! Allâh beni yüz sene ölü olarak sakladıktan sonra tekrar diriltti!" deyince o: "Uzeyr duası makbul bir zât idi, o halde dua et, Allâh gözlerimi bana geri versin de, seni göreyim! Eğer Uzeyr'sen seni tanırım!" dedi. Uzeyr (Aleyhisselâm) Rabbine dua edip, eliyle gözlerini sıvazladığı anda gözleri görmeye başladı. Elinden tutup: "Allâh'ın izniyle kalk!" deyince de, kadın sapasağlam kalkıverdı. Uzeyr (Aleyhisselâm)a bakınca: "Ben şahitlik ederim ki gerçekten sen Uzeyr'sin!" dedi. Sonra birlikte İsrâiloğullarının topluca oturdukları meclise geldiklerinde kadın kendilerine başından geçenleri anlattıysa da onlar inkâr ettiler. O mecliste Uzeyr (Aleyhisselâm)ın torunları bile pîr-i fani vaziyette oturuyorlardı, o an için yüz on sekiz yaşında bulunan oğlu: "Benim babamın iki omuzu arasında hilâl şeklinde siyah bir beni vardı!" diyerek babasının omuzlarını açınca, o beni görüp babasını tanıdı. O zaman İsrâîloğulları ondan, kaybolmuş olan Tevrât'ı kendilerine yazdırmasını istediler, o da bunu yazdırdı, sonra aslını bulduklarında bir harf bile şaşmadığını görünce: "Uzeyr, Allâh'ın oğludur!" dediler. Kıssanın tafsilatı için bakınız: Rûhul-Furkan:3/77-80

260- Hani bir zaman İbrahim: "Ey Rabbim! (İmanımın, ilimden ayâna yükselmesi için) **bana göster ki, ölüleri nasıl dirilteceksin?" demişti. O** (Allâh-u Te'âlâ da ona)**: "Yoksa sen** (Benim yeniden diriltmeye Kadir olduğuma) **inanmadın mı?" buyurmuştu. O da:**

"Evet! (İnandım) **velâkin** (gözümle de görerek) **kalbim iyice yatışsın diye** (bu istekte bulundum)**!" demişti.**

(Bunun üzerine) **O** (Allâh-u Te'âlâ, diriltme mucizesini göstermek üzere ona)**: "Öyleyse** (tavus, horoz, karga ve güvercin olmak üzere) **kuşlardan dördünü** (eline) **al ve** (şekillerini iyice tanıyıp zihninde tutabilmen için) **onları kendine** (doğru evirip) **çevir** (ki, diriltilmelerinin ardından karıştırıp da: 'Bu başka, o başka!'demeyesin)**.**

Sonra (onları parça parça yapıp) **her bir dağ üzerine onlardan bir parça koy. Daha sonra da onları çağır ki,** (bak nasıl) **sana koşarak gelecekler!**

(Şunu da iyi) **bilesin ki; şüphesiz Allâh** (istediğini yapmaktan engellenemeyen bir) **Azîz'dir;** (hiçbir işi yersiz olmayıp, her yaptığını üstün hikmetlere mebnî olarak yerli yerince yapan bir) **Hakîm'dir." buyurmuştu.**

261- Mallarını Allâh yolunda harcamakta olan kimselerin (yaptıkları yardımın) **şaşılacak hâli; yedi başak bitirmiş olan bir dâne gibidir ki, her bir başakta yüz dâne vardır. Allâh**(, verenlerin her birine değil de,) **dilediği kimseler için** (çektiği zahmet ve taşıdığı ihlâs

itibarHaber

nispetinde mükâfatı) **katlama yapar. Allâh** (vereceği fazlalıklar yüzünden hazineleri eksilmeyen ve lütfü da, cömertliği de sonsuz ve sınırsız derecede geniş olan bir) **Vâsi'dir;** (verenlerin ne verdiklerini ve ne niyetle verdiklerini, bundan dolayı ne tür bir karşılık hak ettiklerini hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

262- O kimseler ki; mallarını Allâh yolunda (cömertçe) **harcarlar da, sonra vermiş oldukları şeyin peşine ne** (yaptığını anlatarak) **bir başa kakma, ne de** (zalimane ve küstahça davranarak) **bir eziyet katmazlar, işte** (yaptıkları harcamaların) **sevapları Rableri katında onlara aittir.** (Ecirlerinin eksiltilmesi yüzünden ya da âhiret azabından dolayı) **onlar üzerine hiçbir korku yoktur ve** (dünyada bıraktıklarına) **ancak onlar üzülmeyeceklerdir.**

Bu âyet-i kerîme, Osman ibni Affân ve Abdurrahmân ibni Avf (Radıyallâhu Anhümâ) hakkında inmiştir. Hazreti Osman Tebûk gazasında, İslâm ordusuna tüm teçhizatıyla beraber bin deve bağışlamış, ayrıca bin dînar getirip Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in kucağına dökmüş, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) de mübarek elini o paraların içine sokarak onları karıştırırken: "Artık bugünden sonra yapacakları Osman'a zarar vermez!" buyurmuştu.
Abdurrahmân ibni Avf ise; yanında bulunan sekizbin dirhemin yarısını çocuklarına ayırmış, kalan dört bini de Allâh rızası için sadaka olarak çıkarıp Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e teslim etmişti. Bunun üzerine Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ona: "Tuttuğunda da, verdiğinde de Allâh senin için bereket yaratsın!" diye dua etmişti.

263- (Muhtaç bir kişinin yardım isteğine karşılık, güzel ve hoş bir cevap mâhiyetinde söylenmiş olan ve İslâm örfünde) **iyi bilinen bir söz ve** (dilenciden gelecek ısrara karşı) **bir bağışlama, kendisini herhangi bir eziyet** (ve başa kakma) **takip edecek olan bir sadakadan daha iyidir!**

Allâh (başa kakıp eziyet edenlerin fakirlere yaptıkları yardıma muhtaç olmayıp, dilemesi durumunda kimseyi Kendisinden başkasına muhtaç etmeyecek derecede sınırsız zenginliğe sahip olan bir) **Ğaniyy'dir;** (böyle yapanlara peşin ceza vermeyip, tevbe fırsatı tanıyan bir) Halîm'dir.

264- Ey iman etmiş olan kimseler! Kendisi Allâh'a ve o son güne inanmazken, insanlara gösteriş için malını (boş yere) **harcamakta olan o** (münafık) **kimse gibi, başa kakma ve incitme sebebiyle sadakalarınız**(ın sevabın)**ı iptal etmeyin.**

İşte (riya için infakta bulunan) **o** (münafık) **kimsenin şaşılacak hâli; üzerinde az bir toprak bulunan sert ve kaygan bir kayanın durumu gibidir ki; kendisine iri damlalı bir yağmur isabet etmiş de onu** (topraktan arındırarak) **dümdüz bir halde bırakmıştır.** (Böyle bir kayanın üzerindeki topraktan kimse istifâde edemeyeceği gibi,) **o** (gösteriş için infakta bulu-na)**nlar işlemiş olduklarından herhangi bir şey**(in sevabından istifâdey)**e güç bulamazlar.**

Allâh(, kâfirliği seçmekte dâim oldukları sürece) **o kâfirler topluluğunu** (iyiye ve doğruya) **hidâyet etmez.** (O halde ey müminler! Gösteriş, başa kakmak ve eziyet gibi kâfir sıfatlarını takınmaktan sakınarak Allâh-u Te'âlâ'nın hidâyetine mazhar olun!)

265- Allâh'ın rızasını aramak ve (canlarıyla cihada çıkarak ruhlarını İslâm yolunda iyice sağlamlaştırdıkları gibi) **kendilerinin bir parçası** (olan maddi imkânları)**nı** (da iman üzere) **sabit kılmak için mallarını harcayanların** (bu infaklarının Allâh indindeki makbuliyet ve artışının) **şaşılacak hâli ise; yüksek** (ve düz) **bir yerdeki güzel bir bahçenin du rumu gibidir ki; ona iri damlalı** (sağanak) **bir yağmur isabet etmiş de, yemişini iki kat vermiştir.**

Ama kendisine iri damlalı (sağanak) **bir yağmur isabet etmese de,** (münbitliğinden ve ikliminin güzelliğinden dolayı) **hafif bir yağmur** (bile ona yeter)**!** (İşte böylece Allâh rızası için az veya çok verenlerin ecirleri, ihlaslarına göre farklılık arz etse de hiçbir zaman zayi olmaz.)

itibarHaber

Allâh (az-çok) **yapmakta olduğunuz şeyleri**(in tümünü hakkıyla gören ve karşılıklarını verecek olan bir) **Basîr'dir.**

266- Sizin biriniz arzu eder mi ki, hurma ve üzümlerden oluşan, (ağaçlarının) **altlarından ırmaklar akmakta olan ve kendisi için orada meyvelerin hepsinden** (bolca) **bir miktar bulunan, kendisine ait bir bahçe olsun da,** (bakıma muhtaç) **zayıf çocukları da varken ona ihtiyarlık ulaşsın, tam bu sırada ise içinde büyük bir ateş bulunan güçlü bir fırtına** (onun ve çocuklarının tek geçim kaynağı olan) **o** (bosta)**na vursun da** (orası) **tamamen yanıversin.** (İşte yaptığı güzel bir ameli Allâh-u Te'âlâ'nın rızası için değil de, gösteriş niyetiyle yapan kişi de, sevaba en ziyade muhtaç olacağı kıyamet gününde bütün amellerini boşa çıkmış olarak bulunca, bu felâkete uğrayan bahçe sahibi gibi, telâfisi mümkün olmayan büyük bir pişmanlığa maruz kalacaktır.)

İşte sana! Allâh (makbul olan ve olmayan sadakaların misallerini açıklayan) **âyetleri size** (daha aşağı bir beyanla değil) **ancak böyle** (eşsiz bir açıklamayla) **beyan etmektedir, tâ ki siz iyice düşün**(üp öğütlen)**esiniz** (de bu sayede tefekkür kabiliyetinizi harekete geçirerek, geçici ve dağılmaya mahkum olan dünya malıyla, âhiretteki sonsuz mükâfatları karşılaştırasınız ve böylece dünyaya karşı kendinizde soğukluk hissedip âhirete rağbet edesiniz ve orada sizi üzecek şeyler yapmayasınız)**!**

267- Ey iman etmiş olan kimseler! Kazanmış olduğunuz şeylerin iyilerinden / *helâllerinden* / bir de (madenler ve türlü türlü ürünler gibi) **sizin için yerden çıkarmış bulunduğumuz şeylerden infakta bulunun.**

Kötü bir şeyi (vermeyi) **kastetmeyin ki, siz özellikle** (seçip) **ondan verirsiniz de, kendiniz**(e verilecek olsa) **onun hakkında göz yummaksızın**(, isteyerek) **asla alıcıları olmazsınız!** (Şunu da iyice) **bilesiniz ki, şüphesiz Allâh** (sadaka vermeyi size, Kendisi yardıma muhtaç olduğu için değil, bundan siz faydalanasınız diye emretmiş olan bir) **Ğaniyy'dir;** (tüm nimetlerine karşı hamde müstehak olan, özellikle de mecbur olmadığı halde hayırlarınızı fazl-u keremiyle kabul edip sevap verdiği için övgüye lâyık bulunan bir) **Hamîd'dir.**

268- Şeytan(: "En iyi mallarınızı Allâh yoluna vermeye kalkmayın. Çünkü bunun neticesi mutlaka fakir düşmeniz olacaktır!" gibi düşünceleri vesvese yoluyla aklınıza getirerek) **size fakirlik sözü vermekte ve o en kötü haslet** (olan cimriliğ)**i size** (teşvik yoluyla) **emretmektedir.**

Allâh ise (en sevdiklerinizi O'nun yoluna vermeniz durumunda) **size Kendi katından büyük bir bağışlama ve bir fazl**(-u kerem olarak, verdiğinizin yerini kat kat dolduracak bol rızık) **vaat etmektedir.**

Allâh(, yoluna infak edenleri zengin edecek derecede geniş imkânlara sahip bir) **Vâsi'dir;** (kimin hangi niyetle ne verdiği dâhil, her şeyi hakkıyla bilen bir) **Alîm'dir.**

269- O (Allâh-u Te'âlâ)**, hikmeti**(; peygamberliği, Kur'ân-ı Kerîm'in okunuşuyla, manasıyla ve tefekkürüyle ilgili bilgileri, Sünnet'e vukûfiyeti, fıkıh ilmini, sözde ve davranışta isabeti, Allâh-u Te'âlâ'yı tanıma anlamına gelen tasavvufu, vesvese ile ilhamın arasını ayıracak kabiliyeti ve sâir faydalı ilimleri) **dilediğine verir.**

Kime hikmet verilirse, muhakkak ki ona çok büyük bir hayır verilmiş (demek)**tir.**

Ama (ilmiyle amel eden ve evhamdan kurtulmuş bulunan) **hâlis akıllara sahip olanlardan başkası** (Allâh'ın âyetleri ve öğütleri hakkında) **iyice düşünemez.**

270- (Allâh yolunda veya şeytan uğrunda, az-çok, gizli-açık) **nafaka olarak ne harcarsanız veya** (sevap- günah, şartlı-şartsız) **nezir olarak ne adarsanız, şüphesiz ki Allâh onu bilmekte** (ve ona göre karşılığını vermekte) **dir.** (Hayırlara engel olup, kötü yolda adak ve

itibarHaber

harcamada bulunarak kendilerine zarar vermiş olan) **o zâlimler içinse, yardımcılardan hiçbiri yoktur** (ki, Allâh-u Te'âlâ'nın azabından onları kurtarabilsinler)**.**

271- (Habîbim! "Sadakanın gizli olanı mı yoksa açıkça verileni mi daha faziletlidir?" diye soranlara Benim tarafımdan şöylece bildir:) **Eğer sadakaları** (vermeyi) **açıkça yaparsanız, o ne güzel şeydir!**

Ama eğer onları gizlerseniz ve onları (rastgele her isteyene değil de, gerçekten ihtiyaç sahibi olan) **fakirlere** (bu şekilde kimseye duyurmadan ve göstermeden) **verirseniz, işte bu sizin** (gösterişten uzak kalıp ihlâsa ulaşabilmeniz) **için daha iyidir.**

O (Allâh-u Te'âlâ)**,** (verdiğiniz sadakalar sebebiyle tüm günahlarınızı olmasa da,) **kötü işlerinizden bir kısmını sizden ört**(üp mağfiret ed)**er. Allâh** (gizli-açık tüm) **yapmakta olduğunuz şeyleri**(n görünen ve görünmeyen bütün yönlerini çok iyi bilen ve küçük-büyük hiçbir ameli görmezden gelmeyip, yaptıklarınızın tamamının karşılığını verecek olan bir) **Habîr'dir.**

272- (Ey Habîbim!) **Onları** (doğru yola ulaştırma anlamında) **hidâyet etmek, senin üzerinde** (bir sorumluluk) **değildir.** (Sen insanlara ancak doğru yolu gösterebilen bir müjdeci ve uyarıcısın! Dolayısıyla senin vazifen açık bir duyurudan başkası değildir!) **Velâkin Allâh** (doğru yola ulaştıracak özel hidâyeti yaratarak) **dilediğini hidâyet etmektedir** (ki, o diledikleri de, hidâyeti seçtiklerini bildiği kişilerdir)**.**

Hayır (niyetiyle mal)**dan** (az-çok) **neyi verecek olursanız,** (bunun menfaati âhirette ancak) **kendileriniz içindir.** (Öyleyse kötü şeyler vererek yahut başa kakma ve gösteriş gibi günahlar işleyerek hayrınızı iptal etmeyin. Ey müminler!) **Zaten siz Allâh'ın vechini**(; Zât'ını ve rızasını) **aramaktan başka bir şey için infak etmezsiniz.**

Hayır (yapmak üzere mal)**dan ne infak ederseniz,** (sevabı) **size tastamam ödenecektir. Ve siz** (mükâfatlarınız eksiltilerek) **zulme uğratılmayacaksınız.**

273- (Yapacağınız hayırlar,) **o fakirlere aittir ki; onlar Allâh yolunda** (yaptıkları cihattan ve mesâilerini ilim yolunda harcadıklarından dolayı, çalışıp kazanmaktan) **engellenmişlerdir de,** (bu sebeple) **yer**(yüzün)**de** (geçim temini için) **herhangi bir dolaşma imkânı bulamamaktadırlar. İffetli davranışta bulunma**(ları) **yüzünden** (dilenemedikleri için)**,** (durumlarını) **bilmeyen kişi onları zengin kimseler zanneder.**

(Habîbim!) **Sen sîmâlarıyla onları tanırsın**(, zayıflık, dağınıklık ve yüzlerinin sararması gibi birtakım belirtilerle kendilerinin zor durumda olduklarını hemen anlarsın)**. Onlar** (yüzsüzlük edip) **insanlardan ısrarla** (bir şey) **istemezler**(, zaruretten dolayı isteseler de ısrarcı olmazlar). **Hayır** (olarak mal)**dan ne infak ederseniz, şüphesiz ki Allâh onu** (çok iyi bilip, karşılığını verecek olan bir) **Alîm'dir.**

274- O kimseler ki; gece-gündüz, gizli ve aşikâr (demeden, her halükârda İslâm'ın yücelmesi uğrunda) **mallarını harcamaktadırlar; işte bu sebeple ecirleri Rableri katında kendileri için** (hazır edilmiş)**dir. Onlar üzerine hiçbir** (suretle) **korku yoktur ve** (başkaları üzülürken) **ancak onlar** (dünyada bırakdıklarına) **mahzun olmayacaklardır.**

Bu âyet-i kerîme, Ebû Bekr-i Sıddîk, Ali ibni Ebî Tâlib ve Abdurrahmân ibni Avf (Radıyallâhu Anhüm) gibi zâtlar hakkında nazil olmuştur, şöyle ki; Hazret-i Sıddîk (Radıyallâhu anh), tasadduk ettiği kırk bin dînârın onbinini gece, onbinini gündüz, onbinini gizli, onbinini de aşikâr olarak dağıtmıştır. Ali (Radıyallâhu anh) da geceleyin ashâb-ı suffeye bir ölçek hurma göndermiş, ayrıca elinde bulunan dört dirhemin birini gece, birini gündüz, birini gizli, birini aşikâr olarak tasadduk etmiştir. Abdurrahmân ibni Avf (Radıyallâhu anh) ise onlara gündüz vakti birçok dînâr göndermiştir.

itibarHaber

Âyet-i celîlenin; Allâh yolunda cihat için at yetiştiren mücâhitler hakkında nazil olduğu da söylenmiştir. Çünkü onlar, gece-gündüz, gizli ve aşikâr dâima o atların bakımıyla ilgilenmektedirler.

Âyet-i kerîmede; gecenin gündüzden, gizlinin de aşikârdan önce zikredilmesi, gizli sadakanın, açık verilenden daha üstün olduğuna işaret etmektedir.

275- O kimseler ki faiz yemektedirler; onlar (diriltildikleri zaman kabirlerinden) **ancak, şeytanın kendisini yere çalmakta olduğu kimsenin** (kendisine isabet eden) **delilik** (nöbetin)**den kalkışı gibi kalkacaklardır. İşte sana! Bu** (ceza)**, şu sebepledir ki, gerçekten onlar: "Alış-veriş ancak faiz gibidir!" demişlerdir.**

Hâlbuki Allâh alım satımı helâl etmiş, (parayı parayla değiştirirken veya aynı cins malları değişirken, fazlalık alma anlamındaki) **faizi ise haram kılmıştır. Artık her kim ki; Rabbinden ona** (faizi yasaklayıcı) **bir öğüt gelmiştir de** (ona uyup, yaptığı yanlıştan) **vazgeçmiştir, işte geçmiş olan şey kendisi içindir**(, bu nedenle yasaklık gelmeden önce almış olduğu faizler kendisinden geri istenmez)**. Yine de onun işi Allâh'a** (kalmış)**dır.** (İyi niyetle nasihat kabul ederek haramı bıraktığından mükâfat bile alabilir.)

Her kim de (faizi helâl kabul etme fikrine) **dönerse, işte sana! Onlar ancak o** (cehennem) **ateşin** (in ayrılmaz) **arkadaşlarıdır.** (Bir daha çıkmamak üzere) **kendileri onun içinde ebedi kalıcılardır.**

Faizle alış-veriş yapanın, kıyamet günü kabrinden mahşere, aniden yere yıkılan ve kasılarak ağzı köpüren saralı kimse gibi çıkacağı hakkında birçok hadîs-i şerif ve rivayet mevcuttur. Nitekim Taberâni'nin, Avf ibni Mâlik (Radıyallâhu anh)dan rivayet ettiği bir hadîs-i şerifte Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem): "Bağışlanmayacak günahlardan sakın! (Onlardan biri) ganimet malını çalmak(tır) ki; kim böyle bir şey çaldıysa kıyamet günü onu getirecektir. Bir de faiz yemek ki; faiz yiyen kimse kıyamet günü cinnet geçirerek yere yıkılmış bir halde diriltilecektir." (Taberâni, el-Mu'cemü'l-Kebir, No: 110, 18/60; Heysem!, Mecmaüz-zevâid, No: 6588, 4/214) buyurduktan sonra bu âyet-i kerîmeyi okumuştur. Allâh-u Te'âlâ dünyada abdest almış olanları, kendilerine bir ikram için mahşerde abdest uzuvlarının parlaklığıyla tanıtacağı gibi, faiz yiyenleri de bir ceza olarak böyle kötü bir alâmetle herkese rezil edecektir. Bazı âlimlerin: "Mahşerde böyle bir görüntü olmayacağı, bunun ancak, o kişinin dünyalık kazanma uğrundaki hırslı ve aceleci tutumuyla ilgili bir benzetme olduğu" şeklindeki tevilleri, İbni Abbâs, İbni Mes'ûd ve Katâde gibi selef-i ümmetten nakledilen ve Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)den rivayet edilen manalarla çeliştiğinden, asla kabule şâyân değildir.

Ayrıca sapık Mu'tezile fırkasının, bu âyet-i kerîmeden; "Faiz gibi büyük günahları işleyenlerin cehennemde ebedî kalacağı" şeklinde bir görüş çıkarmaları da, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ve ashabından nakledilen inanca tamamen zıttır. Zira adam öldürmek dâhil en büyük günahları işleyenlerin bile tövbelerinin kabul edilebileceğine dâir birçok sahih hadîs-i şerif mevcuttur. Dolayısıyla bu âyet-i kerîmede; cehennemde ebedî kalacağı bildirilen kimseler, faiz yemeyi helâl sayarak kâfir olanlardır, haram olduğuna inanarak yiyenlerin durumu ise, Allâh-u Te'âlâ'nın dilemesine kalmıştır, isterse tevbesini kabul etmeyip azap edebilir, dilerse hiç tevbe etmeden de affedebilir. Zira Allâh-u Te'âlâ'ya hiçbir şey zorunlu kılınamaz! Fakat imanla ölenler cehenneme girseler de, günahları nispetinde yanıp çıkarak sonunda cennete girerler, cehennemde ebedî kalmak ise sadece imansız ölenlere mahsustur.

276- Allâh faiz (karışan her türlü muamelenin bereketin)**i yok etmektedir, sadaka** (ve zekâtı verilen mal)**ları ise** (bereket bakımından) **artırmaktadır.**

Allâh, (faizi helâl görerek inkâra düşen) **çokça kâfir ve** (mütemadiyen haram yiyerek günahta ısrarcı olan) **ziyade günahkâr hiçbir kimseyi sevmez!**

itibarHaber

277- O kimseler ki; (Allâh'a, peygamberlerine ve getirdiklerine) **iman ettiler,** (oruç ve hac gibi) **salih ameller işlediler, o** (farz) **namaz**(lar)**ı dosdoğru kıldılar ve zekâtı verdiler; şüphesiz Rableri katında ecirleri kendileri için** (hazır beklemekte)**dir.**

Onlar üzerine(, gelecekle alâkalı) **hiçbir korku yoktur ve ancak onlar** (geçmişe dâir) **üzülmeyeceklerdir.**

278- Ey iman etmiş olan kimseler! Allâh'tan hakkıyla sakının ve faizden kalmış olan (alacağınız)**ı bırakın. Eğer** (gerçekten) **mümin kimseler olduysanız**(, böyle yapmanız gerekir. Çünkü imanın delili, inandığınız Allah'ın emirlerini tutmaktır)**!**

279- Eğer (faizi bırakma işini) **yapmazsanız, Allâh ve Rasûlü** (ciheti)**nden** (faizcilere karşı açılmış olan) **büyük bir harb** (içine girdiğiniz)**i iyice bilin!**

Şayet (tefecilikten) **tevbe ederseniz, artık mallarınızın esasları** (olan sermâyeniz) **size aittir.** (Böylece fazla isteyerek, borçlulara) **zulmetmiş olmazsınız,** (anaparanızı eksik alarak) **zulmede uğratılmazsınız.**

280- Eğer o (borçlu)**, güçlük sahibi olursa, artık bir bolluğa** (ve ferahlığa ulaşacağı zamana) **kadar bekleme**(niz gerekir)**!**

(Darlık içinde olan kimselerden alacağınız anaparanın tamamını veya bir kısmını silerek) **bağışta bulunmanız ise, sizin için** (borçluya süre tanımaktan) **daha iyidir. Eğer siz** (bu bağışlamanın kazandıracağı güzel övgü ve bol mükâfatı) **bilmekte olsaydınız**(, elbette bu yolu tercih ederdiniz)**!**

281- Öyle büyük bir günden hakkıyla sakının ki; kendisinde Allâh(ın huzurun)**a döndürüleceksiniz de sonra herkese kazanmış olduğu şeyler**(in karşılığı) **tamamen ödenecektir ve onlar**(, sevapları eksiltilerek ya da günahları artırılarak) **zulme uğratılmayacaklardır!**

282- Ey iman etmiş olan kimseler! Adı konmuş bir süreye kadar bir borçla birbirinize borçlandığınızda (çekişmeye yol açmayıp daha güvenli olsun diye) **onu yazın!** (Güvenilir) **bir kâtip aranızda** (eksik-fazla yapmadan) **adaletle yazsın! Yazabilen hiçbir kimse Allâh'ın kendisine** (yazma sanatını) **öğretmiş olduğu gibi** (doğru dürüst) **yazmaktan çekinmesin de hemen yazsın!**

Üzerinde (Ödemesi gerekli) **hak bulunan** (borçlu) **kimse ise,** (borcunu ikrar etmek üzere) **yazdırsın ve** (ödemesi lazım olan hakkı gizleme hususunda) **Rabbi olan Allâh'tan hakkıyla sakınsın da, o** (borcu)**ndan hiçbir şeyi eksiltmesin. Eğer üstünde hak bulunan** (borçlu) **kimse,** (aklı kıt ya da beyinsiz) **bir sefih veya** (küçük çocuk ve bunamış ihtiyar gibi) **bir zayıf olursa yahut** (dilsizlik ve lisan bilmezlik yüzünden) **kendisi yazdırmaya güç bulamazsa, o zaman** (kayyım, vekil ve mütercim gibi yerine iş görecek) **velîsi adaletle yazdırsın.**

(Aranızda cereyan eden bu borçlanmaya, Müslüman, hür ve bulûğa ermiş) **erkeklerinizden iki şahidin şehâdetini talep edin. Eğer onlar iki erkek olmazlarsa,** (şahitliklerine) **razı olmakta bulunduğunuz şahitlerden bir erkek ve iki kadın** (şahitlikte bulunsun)**! Tâ ki ikisinden biri** (unutma gibi herhangi bir nedenle) **şaşarsa, onlardan biri diğerine hatırlatabilsin!**

Şahitlik yapabilecek olanlar, çağırıldıkları zaman (bu vazifeden) **kaçınmasın.**

Küçük olsun, büyük olsun, o (borçlunun zimmetinde sabit kalacak borcu)**nu** (borçlunun ikrar, alacaklının da kabul ettiği) **vaktine kadar yazmaktan yorulmayın. İşte size! Bu** (yazışmanız)**, Allâh katında daha adaletli, şahitlik** (icrası) **için daha sağlam ve şüphe etmemenize daha yakındır. Ancak** (muamelenizin) **kendisini aranızda devretmekte olduğunuz peşin bir ticaret olması** (durumu, yazışma hükmünden) **müstesna! O zaman bunu yazmamanızda üzerinize hiçbir günah olmaz!**

itibarHaber

Alış-veriş yaptığınız zaman şahit tutun! Ne bir kâtip ne de bir şahit (çağırıldıklarında gitmeyerek, gittiklerinde ise, değiştirme veya eksik-fazla yaparak, insanları) **zarara uğratmasın!** */ (Vazifelerini yapmalarına engel olunarak, önemli işleri geri bırakılarak yahut masrafa sokularak)* ***kâtip de şahit de zarara uğratılmasın!*** */*

Eğer (böyle) **yaparsanız, şüphesiz ki bu, sizi alâkadar eden bir fâsıklıktır**(, zira bu şekilde Allâh'ın taatından çıkışınızın zararı ancak size dokunacaktır)**.**

Allâh(ın emir ve yasaklarına isyan)**dan hakkıyla sakının!** (Böylece) **Allâh size**(, dünya ve âhiretle ilgili kârlarınızı) **öğretmektedir.**

Allâh (kullarının menfaatleri dâhil) **her şeyi** (hakkıyla bilen ve karşılıklarını verecek olan bir) **Alîm'dir.**

Bu âyet-i kerime, insan haklarından biri olan malın korunmasıyla ilgili çok önemli bir mevzuun kaynağını teşkil etmektedir ki bu; sözlerin unutulması ve mal gibi hassas konuda insanların inkâra kalkışması veya ânî ölümler neticesinde alacaklıların mağdur edilmesi gibi zararları ortadan kaldırmak için, yazma, yazdırma ve şahit tutma gibi, günümüze kadar devam eden, hatta söze güven müessesesi tamamen zedelendiğinden bu gün daha ziyade önem arz eden birtakım kuralları ihtiva etmektedir. Bazı yenilikçiler âyet-i kerimede geçen: "İki kadının şahitliğinin bir erkeğe denk kılınması" konusunu, kadınlara bir hakaret şeklinde değerlendirerek: "O zaman kadınlar okuma-yazma bilmediğinden dolayı hüküm böyleydiyse de, bugünün kültürlü kadınlarının her biri bir erkeğe denktir!" gibi hezeyanlar savurmaktadırlar.

Hâlbuki sahabe-i kiram gibi en üst tabakanın dahi kendilerine müracaat ettiği Âişe (Radiyallâhu anhâ) misali ictihad mertebesine ulaşmış kadınların mevcut olduğu asr-ı saadette geçerli olan bir hükmün, bu gün değiştiğini söyleyebilmek; kulun, Allâh'ın hükmünü neshe kalkışması anlamını taşıyacağından, ayrıca kıyamete kadar bakî olan son şeri'âtın hükümlerinin, dünyanın sonuna kadar gelecek insanların durumlarının ve kültür seviyelerinin nazar-ı itibara alınmadan vaz edilmiş olduğunu, dolayısıyla Kur'ân'ın hükümlerinin tartışmaya elverişli bulunduğunu savunma manasına geleceğinden, insanı dinden çıkaracak kadar büyük bir felakete sürükleyebilir.

Aslında bu âyet-i kerîmede kadınlar aşağılanmamış, bilakis yaratılışları gereği taşıdıkları; utangaçlık, hassasiyet, çabuk etkilenme, unutkanlık, erkeklere nispetle anlayış ve direnme gücünün zafiyeti gibi birtakım vasıflar, Hakîm ve Rahîm olan Allâh-u Te'âlâ tarafından nazar-ı itibâra alınarak kendileri esirgenmiş, örtünmelerinin ve erkeklerden sakınmalarının gerekliliği de göz önünde bulundurularak, şahitlik gibi resmî ve umuma açık mevzularda birbirleriyle takviye edilmeleri münasip görülmüştür. Bir de; "Mal canın yongasıdır" kelâmının fehvâsınca; mallarının ellerinden çıkmasını istemeyerek hakları inkâra veya gizlemeye çalışanların, şâhitlere saldırarak onları zor duruma sokacakları göz ardı edilmemelidir ki, bu durumda bir kadını yalnız bırakıp hedef haline getirmek, ona acımakla bağdaşmaz. Herhangi bir kadının, hafıza ve direniş bakımından güçlü olabileceği farzedilse de bu, hükmün genele göre tayin edilmesine mâni teşkil etmez ve o kadının bu hükümden hâriç olup, tek başına yeterli olacağı anlamına gelmez. Her şeyin gerçek yüzünü bilme, değer takdiri, acıma ve esirgeme gibi konularda, tüm varlıkların yaratıcısı olan Allâh-u Te'âlâ'dan ileri geçme iddiası, zerre kadar imanı olan bir kimsenin değil telaffuz edeceği, aklından dahi geçireceği bir husus değildir.

283- Eğer siz bir yolculuk üzere olur da bir yazıcı bulamazsanız, (bu durumda güvenceniz,) **alınmış rehinlerdir.**

Şayet bir kısmınız bir kısmına güvenir (de rehin almaya lüzum görmez)**se, kendisine güvenilmiş olan o** (borçlu) **kişi Rabbi olan Allâh'tan hakkıyla sakınsın** (da, borcunu inkâr ederek hainlik yapmasın) **ve emanetini tamamen ödesin!** (Ey borçlular ve şahitler! Kendiniz hakkında olsun, başkaları hakkında olsun, hiçbir suretle) **şahitliği gizlemeyin! Kim onu gizlerse şüphesiz ki o,** (bütün uzuvları isyana batmış olan ve tâ) **kalbi**(ne kadar) **günahkâr**

itibarHaber

olan bir kişidir.

Allâh (şahitliği gizleme ve açıklama gibi hususlarda) **yapmakta olduğunuz şeyleri** (hakkıyla bilen ve Kendisine hiçbir şey gizli kapalı kalmayan bir) **Alîm'dir.**

284- Göklerde olanlar ve yerde bulunanlar(, yaratılış, yönetim ve mülkiyet bakımından) **ancak Allâh'a aittir. İçlerinizde bulunan** (kötülük yapma kararlılığın)**ı açıklarsanız yahut onu gizlerseniz, Allâh onunla sizi muhasebe edecektir.**

Sonra dilediği kimse için (günahlarını) **bağışlar, dilediğine de azap eder. Allâh** (affetmek ve azap etmek dâhil) **her şeye** (son derece gücü yeten bir) **Kadîr'dir.**

285- O peygamber de, Rabbinden kendisine indirilmiş olana iman etmiştir, müminler de (indirilenlerin tümüne inanmışlardır)**! Her biri Allâh'a, meleklerine, kitaplarına ve rasûllerine inanmıştır. "Rasûllerinden hiçbirinin arasında ayırım yapmayız!"** (demişlerdir.) **Onlar** (Allâh-u Te'âlâ'nın, peygamberler vasıtasıyla kendilerine yöneltmiş olduğu yükümlülükler karşısında)**: "**(Buyruğunu) **işittik,** (emrine) **itaat ettik!**

Ey Rabbimiz! Mağfiretini (dileriz)**!** (Ölümden sonra diriltilerek) **varış**(ımız) **ancak Sanadır!" demişlerdir.**

286- Allâh hiçbir nefse güç yetireceğinden başkasını yüklemez! (Herkesin, hayır nâmına) **kazanmış olduğu şey kendi lehinedir.** (Kötülüklerden canı çeke çeke) **gayretle kazanmış olduğu şey de yine kendi aleyhinedir.** (O müminler şöyle dua ederler:)

"Ey Rabbimiz! Unutursak yahut yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Kendisini bizden önce (geçmiş) **olan** (Yahudi ve Hristiyan)**lara yüklemiş olduğun o** (zor) **şeyin bir benzeri olarak, bizim üzerimize de ağır bir yük yükleme! Ey Rabbimiz! Kendisine karşı bizim için takat bulunmayan** (ağır) **şeyleri**(; musibet ve belâları) **bize taşıtma! Bizden** (günahlarımızı) **affet! Bizim için** (ayıplarımızı) **bağışlamada bulun ve bize rahmet buyur!** (Gerçek dostumuz ve) **Mevlâ'mız ancak Sensin!** (Bir efendiye yakışan; düşmanlarına karşı kölelerine yardım etmektir.) **O halde o kâfirler toplumuna karşı Sen** (de) **bize yardım et!"**

Bu âyet-i kerimelerde zikredilen: "Kalpten geçenlerden dolayı sorgulanma" hükmünün neshedilip edilmeyişi, müfessirler arasında ihtilaf konusudur:

1- Nesh görüşünde olanların delili, Ebû Hureyre (Radıyallâhu Anh)ın şu rivayetidir: "Vahyin ilk muhatapları olan sahabe-i kirama bu âyet-i kerime çok ağır geldiği için bu hususta Rasûlüllah (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e müracaatta bulunmuşlar ve diğer uzuvlarına mâlik olsalar da, kalplerine mâlik olamayacakları özrüyle bir kolaylık istemişlerdir. Bunun üzerine bir sonraki âyet-i kerime indirilerek, Ehl-i Kitap gibi itiraza kalkışmayıp, 'İşittik, itaat ettik!' demekle emrolunmuşlardır. Onların bu emri tutması üzerine bir sonraki âyet-i kerîmenin inzâliyle, ellerinden gelmeyen şeylerin sorumluluğunun kendilerinden kaldırıldığı bildi rilmiştir." (Müslim, İman: 57, No: 125.1/115)

Bu yüzden Ebû Hureyre (Radıyallâhu Anh) hadîs-i şerifinde: "Konuşmadıkları yahut işlemedikleri sürece, ümmetimin içlerinden geçirdiklerini Allâh-u Te'âlâ şüphesiz bağışlamıştır" (Müslim, İman: 58, No: 127,1/116; Buhârî, Itk: 6, No: 2391, 2/894) buyrulmuştur.

2- Neshe kâil olmayanların delili ise; "Neshin, haberlerde vârid olmayıp ancak emir ve yasaklarda geçerli oluşu" kâidesidir. Bu görüş erbabının, kendi aralarında farklı birçok izah tarzı varsa da, itikatta İmamımız Ebû Mansûr-u Mâtüridî (Rahimehullâh)ın görüşü tercihe şayandır. Şöyle ki; âyet-i celîlede bahse konu olan "Kalpte bulunan kötü niyet", insanın gayri ihtiyari kalbine gelen şeytanî vesveseler ve nefsânî düşünceler olmayıp, kendi iradesiyle inanıp azmettiği hususlardır. Bu durumda; kâfir olmaya azmet mek, insanı kâfir eder. Azimsiz olarak

itibarHaber

içinden geçen günah yapma isteği ise, teyve şartı olmaksızın bağışlanır. Günah yapmaya karşı taşıdığı azim, pişman olup tevbe ettiği takdirde hiç yazılmaz. Ama örneğin zina gibi bir kötülüğü yapmaya kesin kararlı olup, elinde olmayan bir nedenle yapamayan kişi, o günahı yapmış gibi cezalandırılmayacaksa da, cumhura göre, bu azminden dolayı özel birsorumluluk taşır. Ancak bu cezanın âhirete birakılmayıp. Dünyada çektiği dert ve sıkıntılarla telâfi edileceği Âişe (Radıyallâhu anhâ)dan rivayet edilmiştir. (Nesefî, Hâzîn, Beyzâvî)

KUR'ÂN'I MECÎD
VE
TEFSİRLİ
MEÂL-İ ÂLÎSÎ

Mahmud Ustaosmanoğlu

itibarHaber